

ШЕРМУҲАММАД
МУНИС ХОРАЗМИЙ

САЙЛАНМА

Тошкент
Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
1980

ББК 84Уз
М 90

Нашрга тайёрловчи
ЮНУС ЮСУПОВ

М 4702057010—64
М 352(04)—80 2—80

МУНИС ХОРАЗМИЙ

Мунис Хоразмий XVIII аср охири ва XIX асрнинг биринчи яримларида яшаб ижод этган талантили шоир, кенг маълумотли тарихчи, таржимон ва хушхат каллиграф олимдир.

Унинг яшаган даври феодализм системасининг қулаб бораётган пайтига тўғри келди. Тарихий тараққиёт қонунларига мувофиқ, феодализм эндиликда ўз мавқеини бўлак бир ижтимоий системага беришга маҳкум этилган эди. Шунинг учун жон талвасасида қолган феодализм тузуми ўта реакцион йўлга ўтиб, янги туғилиб келаётган ижтимоий фикрларга ва унинг вакилларига қарши даҳшатли кураш очди. Меҳнаткаш халқ бошига туширилаётган азоб-уқубатларнинг, огирликларнинг ниҳояси йўқ эди. Феодал хонларнинг тож-тахт талашиб тинмай давом эттираётган ўзаро қонли урушлари халқнинг тинқасини қуритган эди.

Мамлакатни идора қилишни нормал изга солиш ўрнига, феодал ҳукмдорлар ўз шахсий манфаат ва кайф-сафолари билан шугулланардилар. Мана шунинг натижасида мамлакат экономикаси ва маданий, маориф ишлари таназзулга юз тутди. Ички ва ташқи савдо барбод бўлди, қишлоқ хўжалиги ва унинг ишлаб чиқариш воситалари ўзининг қадимий ҳолида қолиб кетди. Мана шу сиёсий ва иқтисодий тушқунликлар натижасида меҳнаткаш халқ ғоят қашшоқлашди.

Феодал тузумнинг разиллиги шу даражага бориб етдики, XVIII аср охири ва XIX асрнинг биринчи ярмида ҳам Хива хонлигида ўттиз мингдан ортиқ қул бўлиб, хонлик территориясида қул бозорлари вужудга келтирилган эди.

Шермуҳаммад Авазбий ўгли Мунис ана шундай машҳур замонда, 1778 йилда Хива яқинидаги Қиёт қишлоғида мироб оиласида дунёга келди. Мунис унинг адабий тахаллуси бўлиб, луғавий маъноси «улфат», «ҳамдам», «дўст» демакдир. Мунис ибтидоий таълимни қишлоқ мактабида олди, ундан кейин ўша замон олий мактаби ҳисобланган мадрасада ўқишни давом эттирди. Мадрасанинг схоластик диний таълим-тарбияси олга интилувчи талант эгаларини қаноатлантира олмас эди. Мунис ҳам мадраса таълимидан сўнг мустақил ўқишга берилди, тез фурсатда араб, форс тилларини билиб олиб, Шарқ классик адабиётини изчил

Ўрганишга киришди. Низомийдан тортиб, то ўзи яшаган даврга қадар ўтган сўз санъаткорларининг ижоди билан танишиб чиқди. У Низомий, Хисрав Деҳлавий ижодидан нақадар лаззатланганигини, Хофиз Шерозий, Лутфий асарлари орқали тараққий топганини, Фирдавсийнинг ижод боғида ором олганини, Анварийдан нур эмиб, Саъдий ва Жомийдан чексиз баҳраманд бўлганини, Бедилнинг ажойиб сўзларидан файз топиб, ниҳоят буюк Навоийни ўзига ҳомий билганини зўр мамнуният билан қайд қилди. Ёш Муниснинг илм олиш йўлидаги бундай жиддий қадамлари, шубҳасиз, унинг қелғусида буюк талант эгаси бўлиб чиқишидан дарак берар эди.

Мунис ўзининг ёш вақтиданоқ халқ билан бўлган муносабатлари, мактаб ва мадраса машғулотлари, илм аҳллари билан бўлган алоқалари ва китоб мутолаасига берилганлиги тўғрисида «Мунисул-ушшоқ» номли девонига ёзган сўз бошисида бундай дейди:

«Ғаҳи телбалар бирла гулхан аро
 Суруб дурдашликка юз можаро,
 Ғаҳи риндлар базмиға йўл топиб.
 Ҳамонки мақсудға қўл топиб,
 Ғаҳи мактаб ичра кириб шодком,
 Мадраса сори айлаб хиром,
 Қаю ерда аҳбоб базм айласа,
 Тараб иртиқобиға азм айласа,
 Ўзимни алар ичра солур эрдим,
 Кўнгул қонгунча баҳра олур эрдим.

Табиати жибиллий ва кайфият иқтисоси билан аҳёнан фузало хизматиға мойил ва китобхонлиг суҳбатига дохил бўлур эрдим. Шарафи хизмат натойижи ва асар суҳбат маёмини била таълимға кайфиятлар юзланиб ва ҳолатлар даст бериб, назм силкида мубайян ва вазн зевари била музайян бўлур эрди»¹.

Муниснинг отаси Авазбий мироб ўз замонининг фозил ва маърифатга майл билдирган кишиларидан эди. Шунинг учун ҳам ўғли Шермуҳаммаднинг илм олиш йўлидаги истаklarини бажонидил қабул қилди ва бу истак учун лозим бўлган барча шароитни ҳозирлади. Муниснинг отаси Авазбий мироб 1800 йилда вафот этади, ўша вақтда Хива хони бўлган Аваз иноқ Мунисни сарой хизматиға жалб этади. Аваз иноқнинг бундан мақсади, Мунисдан ўз шахсий манфаати йўлида фойдаланчш, унинг шоирлик истеъдодини саройга хизмат қилдириш эди. Гарчи Мунис сарой хизматини қабул этса-да, сарой ҳаётиға майл кўрсатмади. Саройнинг кишини димиқтирувчи жирканч ҳаёти тобора Мунисни сиқа бошлади. Сарой аҳлларининг адолатсизлиги, маиший бузуқлиги, поражўрлик, шуҳратпарастлик ва бошқа разилликлар Муниснинг сарой аҳлиға бўлган нафрат ва ғазабини кун сайин ошира борди. Охири икки ўртада келишмовчилик юз берди.

Юсуф меҳтар ва унинг атрофига тўпланган ярамас шахслар Мунисға ҳар томондан ҳужум қила бошлади. Мунисни камситдилар, таққирлашга киришдилар.

Дуруст, Мунис Хоразмий ҳали ўзининг ёшлик чоғларида за-

¹ «Мунисул-ушшоқ», 1875. Хива тошбосмаси, б. 6.

мона аҳлидан зўр умид кутган эди. Лекин ҳаёт унинг бу умидлари пуч эканини, адолатсиз замонда ҳар қандай яхши умид ва орзулар поймол бўлиб кетишини амалда кўрсатди. Шу муносабат билан шоир замондан шикоят қилиб ёзган эди:

Сендан тамаим эди сарафроз ўлмоқ,
Абнои замона ичра мумтоз ўлмоқ.
Фарёдким, ҳосил айладим охири кор
Афгандаву хорлиқга дамсоз ўлмоқ.

Мунис Хоразмий ўзининг саройга яқинлашуви билан катта хатога йўл қўйганини, «озодлик оромгоҳи» бўлган халқ ичидан чиқиб, хўрлик, зорликка мубтало ва ярамас шахсларга хизматкор бўлганидан гоят ўкинди:

Мунисдуру ихтиёри ила хор ўлмоқ,
Куч бирла мазаллатга сазовор ўлмоқ.
Озодалиқ оромгоҳидин рам этиб,
Ҳар дунга мулозим ила ёр ўлмоқ.

Мунис ўз шеърларини тўллаб биринчи мартаба 1804 йилда кичик девон тузди. Ундан кейин ёзилган шеърларни ҳам қўшиб, 1815 йилда 8446 байт (16892 мисра)дан иборат тўлиқ девон тузиб, унга «Мунисул-ушшоқ» (ошиқлар дўсти) деб ном қўйди. «Мунисул-ушшоқ»га шоирнинг ғазаллари, мухаммаслари, рубоийлари, мустазодлари, туюқлари, рубоий ва фардлари киритилган. Бундан ташқари девон охирига шоирнинг 1804 йилда назм билан ёзиб тамомлаган каллиграфияга оид «Саводи таълим» номли асари ҳам илова қилинган.

Мунис Хоразмий тарихшунос сифатида 1806 йилдан бошлаб, Хива хонлиги тарихига оид «Фирдавсул-иқбол» («Бахт боғи») номли тарихий асар ҳам ёза бошлади. Бу асарнинг 1812 йилгача бўлган қисмини Мунис Хоразмий ёзиб, 1812 йилдан кейинги воқеаларни Мунис Хоразмийнинг жияни Огаҳий давом эттиради.

«Фирдавсул-иқбол» беш бобдан таркиб топиб, тарихий хронологик тартибда ёзилгандир. Бу асар ўзбек халқининг тарихини ўрганиш учунгина эмас, балки бошқа қардош туркман, қозоқ, қорақалпоқ халқларининг ҳам тарихини ўрганиш учун гоят қимматли манбадир. Мунис Хоразмий бу асарлардан ташқари Хоразмни суғориш ишларига доир «Орналар» деган ажойиб асар ҳам ёзди.

Мунис Хоразмий ўз замонасининг пешқадам таржимони ҳам эди. У XV аср тарихчиси Мирхонднинг «Равзатус-сафо» асаридан биринчи ва иккинчи жиддининг бир қисмини таржима қилди.

Мунис Хоразмийнинг характерли асарларидан бири юқорида номланган «Саводи таълим»дир. Бу асар назм билан ёзилган бўлиб, бунда чиройли хат ёзиш усуллари ўргатилади. Асар икки қисмдан иборат. Асарнинг биринчи қисмида хат машқ қилишга тайёргарлик ва бу иш учун керакли асбоблар тўғрисида сўз юритилади. Иккинчи қисмида эса, хат машқи ва унинг усули ҳақида практик йўл билан таълим берилади.

Шоир рисоланинг бош қисмида кишилик жамиятида ёзувнинг катта аҳамиятга эга эканини қайд қилади:

Сўз махзанининг нишонаси ҳам,
Маъни дурнинг хазонаси ҳам,
Хар сўзки, кўнгулдин ўлди мавжуд,
Хат бўлмаса бўлгай эрди нобуд.

[Мунис Хоразмийнинг «Фирдавсул-иқбол», «Саводи таълим» ва бошқа асарлари тарихий ва илмий аҳамиятга эга экани шубҳасиз. Унинг поэзияси эса ўзбек адабиёти тарихининг ажойиб ва қимматбаҳо дурдоналаридандир.

Мунис Хоразмий адабиётга назарий тайёргарлик билан кириб келди. У Шарқ классик адабиётининг деярли барча намояндлари ижоди билан изчил танишди ва уни ўрганди, айниқса, улуғ ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоий ижодидан кўп нарсалар ўрганди ва уни ўз ижодий йўлида таянч деб билди:

Қилса ҳосид дахли бежо сўз аро йўқтур ғамим,
Ким бу маънида Навоий руҳи ҳомийдур манга —

деди у. Ҳатто ҳомийгина эмас, балки ўзига устод (пир) деб англади:

Сўз ичра Навоий жаҳонгирдурур,
Мунисга маони йўлида пирдурур.

Мунис Хоразмий «Девони»га қирган шеърларнинг кўпчилиги ишқий темаларда ёзилган бўлса ҳам, бевосита социал мотивларни ифодаловчи, мазмунан чуқур ва бадий юксак шеърлар ҳам девонда кўп топилади. Унинг ишқий шеърларида ҳам ўзи яшаган замонага нисбатан норозилик, фикрлари олға сурилади: ҳақсизлик, зулмга қарши норозилик, адолат, халққа муҳаббат, сахийлик, вафо, маърифатпарварлик, илм-фанга ҳомийлик, жаҳолатга қарши кураш, инсоний фазилатлар ва ҳоказолар ҳақида жўшқин фикрлар айтилади.

Мунис Хоразмий кўпгина ғазалларида мазлум халқларнинг оғир аҳволини ва орзу-армонларини акс эттирди:

Ҳар ким эшитур беҳуд ўлур навҳалар айлаб,
Бисёр асар нолау афғоним ародур
Меҳнат тоши зарбидин ушолгон сўнғакимдур,
Гардики бузуқ кулбаи эҳзоним ародур.
Бир шуъладурур оҳим ўтидин алам урғон,
Ҳар мисраи жонсўзки, девоним ародур.

Шоир ўзини ғам ва кулфатлар натижасида ўт ичида қолган деб таърифлайди:

Ғаму меҳнат ародур эътиборим,
Ки мумтоз ўлди хористон аро ўт.
Муҳаббат қилди кўнглум шуъла нишо,
Уқуб фаҳм айла бу девон аро ўт.

Мунис Хоразмий халққа қайғудош бўлди, эл бошига тушган жабру жафоларни ўз бошига тушган кулфат деб ҳис этди:

Басе ғам боридин чекмиш оғирни,
Ёғир бўлмиш ҳазин кўнглум ёғирни. 3

Фалак ғам юкларин солгонда элга,
Ёғиримға менниг қўймиш огирни.
Билурсен ғам юкин кўп чекканимни,
Ёғирним устида кўрсанг ёғирни.

Шоир яшаган замонда феодал ҳукмдорлар пул, мол-дунё ортириш мақсадида тўхтовсиз ўзаро урушларни давом эттирар, ўз шахсий манфаатлари йўлида ҳаммадан кечишга, ҳамма нарсани қурбон қилишга тайёр эдилар. Неча минглаб кишиларнинг бегуноҳ қонларини тўкиларди. Ҳатто бир сариқ чақа учун оғанининг бошини олишгача борар эди:

Ўйла дунё дўстлиқ рафъи муруват айламиш,
Ким инисига қилич бир фулс учун тортар оқо.

Феодализмнинг чирик аппарати ҳар қандай разилликлардан қайтмас эди. Хондан тортиб пастки амалдорларгача халққа шафқатсиз зулм қилиш билан қаноатланмасдан, пора ва ришватни кундалик одатга киритган эдилар. Мана шу чиркин ҳолга нафрат кўзи билан қараган шоир ҳукмдорларга шундай хитоб қилади:

Ҳокими шаръсен ўлмоқ недурур мойили ришват,
Қайси мазҳабдадур ул ҳукми шариаат била жонз?

Аҳвол шу даражага бориб етдики, зулм ва истибодга чидай олмаган йўқсил халқ, Хива хонлиги территориясини ташлаб ҳар томонга бош олиб кетишга мажбур бўлди. Халқнинг золимлар қўлидан қочиб ватангадо ва афтода бўлишни шоир кучли ўхшатиш йўли билан шундай тасвирлайди:

Кинаврлар зулмидин бечоралар ҳарён қочиб,
Ўйлаким бўлгай гурезон боздин дуррожлар.

Мунис Хоразмий халқ бошига тушган жафоларнинг қандай огир эканини:

Бизни кўрган эл қилур оҳу нола, дили ҳазин била, Мунис,
Не ажаб жаҳон аро солса шўриш агар бу ҳоли табоҳимиз.—

каби мисраларда очиқ кўрсатди.

Мунис Хоразмий ўзи яшаган даврни тўғри тушунди. Ҳақиқатан ҳам шоир яшаган замонда инсоний фазилатлар, яъни инсоннинг касб-ҳунари, илми, ахлоқи эмас, балки унинг пули, олтин-кумуши роль ўйнар эди. Шоир айтганидек:

Не натижа берур адаб, ҳунаринг, на назарга кирар насаб гуҳаринг,
Бас эрур бу замонда бисотинг аро ўлса қаро сийму заринг. >

Ҳатто у замонда илм аҳллари, фазл эгалари, шу жумладан, шоирнинг ўзи ҳам хор эди, қайғу-алам, дард-ҳасрат билан кун кечирар, жоҳил, нодон, пасткаш тоифалар эса, роҳат ва фаровонликда яшар эдиларки, бу қарама-қарши ҳолатни шоир ўзининг тубандаги мисраларида бадий маҳорат билан ифодалайди:

Бу замон ичра азиз эл не ажаб хэр бўлуб,
Уламою фузалo бўлса сазовори алам.

* * *

Не учун хор ўлмасун Муниски, бўлмишлар азиз
Билмаганлар онким, недур огиз, недур бурун.

* * *

Тонг эмас Мунис эса беқадр бу даврондаким,
Муътабардур кўкни ердин қилмаганлар имтиёз.

* * *

Неча арзи ҳунар қилсам сўз ичра,
Тутарлар ул ҳунарга айб ила ном.

* * *

Оғир айлаб қулоғин қасд бирла,
Бировга дарди ҳолим қилсам эълom.

Мунис Хоразмийнинг «Сўз» ва «Шуаро» радифли шеърлари унинг нодир асарларидандир. У, бу шеърлар билан XVIII—XIX асрларда шеър ва шоирларнинг нақадар тубан аҳволга тушиб қолганлигининг ҳаққоний тасвирини берди.

Шуни унутмаслик керакки, Мунис Хоразмий мазкур шеърлари билан сарой маддоҳ шоирларини кўзда тутмади. Унинг тасавуридаги шоирлар ўша замоннинг илғор прогрессив интеллигенцияси бўлиб, халқ учун, маданият ва маърифатнинг тараққиёти учун интилган касб эгалари эди.

Аммо Мунис Хоразмий сарой маддоҳ шоирларининг разил афт-башарасини аёвсиз фoш қилади ва уларни лаънатлайди:

Эй нафс, бўлуб иззат эшиги мадрус,
Бўлсанг не ажаб мазаллат ичра маҳбус.
Ҳар дунга қилиб нисор иззат гуҳарин,
Бисёр тўкарсен обрўю номус.

* * *

Лаънат ул шоирғаким, ҳирсу тамаъ таҳрикидин
Кўргузур ҳар сифлаю нокасга изҳори мадиҳ.

Мунис Хоразмий реакция ва жаҳолат гоят кучайган бир вазиятда поэзия байроғини юксакликка олиб чиқишга ва поэзияни маърифатнинг тарғиботи даражасига кўтаришга уринди. У ўзининг шеърят ҳақидаги бир шеърда шундай дейди:

Шеър ул неъмат эрурким, ҳар неча баэл этсалар,
Лаззати ортар, доғи қадрига топмас нуқс роҳ.
Шеър ул маҳкам иморатдурки, сели ҳодисот
Айламас ҳар неча бўлса тунд, бунёдин табоҳ.

Ҳар кишиким хотами шеър узра оти тутса нақш,
Мадҳи бешак, шахси шуҳрат бошига бўлғай кулоҳ,
Шеърдин топмоқлиғига Санжару Султон Ҳусайн
Номи боқий — Анварий бирла Навоийдур гувоҳ.

Мунис замона қабоҳатларининг гувоҳи бўлди. Ҳокимият тепа-
сига чиқиб олган феодаллар мамлакатни харобазорга айлантир-
дилар, инсон шон-шуҳратини ерга урдилар, халқ инсон сифатида
тилга олинмайдиган бўлиб қолди, ҳурмат ўрнига ҳақорат, шаф-
қат ўрнига кулфат, маърифат ўрнига жаҳолат авж олди. Соф
виждонли кишилар қувгин қилинди, жоҳиллар юқори даража-
ларга кўтарилдилар. Кишиларни қатл қилувчи газандалар, ҳий-
лакзор золимлар иш боши бўлди. Кўчманчи ва ўтроқ халқларни
очиқдан-очиқ қиргин қилиш кундалик одатга айланди. Мунис
«Хос ўлуб» бошланмали шеърларида ўзи яшаган даврдаги ана шу
қабих тузум ва унинг вакилларини ошқора таъқид қилди:

Аммо Мунис Хоразмий феодализм шароитидаги ижтимоий
тенгсизликларнинг социал сабабини тушуна олмас эди. Унингча,
подшо маърифатпарвар, одил бўлса, мамлакатда осойишталик,
яхшилик ва адолат ўрнатиши мумкин. Масалан, у яхши подшо
қақида айтади:

Шоҳ улдулки, адолат ила мулкин тузатиб,
Бўлса ғамгин фуқаро очига, хуррам тўқиға.

Мунис Хоразмийнинг одил ва маърифатпарвар подшо учун
кураши натижа бермаслиги табиий эди. Чунки ҳокимият бошида
эксплуататорлар синфи ҳукмрон экан, аҳвол Мунис Хоразмий
кутганича бўла олиши мумкин эмас эди.

Мунис Хоразмий ўз шеърларида мазмунга қанчалик диққат
қилган бўлса, шу билан бир қаторда шеърнинг бадиий формасига
ҳам алоҳида эътибор берди. Унинг поэзиясида вазнларнинг ра-
вонлиги, оригинал қофияларнинг тўлаллиги ва ўйноқчилиги, тасви-
рий воситаларнинг хилма-хиллиги, ички руҳий кечинмаларнинг
жонли ва ёрқин берилиши, умуман, бадиий маҳорат кўзга яққол
ташланиб туради. Бу тўғрида шоирнинг лирик газалларидан та-
лай мисоллар келтириш мумкин.

Мунис Хоразмий ўз ижодида халқ оғзаки ижодиётининг бит-
мас-туганмас дурдоналаридан беҳад баҳраманд бўлди, унга
суянди. Кўпгина шеърларида фольклор маъбаларидан фойдалан-
ди. Унинг лирикасида ва турли асарларида:

Аҳбоб топди васлингу ёд этмади мени,
Чиндур бу сўзки: «Йўқ хабари тўқнинг очдин» —

ак/ каби фольклор таъсирида ёзилган мисралар кўплаб топилади.
Мунис Хоразмий ўзбек адабиёти ва ўзбек адабий тилни ри-
вожлантиришда жуда катта ишлар қилди. У ўзбек адабиётида
Навоий традицияларини ижодий давом эттирган катта талант
эгасидир.

Мунис Хоразмийнинг айрим асарлари ўз даврининг социал
қийфасини очишда муҳим роль ўйнади. Мунис Хоразмий шеър-
ларида халқнинг орзу-истакларини акс эттиришга уринди. У
«шоҳларнинг олтин табақдаги паловидан», «фақирларнинг ата-
ласини» афзал кўрди, эксплуататорларнинг «заррин тўнидан,

ҒАЗАЛЛАР

МАНГА

Волийи мулки тариқат гар Низомийдур манга,
Манзили маъниға Хизри роҳ Жомийдур манга.

Хотиримға Хисравийдин ҳар замон шўре етиб,
Банда давроннинг бори ширин каломидур манга.

Пири Ансорий сўзидин чошни нутқум топиб,
Сўзда ҳосил шарбати юҳъйил-изомидур манга.

Ҳофизи Шероз лутфидин тараққийлар топиб,
Жилвагоҳ аҳли тасаввуфнинг мақомидур манга.

Юзима Атор ҳар лаҳза дўкони файз очиб,
Доим андин атрпарвар жон машомидур манга.

Файзи Фирдавсий гаҳи кўнглум очибдур ийдек,
Гоҳ Хоқоний футуҳининг паёмидур манга.

Гоҳ табъим Анварий нури била равшан бўлуб,
Гоҳ Саъдий жомининг файзи мудомидур манга.

Топибон ишқи Ироқийдин замирим нашъае,
Ҳосил, аҳли ишқнинг шўри тамомийдур манга.

Нусхаи таъйид Бедилдин топиб файзи сухан,
Маъни ичра номаи иқболи томийдур манга.

Қилса ҳосид даҳли бежо сўз аро йўқтур ғамим,
Ким бу маънида Навоий руҳи ҳомийдур манга.

Тонг эмас, Мунис, агар бўлсам киромий қадрким,
Устоди зоҳиру ботин Киромийдур манга.

ШУАРО

Ютубон бу замонда қон шуаро,
Назм этар гавҳари фиғон шуаро.

Ерга хуршиддек солур даврон
Қилсалар сайри осмон шуаро.

Дўстлар лутфидин қилур маҳжур
Баски, бор душмани замон шуаро.

Юз хушомад била гадолиғ этиб,
Топа олмас емакка нон шуаро.

Давлат асроридин эрур ғофил,
Ҳар неча эрса нуктадон шуаро.

Бўлуб ифлосдин зарурат ила
Хиссат аҳлиға мадҳхон шуаро.

Шеъри янглиғ кезар маҳофил аро
Қилғали дарди дил аён шуаро.

Гўйе рўзгор аносидин
Туғди кулфатға тавъамон шуаро.

Дардманду жафокаш элга қилур
Назм ила дардини баён шуаро.

Аҳли давлатға бўлса ҳам маддоҳ,
Топмас иқболдин нишон шуаро.

Ғуссадин ўлгай эрди, топмас эса
Шеъридек ёри ҳамзабон шуаро.

Баски даврон эрур ҳунардешман,
Кўрадур фазлидин зиён шуаро.

Мизбонлиғ қилурға йўқ нимаси.
Бўлса Мунисға меҳмон шуаро.

ШЕЪР

Шеър ул тиғи дудамдурким, жаҳонни фатҳ этар,
Чекмайин лашкар гар олса илгига ҳар подшоҳ.

Шеър ул неъмат эрурким, ҳар неча базл этсалар,
Лаззати ортар, доғи қадриға топмас нуқс роҳ.

Шеър ул маҳкам иморатдурки, сели ҳодисот
Айламас ҳар неча бўлса тунд, бунёдин табоҳ.

Ҳар кишиким хотами шеър узра оти тутса нақш,
Мадҳи бешак, шахси шуҳрат бошиға бўлғай кулоҳ.

Балки шеър афзалдурур фарзанддинким, шеърни
Насли боқидин бақолиғдур, дер аҳли интибоҳ.

Шеърдин топмоқлиғига Санжару Султон Ҳусайн
Номи боқий — Анварий бирла Навоийдур гувоҳ.

Ёзди Фирдавсий анинг отиға чун «Шоҳнома»ни,
Ўтти гардундин ливойи шуҳрати Маҳмуд шоҳ.

Бас эрур вожиб сенга айлаб ҳамиша тарбият,
Менки Мунисман мени қилмоқ Навоий дастгоҳ.

СУЗ

Гарчи аввал бор эди маҳбуби гулрухсора сўз,
Лек эрур ҳоло базе манкубу бахти қора сўз.

Шоири шўридаға дилжамълик қайдин етар,
Дахли бежодин авом оллидадур юз пора сўз.

Дема, сўз атрофиға чекмиш ливойи иштиҳор,
Қадрдоне топмай ўлмиш даҳрда овора сўз.

Шоир ўз аҳволиға дармондау фазл аҳли хор,
Оҳким, топмас бу даврон ичра бир ғамхора сўз.

Қилма изҳори суханварлик фароге истасанг,
Сийму зар ўрниға ер бошиға санги хора сўз.

Хоҳ назму хоҳ наср ўлсун фазилат аҳлидек
Хорлиғ домониға чекмиш оёқ якбора сўз.

Сўз чу мундоқ хор эса, сўз аҳли мундоқ хоксор,
Ваҳ, не тил бирла деолғай Муниси бечора сўз.

АДОЛАТ

Сабот истасанг мулк бунёдиға,
Адолат била ет улус додиға.

Адолатдин ўлди эл осойиши,
Эл осойиши — мулк оройиши.

Қаю мулкким шоҳи одилдурур,
Анга барча эл кўнгли мойилдурур.

Шараф кўрки шаҳдин адолат чоғи,
Эрур халқ хушнуд, холиқ доғи.

Ҳам озодавашлар бўлуб бандаси,
Ҳам аъдойи саркаш сарафкандаси.

ХОС УЛУБ ЖОҶ АҲЛИҒА

Хос ўлуб жоҳ аҳлиға инъоми соҳиб тожлар,
Зулми омидин бериб жон нон учун муҳтожлар.

Ҳар ким ул золимлар оллида тазаллум кўргузуб,
Еб алардин бош уза мушту юз узра кожлар.

Ахзу қатлу наҳб машғули ситамгарлар тамом
Элга соҳиб ихтиёр ўлмиш неча Ҳажжожлар.

Аҳли донишлар тўшарга бурёе топмайин,
Хайли нодонлар солиб маснад уза дебожлар.

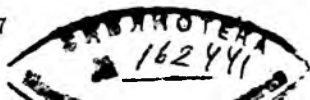
Ҳар ким эрса ботил, эл ичра бўлуб мутлақ инон,
Ҳар ким ўлса аҳли ҳақ, элдин бўлуб ихрожлар...

Чун келиб аҳли тижоратлар қароқчидин омон,
Молидин ортуқ бўлуб таҳмил аларға божлар.

Ким нажибу солиҳ эрса бор таназзуллар анга,
Муфсиди бадраг тараққиға топиб меърожлар.

Нола булбуллар чекиб кўрмай ҳунардин нафълар,
Беҳунарликдин топиб тожи зумуррад сожлар.

Кинаварлар зулмидин бечоралар ҳар ён қочиб,
Ўйлаким, бўлғай гурезон боздин дуррожлар.

Не умид ул шаҳдин ўлғайким, эрур навкарлари —
Сарбасар аллофлар, саллохлар, халложлар.

Эй кўнгул, кўп шиква шамъин ёқма даврон
Ким аларга ҳеч ишдин ёрумас минҳожлар... аҳлидин,

Мунис, ўз шоҳинг дуосин қилки, даргоҳидадур —
Фақр эли уммидвору банда соҳиб тожлар.

ҒАМ БОРИ

Басе ғам боридин чекмиш оғирни,
Ёғир бұлмиш ҳазин кўнглим ёғирни.

Фалак ғам юкларин солғонда элга,
Ёғирнимға менинг қўймиш оғирни.

Билурсен ғам юкин кўп чекканимни
Ёғирним устида кўрсанг ёғирни.

Итинг кўрсам, манга унс айласун деб,
Берурман гаҳ кўнгулни, гаҳ бағирни.

Рақиб оллингда бұлмоқдин ҳазинман,
Тиларман кўрмасам ул бұлмағирни.

Замон аҳлиға бұлмиш шиква ойин,
Нетонг, севсам агар гунгу соғирни.

Нажоте истасанг Мунисға ғамдин,
Аёқчи, тут анга ҳар дам чоғирни.

АБАС

Таънингга, шайх, бизни нишон қилмағил абас,
Ул ўқни бу нишонга равон қилмағил абас.

Ушшоқ элига офати жондур насиҳатинг,
Ул элга они офати жон қилмағил абас.

Зарқу риё учун эса гар тоатинг сенинг,
Меҳробу хонақоҳда макон қилмағил абас.

Тар доман ўлмоқингни қилур халқга аён,
Мажлисида кўзни ашк фишон қилмағил абас.

Таҳсили сийму зар учун аблаҳлар оллида
Тангри отини вирди забон қилмағил абас.

Ақл аҳли макринга қачон ўлғай фирефта,
Ёлғон кароматингни баён қилмағил абас.

Аҳли иродатинг бори ҳайвонча йўқ турур,
Ул элга сарфи ош ила нон қилмағил абас.

Расволиғингдин ўзга не бергай натижае,
Гўсолалиғларингни аён қилмағил абас.

Не бор ниёзию не ўзи қошинга борур,
Мунис сари кўзунг нигарон қилмағил абас.

БУ ЗАМОН ИЧРА

Бу замон ичра азиз эл не ажаб хор бўлуб,
Уламо-ю фузало бўлса сазовори алам.

Шуаро деса ҳижо, йўқса хушомад доим,
Рўзгорини фалокат била айлаб барҳам.

Фуқаро ўткара олмай баҳузур авқотини,
Қўйса ҳар сори жало марҳаласи сори қадам.

Ким мукаррамдур? Аларким эдилар дун ҳиммат,
Топибон жоҳилу нодон шарафу нозу ниам.

Ҳам эрур кунд табиатлар эл ичра мумтоз,
Хиссаторолиғ ила айлабон изҳори карам.

Ҳам эрур омили махсуси авон бирла авом¹,
Чекиб эл моли учун зулм била тиғи ситам.

¹ Омили махсуси авон бирла авом — бошқарув-
чиси, солиқчиси золим ва нодон демак.

РУЗА

Рўза бисёр мени танг этмиш,
Баданим суст, аёғим ланг этмиш.

Табъима ҳар дам оғирлиқ етуруб,
Қоф тоғи била ҳамсанг этмиш.

Янги ой шавқи таним зор айлаб,
Қоматим ийд ғами чанг этмиш.

Заъф уйдин чиқоримға қўймас,
Ҳар қадамни неча фарсанг этмиш.

Бода махмурлиғидин рўза
Мени ўлтурғали оҳанг этмиш.

Бер жило май била, соқийки, хумор —
Табъим ойинасини занг этмиш.

Маст этиб қил мададе Мунисға,
Ки сипоҳи ғам ила жанг этмиш.

РАМАЗОН

Рамазон етти жаҳон бўлди тарабдин холи,
Майкада риндларининг нечук ўлгай ҳоли.

Шиддати рўзадин остидағи «ҳо»дек хамдур,
Шўхларнинг қади зебои «алиф» тимсоли.

Обрўйин рамазоннинг тўкар эрдим май ичиб,
Мажлис аҳлиға агар бўлмаса бийми воли.

На қилай рўзаниким, сўлди қуруғ лола каби,
Рўза заъфи била ул шўх узори оли.

Мунисо, субҳу масо орзуйи ийд қилиб,
Чун «алиф» эрди қадим бўлди мисоли «доли».

ЭЙ ФАЛАК

Эй фалак, мунча недур айламак изҳори ситам,
Урубон ҳар нафас эл бағрига юз ништари гам.
Яхшиларга етиб анвои ҳазан қаҳрингдин,
Ким ёмон эрса алар захмига қилдинг марҳам.
Кимниким кўрсанг ичар ишрат аёғи била нўш,
Ул аёғ ичра эзиб бердинг анга заҳри алам.
Сарв қадларга қилиб ҳамл балолар борин,
Қаримай қилдинг алар қаддин ўзинг янглиғ хам.
Шод бўлдинг қора қайғу била ким чекса фиғон,
Ғамга ботдинг кишиким ичса қизил май бир дам.
Ёғдуруб аҳли вафо бошига офат тошин,
Кўп жафо бирла вафо расмини урдинг барҳам...

* * *

Истадинг, эй дил, кўзин, жонинг керакмасму санга?
Куфри зулфин севдинг, имонинг керакмасму санга?

Дарду ғам сели била буздинг кўнгул кошонасин,
Эй малоҳат ганжи, вайронинг керакмасму санга?

Жамъ этиб, ўтлуғ кўнгулларни муқайяд айладинг,
Ҳалқаи зулфи паришонинг керакмасму санга?

Тийри ғамзанг муддаий кўнглига зоеъ қилмаким,
Ул ҳадафдур хора, пайконинг керакмасму санга?

Сарсари оҳимни, эй гардун, қилурсан тунду тез,
Машъали хуршеди рахшонинг керакмасму санга?

Эй гул, айларсан жафо хорин уруб, Мунисға жавр,
Андалиби дилкаш илҳонинг керакмасму санга?

* * *

Нола қилмон ҳар нечаким ёр бедод айласа,
Айб эрур ишқ аҳли маъшуқ илгидин дод айласа.

Мен қозормен кўҳи ғам, қилғай эди кўп фахрлар,
Гар бу иш мингдин бирин умрида Фарҳод айласа.

Хаймаи нилий аро тузмиш ул ой эл бирла базм,
Тонг эмас оҳим фалак сақфини барбод айласа.

Баски ишқ аҳлиға дур матлаб тамошо, хуш эди —
Юз очиб оламни жонон ҳайратобод айласа.

Ишқ онингдек йўл дурур манзилға етмак йўқ магар,
Улки азмида саботу сабрини зод айласа.

Даҳр золи кўрғузур ўзни аруси шўх-шанг,
Вой, анга ҳар ғофилеким ўзни домод айласа.

Эҳтисоб аҳлини расво айлагумдур, Мунисо,
Дайр пири гар мани шайдоға иршод айласа.

* * *

Ишқ ғамидин етар ўйла малолат манга,
Ким бўладур ҳар нафас ўзгача ҳолат манга.

Васлида жон бермайин ҳажриға бўлдум асир,
Эмди қилур қасди жон ушбу хижолат манга.

Мақдамиға бош қўюб, номасиға жон берай,
Андин агар еткурур кимса рисолат манга.

Тобеи ҳукмим агар бўлса нетонг аҳли ишқ,
Мулки муҳаббат аро етти аёлат манга.

Тун кеча зоҳид манга, ишқни тарк эт, деди,
Қилди бу жоҳил ажаб ишни далолат манга.

Дониш ила мен топиб мулки маонийга даст,
Бугз қилурлар аён аҳли жаҳолат манга.

Бўлмоқ улуғ истасанг ажз ила бўл хоксор,
Мундин эрур жилвагоҳ авжи жалолат манга.

Ёр сўзи зикрини қилғали Мунис хаёл,
Юз берадур ҳар нафас турфа мақолат манга.

* * *

Арзи хусн айладилар гарчи базе ёр манга,
Лек топилмади бир ёри вафодор манга.

Хуснига кўз била кўнглум тиламасман маҳрам,
Ким алар доғи бу ишда эрур ағёр манга.

Ошиқи бедилдурменки, агар дилдорим,
Бордурур ҳар нечук иш қилса сазовор манга.

Кўйи фирдавсидин айрилғали дўзах ўтидек
Кўрунур ҳар неча дилкаш эса гулзор манга.

Ишқ ўти шуъласиким бошдин оёқим тутмиш,
Шуъла эрмаским, эрур жомаи гулнор манга.

Доим ул бут қошида сажда қилурмен не ажаб,
Зулфи торидин агар боғласа зуннор манга.

Даҳр бозоридадур ўйла матоим косид,
Ки топилмас ҳунар олмоқға харидор манга.

Масжидингга мени, эй шайх, далолат қилма,
Ким базе хушроқ эрур кулбаи хаммор манга.

Мен киму ул қуёш оллида ўлтурмоқ, Мунис,
Басдурур кўйида бир сояи девор манга.

* * *

Фироқинг ичра эрур чекмак оҳ пеша манга.
Тарахҳум айлаки, бу пешадур ҳамиша манга.

Вафо тариқида мандек қачон топилғусидур,
Ки тортмоқ ғами ишқингни бўлди пеша манга.

Қозормен ўйлаки Фарҳод дарду ғам тоғин,
Валек тирноғим ўлди қозорда теша манга.

Ниҳоли ишқ мену сарафрозлиғдур ишим,
Ки ажз хоки ародур нумуйи реша манга.

Санга не нисбатим, эй тилку шайхким, мени ишқ
Паланг қилди, найистони ғамни беша манга.

Замона ичра на дил жамълик манга бўлғай,
Ки ҳодисот тошидин ушолди шиша манга.

Ҳамиша айла мени Мунисингга раҳм, эй шўх,
Ки қасди жон қиладур дарду ғам ҳамиша манга.

* * *

Жилва қилур ҳар қачон ул қаду қомат манга,
Қўзғалур оҳим уни бирла қиёмат манга.

Ишқ гами етган эл тарк қилур ному нанг,
Таъна урар беҳуда аҳли саломат манга.

Ёр сари кўйиға Хизри раҳ, эй бахт бўл,
Токай ўлурму фироқ ичра иқомат манга.

Лашкари ғам қасдима қилса ғулу ғам эмас,
Бўлди ҳисори ҳасин санги маломат манга.

Ишқида ўлсам қилинг лавҳи мазорим сариғ,
Ранжим учун басдурур мунча аломат манга.

Васл майи қилмади ғамзада кўнглумни шод,
Ҳар нечаким ҳажридин етти саомат манга.

Тун кеча махмур ўлуб дайрга азм айладим,
Бода тутуб пири дайр этти каромат манга...

Мунис, эсанг дардкаш қил, манга таслимким,
Ишқ аро жон ўйнамоқ бўлди давомат манга.

* * *

Эйки зулму кин эрур ойин санга,
Зулмдур, тарк айла демак кин санга.

Ургатур душман санга расми жафо,
Дўст йўқ қилса вафо талқин санга.

Қадду рухсорингни кўргач жилвагар,
Бўлдилар қул сарв ила насрин санга.

Синса тонг эрмас кўнгуллар шишаси,
Негаким бордур дили сангин санга.

Ҳар боқишда юз кўнгул сайдинг бўлур,
Айламас бу ишда ким таҳсин санга?!

Заҳри ҳажринг бирла комим талх эрур,
Қилмоқ осондур ани ширин санга.

Хўблар ишқин, дединг, эй шайх, куфр,
Бўлди маълумимки, йўқдур дин санга.

Мен десам чин, ёлғон англарсен ани,
Деса душман ёлғон, улдур чин санга.

Мунисингга бер закоти ҳуснким,
Ул эрур бир ошиқи мискин санга.

* * *

Маҳвашим жавлон қилур якрони шабгун устида,
Ё қуёш чобуксувори жилва гардун устида.

Чатри шоҳийдурму боши узра бўлгон соябон,
Ё магар очмиш ҳумо боли ҳумоюн устида.

Буки солмишдур ғазабдин қоши учиға гириҳ,
Ўйладурким шамра марқум бўлғуси «нун» устида.

Ул парининг нахл қадди сарв эрур, рухсори — гул,
Ким кўрибдур гул очилмоқ сарви мавзун устида.

Жисми зорим сели ашким узра ҳар сори борур,
Ўйлаким оқғай қуруғ хошок Жайҳун устида.

Ўйла муътод ўлмишам тортарға дарди ишқким,
Оқибат жонимни бергумдур бу афюн устида.

Эйки, заррин тўн била хурсандсен, билма ҳақир
Кўрсанг эски шол агар дарвиши маҳзун устида.

Эй кўнгул, ташла тааллуқ жомасинким, йўқдурур
Хилъати урэнлиғидин ўзга мажнун устида.

Толиби сийму зар ўлма, Мунис, андин қил ҳазар,
Ҳасрати Қорундур аждар ганжи Қорун устида.

* * *

Жилва айлар дилбарим заврақда Жайхун устида,
Ё мунир ахтар янги ой узра гардун устида.

Ушар замон юз минг бало кўнглумга ишқ ичра етар,
Маддиҳом ўлғайму мунча қатраи хун устида.

Набнамидур жонфизо жаннат гули барги уза,
Қатраи майким эрур ул лаъли майгун устида.

Хол эрурму қоши узра, йўқса килки сунъдин
Нуқтаи мушкин тушубдур вожгун «нун» устида.

Сир сиҳи қад зоридурманким, бошимдин эврулур,
Қумриеким нола айлар сарви мавзун устида.

Каври ёр, андуҳи ҳижрон, дарди дил, бедоди ишқ,
Не балолардур ҳужум айлар бу маҳзун устида.

Кўр ғами ишқ улфати таъсириниким ишқ аро,
Солдилар қушлар очиб пар соя Мажнун устида.

Саҳки, туфроқ остида ҳоло эрур манзилгузин,
Гарчи Мажнун неча кун сайр этти ҳомун устида.

Хилъати ҳиммат санга, Мунис, бас эрмасму кўруб
Бўлма маҳзун жомаи зарбафт ҳар дун устида.

* * *

Шамшод қоматингға бўлуб банда боғда,
Айлар топуғ ҳамиша туруб бир аёғда.

Қўйингдин айру нохуни ғам тирнатур юзин,
Гулга агарчи бўлди ватан сахни боғда.

Парвона ўзни ўтға солур ихтиёрсиз,
Гўёки кўрди партави ҳуснунг чароғда.

Сен ўртада қуёшсану, маҳбублар-нужум,
Нур айлар иқтибос, туруб сўлу соғда.

Ҳажрингда бедимоғлиғ этсам на айбким,
Гисуйи мушкборинг иси йўқ димоғда.

Ҳар кимниким кўрармен эрур жустужў иши,
Бу олам ичра бир киши йўқдур фароғда.

Мажнуну Кўўқан ета олмас ғуборима,
Ҳар нечаким алар югурур дашту тоғда.

Васлинг ҳарими ичра эрур оламу валеқ,
Бир кимса йўқки, бўлмағай анда сўроғда.

Дарёи ишқ қаъригадур ғарқ дур каби,
Мунисни демангизки, қолибдур қироғда.

* * *

Васл субҳи-ю сафолар анда,
Ҳажр шоми-ю балолар анда.

Ул қуёш дарғаҳиким олийдур,
Бандадур моҳлиқолар анда.

Қоши меҳроб дурурким эрмас,
Мустажоб ўлса дуолар анда.

Ёр кўйи сари, эй бахт, етур,
То қилай жонни фидолар анда.

Ишқ даштики эрур ҳавлангиз,
Иттилар роҳнамолар анда...

Қўнгул ойинасиға сайқал бер,
Солсун ул жилва жилолар анда.

Борма масжид сариким, рўй берар
Сенга юз навъ риёлар анда.

Гулшани васлиға етсанг Мунис,
Чекма густох наволар анда.

* * *

Эй пари, мен сори гузар айла,
Кир бузуқ кўнглима, мақар айла.

Жавҳари жоним айларам исор,
Гар қабул айла, рад агар айла.

Нигаҳингдур баса саодат бахш,
Толеи наҳсима назар айла.

Муддаию рақиб паст ўлсун,
Мени оллингда муътабар айла.

Мениким, бир камина бандангмен,
Шафқатинг бирла баҳравар айла.

Фурқатинг ханжаридин, эй қотил,
Ўлтуру жонни бехатар айла.

Оразинг офтобини кўрсат,
Фурқатим шомини саҳар айла.

Эйки, дилбар висолин истарсен,
Ўздин ўзлук юкин бадар айла.

Қилмағил Мунисингга мунча жафо,
Оташин оҳидин ҳазар айла.

Васл саргаштасимен водийи ҳижрон ичра,
Қолғон элдекки, сувсиз ташна биёбон ичра.

Тушгали ишқ ўтиға ўртанур андоқ кўнглум,
Ким қуруғ барг киби оташи сўзон ичра.

Яна бир келса эди ул маҳи хуршедлиқо,
Қолмағай эрди кўнгул зарраи армон ичра.

Ишқ бозори аро охир асирона кирар,
Ҳар кўнгул тушса агар чоҳи занаҳдон ичра.

Бармоғин оғзига ул шўрки солмиш, гўё
Моҳии сиймин эрур чашмаи ҳайвон ичра.

Гулузоримни чаман сайри аро кўрмишдур,
Андалиб андин этар нола гулистон ичра.

Мунисо, Лайлию Мажнунни анга қилма шабиҳ,
Ҳеч бир вазҳ ила йўқ ўхшаши даврон ичра.

Бинафшазорни сайр айларам баҳор ичра,
Не судким ани кўрмон бинафшазор ичра.

Бинафша хат санами лола рухсиз, айлармен
Бинафшау лолани помол раҳгузор ичра.

Бинафша ранг менгин кўргач инфиолидин,
Бинафша тутди ватан дашту кўҳсор ичра.

Дедим, бинафшаи холин чу хат аро кўрдим:
— Магарки қолди бинафша гилу ғубор ичра?

Бинафшани на қилай даҳр бўстонида,
Хати бинафшаси бас гулшани узор ичра.

Бинафшагун хати шавқида дам-бадам йиғлаб,
Бинафшавор қаро кўзум интизор ичра.

Менги бинафшаси ёдида, оҳким, тутмиш,
Бинафшафом туганлар дили фиғор ичра.

Бинафша холи фироқида санги гам доғи,
Бинафшазорлар очди тани низор ичра.

Бинафша вақтидур, эй пири дайр, Мунисга
Бинафшагун қадаҳе лутф қил хумор ичра.

* * *

Шаҳдни тутмоқ баробар ул лаби хандон била,
Тенг демакдур заҳр нўши чашмаи ҳайвон била.

Юз очиб маҳви тамошо қилки, бир дам кўрмасам,
Ўртарам хуршедни оҳи шарар афшон била.

Раҳм қилмай ҳолима ғайриға дамсоз ўлмоғинг.
Шуълаи дардим баланд этмакдурур домон била.

Жилвапери қоматинг сарви мени зор айламиш,
Ишқ аро не нисбатим бор қумрийи нолон била?

Ўқ чу урдинг жонима зинҳор чекма ониким,
Айрилурга тузмайин жоним чиқар райкон била.

Нолаларким, мен чекармен дам-бадам кўйинг аро,
Итларинг ул шўрдин бедор эрур афғон била.

Бодаи васлинг била тиргуз мени махмурни,
Ким бўлубмен қатл заҳри қотили ҳижрон била.

Юз уза зулфи паришонинг тўкубсен зеб учун,
Турфаким жамъ айламишсен куфрни имон била.

Кўзгудек чеҳранг тамошоси қилур тўти мисол,
Рўбарў бўлсанг қачонким Муниси ҳайрон била.

Таҳрик топар тонг ели бирла доғи лола,
Лўлидурур ўйнар боши устида пиёла.

Сунбул гул уза соя солибдурму ёхуд
Ҳар ён очилибдурму юзунг узра кулола?

Кўрдим юзунг атрофидадур ҳалқаи зулфинг,
Ой даврида ким кўрмиш экондур қаро ҳола.

Шавқи гул ружсоринг урар ҳар сори юз хор,
Не айб кўнгул айласа булбул киби нола.

Ружсоринг эрур ҳусн гулистони, кўзунгдур
Гулшанлар аро ўйнағучи шўх ғазола.

Авсофи баҳори рухинг итмомға етмас,
Гул баргларидин битсам неча рисола.

Мунис мижаси кўйинг аро ашкфишондур,
Андоғки булут ёғдурадур боғ аро жола.

Эй, телба кўнглимизга сочинг тори силсила,
Солсанг ҳам они чоҳи зақан ичра йўқ гила.

Шарҳи ғамим эшит ҳам эт ирсолруқъае,
Йўқ айб, дўстлар, йиборишмак маросила.

Эй шўхи сангдил, ҳазаре айлаким, тушар—
Тоғларга нолишим асари бирла зилзила.

Ишқинг йўлига киргалидур ғам емак ишим,
Гўё будур бу йўлда менга зоди роҳила.

Яктосен ўйла ҳусни жаҳонсўз бирлаким,
Йўқ ҳадки, кун жамолинга бўлғай муқобила.

Рафъ айлагил рақиб ташовишин ўртадин,
Мобайнимизда ҳожат эмастур бу фосила...

Мунис, сўзингга қил дури маънини мунтазам,
Лекин замона аҳлидин этма тамаи сила.

* * *

Айни иноятингдин ҳолимға қил назора,
Улмакдамен ғамингдин дардимға айла чора.

Базмимни равшан айла хуршед талъатингдин,
Ким рӯзгорим онсиз бўлмишдур асру қора.

Эй дўст, келмагингдин ортар эди муҳаббат,
Не бўлди душман ўлдинг жонимға бора-бора.

Дийдоринг офтобу мен заррамен қошингда,
Эй шўх, суҳбатимдин тутмоқ недур канора.

Утлуғ фиғонларимдин кўнглингга йўқ асар ҳеч,
Бўлмиш қаттиғлигинин гўёки санги хора.

Жабрингни торта-торта дарду ғамимдур андоқ,
Ким йўқ бу бирга ғоят, ул бирга йўқ шумора.

Не бўлди буткарурга келсанг тараҳҳум айлаб,
Мунисдек этти ҳажринг кўнглумни пора-пора.

* * *

Берурсен, эйки, заҳри ҳажр эзиб ҳар лаҳза жомимға,
Дамо-дам талхлиқлар еткурур ул заҳр комимға.

Ғамингдин ним бисмил қолмишам, жоно, тамом ўлгур,
Худо ҳаққи учун, раҳм айла кори нотамомимға.

Халойиқ ичра мумтоз айла дашноме била боре,
Жавобе бергали тебратмасанг лаб гар саломимға.

Мени то хорлиғлар бирла сурдунг остонингдин,
Ғуборе ҳам сари кўйингда қўпмас эҳтиромимға...

Қорормиш рўзгорим зулмати андуҳи ҳажрингдин.
Аён қил субҳ бир кулмак била бу тийра шомимға.

Бузубдур хотири Мунисни торожи ғаминг, бергил
Низоми илтифотингдин бу мулки бенизомимға.

Табассумда кўруб рангин лабингни ноғиҳон ғунча,
Қилиб дилтанглик зоҳир ичидин бўлди қон ғунча.

Сабо таҳрикидин йўқ, балки оғзинг шармидин бошин
Қуйи солмоққа мойил бўлғусидур ҳар замон ғунча.

Очиқ чеҳрангни то кўрди дема, эй гул очилмишдур,
Хижолат ғоятидин айламиш кулгу аён ғунча.

Кўнгул тор оғзингга бир хандада олдурдим, эй гулруҳ,
Киши кўрганму эркан бу сифат бир дилситон ғунча?

Амонлик истасанг бу боғ аро хомўш бўл доим,
Ки офатдин эминдур сиррин айлар то ниҳон ғунча.

Сенинг оғзинг хаёлидин қилур кўнглум қуши нола,
Эрур боис чу булбул қилса фарёду фиғон ғунча.

Кўнгул жамъияти топса халал эрмас таажжубким,
Эмас бу боғ аро ошуфта бўлмоқдин амон ғунча.

Недур бу размгоҳ ичра бошингга истамаклик худ,
Ки ел хайли ўқиға бордур аввалроқ нишон ғунча.

Шитобон бўлма рифъат қулласиға то кун эрмассен,
Камин айлаб ётибдур йўлда шери осмон ғунча.

Фигонким, барча бу гулшан видоидин эмас эмин,
Ки гаҳ гул узмак этмиш даъб, гоҳи, боғбон ғунча.

Анинг рухсору лаъли ўйла рангиндурки, эй Мунис,
Агар кўрса бўлур афсурда гул ҳам нотавон ғунча.

* * *

Хабар юзунг гулидин топса эрди гар лола,
Бориб ўзидин ўлур эрди беҳабар лола.

Юзунгга жилва бериб кирсанг эрди гулшан аро,
Чаманда бўлмас эди яна жилвагар лола.

Кўнгулни доғи ғаминг қон қилибму ё анда
Баҳори шавқинг очибдурму сар-басар лола.

Кўруб юзунг бошингга эврурлга баргидин,
Чиқарди бағриқародек учарга пар лола.

Чу топти бандалигинг доғидин кўнгулда нишон,
Чаман сарири уза бўлди тожвар лола.

Юз узра холи сиёҳинг нахуш ярашибдур,
Ки доғдин топар ортуқси зебу фар лола.

Юзунг фироқи аро доғлиқ кўнгуллардин,
Нишонадур бу чаман саҳни узра ҳар лола.

Муҳаббатинг ўти Мунис дилига солмиш доғ,
Киши на билсун анинг ҳолини, магар лола.

* * *

Ваҳки, кўнглум маҳвашега мубтало бўлди яна,
Чархдин ҳар дам насибим юз бало бўлди яна.

Телбалиқдин қўйди юз оворалиғ саҳросиға,
Ул ғарибим хонумонидин жало бўлди яна.

Ташнаи васл ўлдиму бошимға ғам тиғи ёғар,
Манзилим ишқ ичра дашти Карбало бўлди яна.

Чарх ғам хайлини ундаб кўнглум этти реш-реш,
Ичгали қонимни ул элга сало бўлди яна.

Холи ўлмиш эрди даҳр афсонаи Фарҳоддин,
Кўҳи ғам қозмоқлиғим бирла тўло бўлди яна.

Оҳим ўлди тожу ғам туфроғи, Мунис, маснадим,
Ишқ аро бўйла манга иззу ало бўлди яна.

Рағбатим йўқ сен пари борида ҳар дилдорға,
Рағбат этмак мумкин эрмас сендин ўзга ёрға.

Ҳасратингдин жонға етдим кеча-кундуз йиғлабон,
Ҳақ учун қил илтифоте бир замон мен зорға.

Мақсадим улдурки, берсам жилваи ҳуснингга жон,
Мумкин эрмас боқмоғим ҳар сарви гул рухсорға.

Топмоқ истармен дудоғинг шарбати бирла ҳаёт,
Тутма онсиз оби ҳайвонни мани беморға.

Жилванга ишқ аҳли кўп зоҳир қилурлар эҳтиёж,
Жонларин қилсун фидо қаддингни сол рафторға.

Не балолардурки, Мунис чекди ҳижрон рамжидин,
Нетти они қўймасанг, жоно, яна озорға.

* * *

Мен сани кўргач кўнгул зор ўлди, кўз ҳайрон санга,
Балки жисмим хоки пою жон доғи қурбон санга.

Хур эрусен ё пари ёхуд малак бу ҳусн ила,
Йўқса қайси тил била деолғамен инсон санга.

Меҳри рухсоринг эрур бир шамъким эврлгали,
Бошинга парвоналиғ айлар маҳи тобон санга...

Нола тортармен висолинг орзуси бирла, лек
Етмас, эй кофирвашим, мен тортғон афғон санга.

Етмишам кўйингға жоним тухфа айлаб, қил қабул,
Берма кўп озорким, мен бўлмишам меҳмон санга.

Отланур бўлсанг менинг кўнглумни жавлонгоҳ қил,
Ким муносибдур баче, жоно, бу кенг майдон санга.

Захм урар кирпичларинг кўксимга қоним тўккали,
Етмасун ногаҳ зарар ҳар дам тўкардин қон санга.

Жилва айлаб чиқсанг айлармен бошимни хоки по,
Ноз ила кулбам аро кирсанг берурман жон санга...

Не паридурсанки, Мунис оразинг кўрган замон,
Бўлди дашти ишқ аро мажнуни саргардон санга.

* * *

Ведилеким ишқинг ичра йўқтур осойиш анга,
Қон ёшимдин сурхрўй ўлмоқдур оройиш анга.

Кўнглума йўқ дашти ҳажрингда фароғ андуҳдин,
Нетти берсанг васл кўйи ичра осойиш анга.

Дарди ишқингким, дамодам тоқатимни ўксутур,
Ваҳки, шавқингдин етар кун-кундин афзойиш анга.

Бандадур ул хўблар шоҳиға кўнглумким, тутар —
Жон била ҳар навъ андин бўлса фармойиш анга.

Арсан офоқға ул навъ тўлмиш кулфатим,
Ким яна қолмайдур анда жойи гунжойиш анга.

Кўр на тайшу беҳирадлиғдурки ринди учраса
Арз этар май тавбасини носихи тойиш анга.

Фақр майдонида собиқдур риёзат тортғон,
Айла нафси белажоминг тавсанин ройиш анга.

Масжид ичра шайхдин Мунис ридо олмиш эди,
Кўрки бу кун дайр ародур бодаполойиш анга.

* * *

Арз бисёр айладим ҳолимни то ёр оллида,
Бўлмишам мубрим гадодек хор бисёр оллида.

Ваҳ менга ёр оллида не навъ бўлғай манзалат,
Ким тақарруб рутбасин топмишлар ағёр оллида.

Ул кўзи қотил қошида кўнглум айлар изтироб,
Бир ўлумлик кимсадек жаллоди хунхор оллида.

Бир сўз айтур бўлсам айтурмен бас, қўрқунч ила,
Қайдадур журъат манга айларга такрор оллида.

Иззатим эрди агар кўйида берса эрди йўл,
Оҳким, ит ҳам эмасдур мен каби хор оллида.

Ҳажрида ҳар дам жафосидин ўлармен юз карат,
Кошки бир қатла ўлсам ул ситамкор оллида...

Қилмангиз, эй аҳли дунё, арзаи асбоби жоҳ,
Ким эрур фақр андин ортуқ Муниси зор оллида.

Сўз дегай тўти нечук ул шаҳд гуфтор ӊллида,
Ажз ӊтарлар чун шакар сўзликлар изҳор оллида.

Гул жабинлар манглайиға доғ тушмиш саждага,
Баски қўймишлар бошин ул лола рухсор оллида.

Офтоби ҳуснидин шармандалик топмиш пари,
Бу жиҳатдиндур бўла олмас падидор оллида.

Сарв аёғи тушти сув ирмоғлари занжириға,
Жилва қилмоқ журмидин ул шўх рафтор оллида.

Бўлса ҳам қоним чучук ул кўзга ёқмаским, бўлур
Ногуворо шарбати гулқанд бемор оллида.

Лаъл ила гавҳарни, эй дарёю кон, арз айламанг,
Ким алар қадри йўқ ул лаъли гуҳарбор оллида...

Эйки, истарсен риёлиғ саждадин бўлмоқ халос,
Қўй суроҳийдек бошингни пири хаммор оллида.

Дилбаринг, Мунис, эрур нозик мизожу тунд хўй,
Қилма ҳолинг арз густохона зинҳор оллида.

Ул қуёш борур түшуб соч сояосо кейнида,
Зарра янглиғ музтарибмен зору шайдо кейнида.

Шаҳсуворим сурса майдон ичра рахшин ҳар тараф,
Қўзғолурлар гарддек аҳли тамошо кейнида.

Қатлима азм этмиш ул кофир, вале кўнглум келур,
Нақши пойига бўлуб ҳар дам жабинсо кейнида...

Мен гирифтори ғаму кейнимдадур юз минг бало,
Ҳеч ўлумликнинг эмас бу навъ ғавго кейнида.

Сочидур андоқ узун ул сарвнингким, очсалар,
Соясидек бўлғусидур хокфарсо кейнида.

Пўя айлармен жунун кўйида, ваҳким, тифллар
Тош отарлар издиҳом айлаб бу расво кейнида...

Ишқ дашти қатъида Мунис тўкар ул навъ ашк,
Ким бўлур ҳар нақши по бир мавжи дарё кейнида.

* * *

Ул париким судралур зулфи паришон кейнида,
Сарвинозедурки, бўлгай соя пўён кейнида.

От сурарда демангиз, туз қўзгалиб қолмиш кейин,
Хаста кўнглумдур борур афтону хезон кейнида.

Лаъли нўши ўйла шириндурки, ул шаккаршикан,
Ҳар қаён борса чибин янглиғ борур жон кейнида.

Нақши по эрмас, хиром айларда ул хуршед чеҳр,
Ким эрур йўл узра қолгон чашми ҳайрон кейнида.

Не тағофулдурки, ул бераҳм боқмас кейнига,
Ҳар неча кўнглум югурса тортиб афшон кейнида.

Кўрки Дажжолу анинг аъвонидин тамсилдур,
Шайхи жоҳилким игормиш неча нодон кейнида.

Дарду ғам афвожидур Мунис изида ишқ аро
Ўйлаким, хайлу сипаҳ султони даврон кейнида.

* * *

Кўнгул кирса йўлунгга тунд ё оҳиста-оҳиста,
Чиқар гам айлаб истиқбол анго оҳиста-оҳиста.

Уқуні кўнглумга захм урғон сойи равшан бўлур эрди,
Қирар равзанлиг уйларга зиё оҳиста-оҳиста.

Ҳар ишда тезлик қилмоқ на ҳожат, эй кўнгул, кўрким,
Қуёш ердин қилур азми само оҳиста-оҳиста.

Кўнгул, собит қадам бўл ишқ ароким, ошиқи содиқ
Топар бор эрса ҳар не муддао оҳиста-оҳиста.

Фигонким, яхшилар маъюс ўлуб, ҳар дам ёмонларнинг
Қилур чархи даний комин раво оҳиста-оҳиста.

Вараъ таркин тутуб, Мунис, мақом эт дайр кунжинким,
Фароғат рўзи ўлғай то санга оҳиста-оҳиста.

Олиб кўнглумни қилдинг зулм тиги бирла юз пора,
Бу ишдин бўлди маълумимки, йўқ сендек ситамкора.

Равон бўлса қадинг гар арзи раънолик била ҳар ён,
Сиҳи қадрларга сажданг айламоқдин ўзга йўқ чора.

Тамошо аҳли оллида агар очсанг узорингни,
Қани тоқат кишига қилғали ҳуснингға наззора.

Қилиб қатл элни ғамзанг қон ичардин қолмади ҳаргиз,
Киши кўрганму эркан қотили бу навъ хунхора?

Жамолинг зийнатидур гарчи кундек юз уза холинг,
Вале улдур сабаб эл рўзгори бўлғали қора.

Эрусен чунки ортуқ жон карам айларда ошиқға,
Хижолатдин пари бўлди ниҳонлиғ сори овора.

На янглиғ бўлмасун девона Мунис дашти ишқ ичра,
Ки сандурсен париваш тифл отарсен бошиға хора.

Ақлу хирадни олдинг тарзи хиром бирла,
Оламға фитна солдинг ҳусни тамом бирла.

Бошимға зулмати ғам солдинг узоринг очмай,
Бахтимни тийра қилдинг бу навъ шом бирла.

Дармон на бўлди қилсонг гаҳ васл шарбатидин,
Дардимни қилдинг афзун ҳажри давом бирла.

Сиймин танингни истаб бердим ҳаёт нақдин,
Суд ўлмади манга бу савдойи хом бирла.

Тиғи сиёсатингдин ушшоқ топди ором,
Туз бўлди мулки ишқинг мундоғ низом бирла.

Аҳли вафо тиларлар базмингда неъматини васл,
Ул элни айла хурсанд инъоми ом бирла.

Раҳм эт ҳазинлигимга, нокомлигда қўйма,
Рафъ айла кулфатимни бир жоми ком бирла.

Жазби каманди лутфинг жон сайдиға эрур дом,
Жоним қушини, жоно, сайд эт бу дом бирла...

Ноз айламак ишингдур чун шоҳларға, эй шўх,
Не навъ тутғунг улфат мендек гулом бирла.

Мунисға кўйинг ичра кўп хорлиғ етибдур,
Мумтоз қилғил они бир эҳтиром бирла.

* * *

Бошимға солди ишқинг чун юз ошуб,
Танимдур дард хайлиға лагадкүб.

Эрусен хусн гулзорида бир гул,
Ки эрмас оразингча настаран хўб.

Қадинг зебо ниҳоледур ки, йўқдур
Руунат боғида сарв онча марғуб.

Жанобинг қуллиғи тун-кун ишимдур,
Сепар кўз сув, мижам гар урса жоруб.

Буким шамъ ўртанур ҳар кеча тинмай,
Магар сўзи дилимга бўлди мансуб.

На афсун айламиш душманки, ҳар сўз,
Деса, рағмимға табъингға тушар хўб.

Балолар ичраким, солмиш фатҳ оқинг,
Эрурмен сабр қилмоқликға Айюб.

Мени бир хат била то қилмадинг ёд,
Кўнгул печишдадур андоқки мактуб.

Бу даврон ичрадур баским ҳунар—айб,
Ҳунар аҳли киби йўқ элда маъюб.

Улусға эйки, голиблик тиларсен,
Бурунроқ айла ўз нафсингни мағлуб.

Кўтар бир лутф ила Мунисниким, ул
Оёқ остида қолмиш хору манкуб.

* * *

Қилурлар бир-бирининг суҳбатин гарчи ҳавас аҳбоб,
Эмаслар лек даврон гардишидин дастрас аҳбоб.

Фалак мундоғки душманкомлиғ зоҳир қилур ҳар дам,
Эмаслар ҳеч фориг ғам чекардин бир нафас аҳбоб.

Муҳаббат расмидин огоҳ этиб, миннат тутуб бергил,
Ағар жон нақдини сендин қилурлар мултамас аҳбоб.

Замона аҳлининг манзуридур чун молу жамъият,
Қачон топғай менингдек бир гариб бе ҳечкас аҳбоб.

Эрурмен ўйла бекаским, борурга боғласам маҳмил,
Топилмас айламакка нола андоқким жарас, аҳбоб.

Тутай кимдин умиди марҳаматким, ёқғали жоним —
Урарлар оташ аъдоу солурлар хору хас аҳбоб.

Десанг, аъдо шикасти давлатимға топмасунлар даст,
Йиғ атрофингға, эй шаҳ, адл бирла пешу пас аҳбоб.

Шакар янглиғ жаҳон аҳлиға ширин комлиқ еткур,
Ҳужум этсун десанг устингда андоқким мағас аҳбоб.

Эрур бир гул ҳавоси бирла Мунис кўнгли бол афшон,
Нечук сақларлар айлаб они маҳбуси қафас аҳбоб.

10 юзига ул қуёш чекти ниқоб узра ниқоб,
Дуди оҳимдин бўлур зоҳир саҳоб узра саҳоб.

Мен миёз узра ниёз изҳор қилсам оллида,
Кўргузуур ҳар дам менга ул ой итоб узра итоб...

Турфа умре сенки, ногаҳ мен сори қилсанг гузар,
Ворғали кўнглумдек айларсен шитоб узра шитоб

Ваҳ, нединдурким юбормассен навозишномае,
Мен неча ирсол агар қилсам китоб узра китоб.

Шуъла узра шуъла оҳимдин борур гардун сари,
Уйлаким, кўкдин нузул айлар шиҳоб узра шиҳоб.

Гарчи жон бермай висолинг ичра қилдим бир гуноҳ,
Кеч гуноҳим, токи топғайсен савоб узра савоб.

Онча махмур ўлмишам, мумкин эмас дафъи хумор,
Бермасанг соқий манга ҳар дам шароб узра шароб.

Муниси саргашта қатлидин савол этсам агар,
Тығ ила ҳар дам берур ул ой жавоб узра жавоб.

Ёлборсам ул соқиға, бер бир жом, деб
Қон ичиб дурур ҳар дам майи гулфом деб.

Ул ҳусн шоҳидин на деб лутф умид этай,
Қим ғам берур ҳар дам менга инъом деб.

Ул кўй тавфин ҳажжи акбар англасам,
Гарди роҳини жомаи эҳром деб.

Андиша бирла сўз деким, пухтани
Ташларлар эл оғзиға олмай хом деб.

Давлат қуши, эй шоҳ, қўнмиш бошинга,
Ҳуркутма ани, зулм бирла ром деб.

Мунис нигори булғажаб бераҳм эрур,
Бермас анға коме ани ноком деб.

* * *

Фасли гулу баҳор эрур мавсуми шабоб,
Хушдур бу чоғда даври маю нағмаи рубоб.

Хирмону дарду ранж қорилар насибидур,
Сур ишрат, эй йигитки, ғанимат эрур шабоб.

Соқий, шароб баҳриға сол ўйла жўшким,
Бўлсун тараблар ойинаси анда ҳар ҳубоб.

Базм аҳлиға ичурдинг эса май, газак учун,
Омода айла ўртада ҳам нуқл, ҳам кабоб.

Кайфияти шароб қилур айш соридин,
Махмурлар кўнгуллари юзиға фатҳи боб.

Чун бода айлади мени холис вужуддин,
Ҳар сўз десам бўлур зари беғаш киби лубоб.

Туз ботинингни Мунису бўл ҳар либос ила,
Ким пардапўш бўлса, хушо ҳолинга қубоб.

* * *

Буки кўнғлум қуши ишқинг ғамидиндур бетоб,
Булбуледур ғули рухсоринг учун ҳоли хароб.

Уртаниб куймасун ошуфта кўнгул ғайрат аро,
Очма эл оллида рухсорадин, эй шўх, ниқоб.

Лабларинг оби ҳаётики эрур рашки асал,
Лаъли сайёл дейинму ани, ёқути музоб?

То юзинг шаъшааси солди улус базмиға ўт,
Тушди жонимға гудозу жигарим бўлди кабоб.

Ҳадафи тири бало қилма мени ишқ ичра,
Ҳар замон отма жафо ёйи била шасти итоб.

Ноғиҳон келдинг эса бормоқ учун ёнимдин,
Не учун кўргувадурсен, дегил, эй умр, шитоб?

Урушур жоним учун лабларинг ол оники, то
Ул жиҳатдин орага тушмағай, эй жон, шакароб.

Юзу холинг ғами кўз мардумидин қон тўкти,
Йўқса нечун оқизур ул мижалардин хуноб.

Илтифот айлагил арбоби вафоға, жоно,
Алами ҳажрда ул хайлға йўқ тоқату тоб.

Зор кўнглумки жунун даштида айлар таку тоз,
Зулфинг ошуфтасидур бўйнига қил они таноб.

Жилваи нахли қадинг мойили эрмас муҳтож,
Жилваи сарвга ҳар неча эса ноз маоб...

Неча Мунис чекар андуҳи фироқинг захрин,
Нетти қилсанг ани васлинг майи бирла шодоб.

* * *

Эрур менга гами ишқингда то жигар хуноб,
Тўқар жигардин олиб юзга чашми тар хуноб.

Менга замона дамо-дам гамингда қон ичирур,
Азалдин ўлди менинг қисматим магар хуноб.

Эрур чу сендин, ичармен камоли завқ била,
Агар шароб тутарсен менга ва гар хуноб.

Чаманлар очти тузу тоғ қонлиг ашкимдин,
Жаҳонда айлар эмиш мунча ҳам асар хуноб.

Кўзум оқизди жигар қонин ўйла ҳажрингда,
Кси бўлди олам аро барча баҳру бар хуноб...

Фалак танаъумидин ҳарна етса Мунисга,
Фигонки, барча бўлур дард сарбасар хуноб.

* * *

Чун оразинг гули била гулзор топти зеб,
Васлингда нола нағмасини тузди андалиб.

Хуффош кун борида чиқа олмас, эй қуёш,
Сендин ниҳон юруса пари йўқтурур ажиб.

Қилғил буён хиром насими баҳордек,
Ким ғам хазонидин қурумиш гулшани шикиб.

Дармон етурди дардима кўзинг нигоҳ ила,
Беморлиғни кўп кўран охир бўлур табиб.

Гардуни дун мурадинг ила айланур агар,
Зинҳор ғофил ўлма, эрур ҳалқаи фириб.

Ажзу ғурур хосиятин кўрки меҳрга,
Мундин гаҳи фароз мақом ўлди, гаҳ нишиб.

Лойиқмудур рақиб висолингға йўл топиб,
Ҳажрингда ғам била юрмак Муниси ғариб?

* * *

Куйди сабру борди ҳуш ул чеҳра тимсолин кўруб,
Мардуме топдим жунуним кўзиға холин кўруб.

Андин эрмиш бенишон Анқоки топмиш инфиол,
Парфишонлиқ чоғи кўнглумнинг пару болин кўруб.

Ул чароғи беиёдекким бўлур дамсози субҳ,
Гулнинг ўчти ранги ёрим чеҳраи олин кўруб.

Қўрқарам андинки, парво қилмағай ўрнимға дун,
Жондин этмон ваҳм қасдимда фалак золин кўруб.

Абрдекким, ашк тўккай гунча бўлғай тангдил,
Йиғлар осонлиқ била эл кўнглум ашколин кўруб.

Давлатингдур гар насиб ўз сарвату жоҳинг қилур,
Недур очмоқлиғ тамаъ илгин киши молин кўруб.

Бўлма гофилким, фалак маккораси деб саъду наҳс,
Ҳийла изҳор айлар анжумдин нахуд фолин кўруб.

Кўрмамиш даврон кўзи бир золим андоқ меҳрсиз,
Найлайин гар раҳм қилмас Мунис аҳволин кўруб.

* * *

Тез этар жонон гами ишқим ўтини қўзгалаб,
Куйдурур ул ўтға бир-бир устухонимни қалаб.

Зулфида кўнглум ватан қилмиш, вале тутмай қарор,
Тор уза ўргамчидек ҳар ён югурур ўрмалаб.

Нуқтаи холи галат тушмиш лабининг устида,
Берса рухсат олгамен ул нуқтани андин ялаб.

Кўксум узра доғи ишқи битмаги имкон эмас,
Ким бузармен нохуни ҳам бирла ҳар дам тирмалаб.

Ул не золимдурки, гар қилсам шикоят зулмидин,
Кўргузур аввалғидин кўпроқ ситамлар урчалаб...

Гар тиларсан жоҳу иқболингни, эй шаҳ, мустадом,
Беваларни шод тут, айтом бошин сийпалаб.

Ҳар қаён нафсинг тилар ул ён югурмакдур ишинг,
Гўйе минмиш сени ул дев бошинг нўхталаб.

Не мурувват кўз тутарсен чархи дундинким, қилур
Хасм отани ўғлиға, ўғлин отодин бошқалаб.

Мунис, асбоби жаҳон жамъиятиға қилма майл,
Ким олур ворисларинг бир кун йўқу боринг талаб.

* * *

Эй латофат осмони узра ҳуснинг офтоб,
Заррадек маҳвашлар атрофингда айлар изтироб.

Моҳ рухсоринг намоён айлабон чиқсанг агар,
Кун хижолатдин юзига шомдин тортар ниқоб.

Оташин лаълинг ғамидин тушгани жонимға ўт
Сочилур ҳар дам шарар оҳимдин андоқким шиқоб.

Куйди сабрим пардаси шавқи жамолинг тобидин,
Оре, ўртангай катон гар етса анга моҳтоб.

Лола доғидек кўнгулда бордурур доғ узра доғ,
Чеккали холи рухингдин айру дард ичра азоб.

Етти, эй соқий, Хизр осо лабимга жон келиб,
Бошим узра лутф ила тут оби ҳайвондек шароб.

Оҳким, бу чархи каж рафтордин даврон аро
Дўстлар ноком, душман хайлидурлар комёб.

Чунки лаълинг зоҳир этти жон берурдин муъжиза,
Ер юзидин айлади Исо фалакка ижтиноб.

Назминга тартиб бер, Мунис, ғаму шўриш била,
Айласун ишқ аҳли ўртанмакни андин иктисоб.

* * *

Бўлмаса жинси жамолингга харидор офтоб,
Не учун зарпошлиғлар айлар изҳор офтоб?

Сенки шоҳи ҳуснсен ҳар кун қилиб қуллуқ санга,
Сажда айларга қўяр туфроққа рухсор офтоб.

Чиқ жамолингни очиб то элга ҳуснин сотгали,
Қилмасун олам аро кўп арзи дийдор офтоб.

Хокбўсинг ҳусн элига мужиби иззат дурур,
Чарх уза чиқмас йўлингда бўлмайин хор офтоб...

Шамъи васлингдин агар етса фуруғе басдурур,
Андин ўзга шоми ҳажримга не даркор офтоб.

Даври рухсорингда мушкин зулф эмастур гўиё,
Қилди фош ойинаси гирдида зангор офтоб.

Не учун шому саҳар бошинг уза айланмасун,
Кўрмамиш ҳуснинг киби бу чархи даввор офтоб.

Рутбаи олий тиларсен соф қил кўнглингниким,
Иртифоз айларга муқдидур сазовор офтоб.

Ёрутур яхши амал қабрингни, йўқса суд эмас,
Тожинг узра бўлса гар ҳар дурри шаҳвор офтоб.

Бўл тажаррудпеша Муниским, Масиҳоға мақом
Бўлди бу ишдин сипеҳр авжида то бор офтоб.

Янги ой эмастур ҳилолингча хўб,
Қуёш бўлмағондек жамолингча хўб.

Масиҳо дами жон берур элга, лек,
Эмас руҳпарвар мақолингча хўб.

Қизил гулки, хушрангу нозик эрур,
Эмас тоза рухсори олингча хўб.

Риёзи биҳишт ичра йўқ салсабил,
Юзунг гулшанида зилолингча хўб.

Эмас хўб зулфинг киби сунбуле,
Доғи сарви зебо ниҳолингча хўб.

Хизр айнида чашмаи нилуфарий
Лабинг узра йўқ хатту холингча хўб.

Жунун ичра мажнун эмас, эй пари,
Йўлингда бу ошуфта ҳолингча хўб.

Агарчи фараҳбахш эрур жоми Жам,
Йўқ, эй соқий, сингон сафолингча хўб.

Парию малоик эмас, Мунисо,
Сенинг ёри фархунда фолингча хўб.

* * *

Чашмаи ҳайвон эмастур лаъли хандонингча хўб,
Жилвалиғ сарви сиҳи қадди хиромонингча хўб.

Нофай чиники атри бирла эл табъин очар,
Биллаҳ, эрмастур манга зулфи паришонингча хўб.

Не учун айни камоли ҳусн аро топмиш завол,
Бўлса эрди меҳри рахшон моҳи тобонингча хўб.

Олмаким, ранги латофат бирла шириндур баче,
Ҳар жиҳатдан йўқдурур себи занахдонингча хўб.

Шаккар афшондур такаллум вақтида тўти, вале,
Йўқ фасоҳат ичра лаъли шаккар афшонингча хўб.

Кўйи гулзори эрур албатта ортуқ, зоҳидо,
Ор эрур билмак они фирдавси ризвонингча хўб.

Мунисо, Ширин била Лайлининг авсофин дема,
Қайдадур ҳусну латофатда фалон жонингча хўб.

* * *

Ўилди кўзум қаро мани ғам тийра ҳол этиб,
Хуршеддек ёрут ани арзи жамол этиб.

Мардумларим юзиға ёпуштиму ё магар,
Машшота зеб берди мунга ани хол этиб.

Ишқимни айла тарк дединг, мақсадинг недур?
Мундоғ мени мукаллафи амри маҳол этиб.
Жисмим ғаминг тоши била кўйингда бўлди гард
Ўил сарфароз гоҳи ани поймол этиб.

Найранги дарди ишқни кўргилки, пайкарим
Зулфингга тушти заъф ила тор хаёл этиб.

Бер файз шоми ийд қошинг аксидин манга,
Ёқут ранг май шафақида ҳилол этиб.

Топдим муҳаббат аҳли аро сурх рўйлиг,
Ўонлиг сиришк чеҳраи зардимни ол этиб.

Ҳар неча топса кимса қуёшдек камол, чарх
Хок ичра солур охир асири завол этиб.

Мунисга ҳар неча ғами ҳажринг ҳужум этар,
Дафъ айлар ани ёди нишоти висол этиб.

* * *

Ул шўҳки, от сурди бошимға қилич тортиб,
Қилди мани юз пора кўргач ғазаби ортиб.

Ул қотили худройим бераҳм эрур андоқким,
Бир қатла назар қилмас, юз мартаба ёлбортиб.

Зулф ила ёпиб юзни ҳажримни узотти кўп,
Кўргузмади субҳи васл ул кечани қисқортиб.

Кўнглумни адам сори ҳижрон алами элтур,
Васли била қайд этмас ул телбани қайтортиб.

То дашти жунун ичра овора эрурман, чарх
Топмас манга монанди ғам хайлиға ахтортиб.

Йўқтур манга Хизреким, то оби ҳаёти васл
Топсам анга йўл фурқат зулмотида бошқортиб.

Махмурман, эй соқий, лутфинг майидин айру.
Маст эт мени бир лаҳза юз косани сипқортиб.

Не битгай иши онингким элга мусаллатдур,
Битмас ишини ҳар дам бедод ила биткортиб.

Мунис келу қонеъ бўл фақр ичра маошингға
Зар қилма тамаъ элдин гул юзини ни соргортиб.

* * *

Ёшурди юзини мендин ҳаё баҳона қилиб,
Ниқобин олмади элдин ибо баҳона қилиб.

Агарчи огримамиш эрди, кўргали ҳолим —
Кўз очмади манга, огриқ анга баҳона қилиб.

Чун истадим бути зоҳидвашим юзин кўрмак,
Юзига тутди қўлини дуо баҳона қилиб.

Агарчи шоҳча қадрим бор эрди олам аро,
Йўлига чекдим ўзимни гадо баҳона қилиб,

Висол ваъдаси айлаб хилоф қилди яна,
Рақиб касратин ул дилрабо баҳона қилиб.

Фақиҳ бодани наҳй этти, дардим ўлди зиёд.
Аёқчи, тут манга жоме даво баҳона қилиб.

Фироқ аро гам ила юрганингча жон чекибон,
Ўзингни еткур анга, Мунисо, баҳона қилиб.

* * *

Зулфи юзига тушди янгоғидин осилиб,
Сунбул доғилди гулга қироғидин осилиб.

Жайбида тугма ҳайъати турғон киби эрур,
Амрудлар қатор сабоғидин осилиб.

Қайди ғамида толпинатурғон кўнгул эрур,
Қушким урар қанотини боғидин осилиб.

Ул юз ғамида гулшан аро чексам оҳи сард,
Гуллар бўлур фасурда будоғидин осилиб.

Жон файзи зарра-зарраи хокимга еткурур,
Бир қатра бода тушса дудоғидин осилиб.

Саъд ахтаре ҳилолға қилди қирон дегил,
Ҳар қатра терки, турди сақоғидин осилиб.

Зулфида сарнигун туруб айлар фиғон кўнгул,
Ҳақғў қуш ун чеккандек оёғидин осилиб.

Жонимни рашк ўти аро ўртар исиргаси,
Чун майл этар юзига қулоғидин осилиб.

Мунис жанобиға бора олмаски, итлари
Уткармас ул тараф сўлу соғидин осилиб.

* * *

Уқеким сен отарсен жони зоримға тегар ишлаб,
Олурға қўймас они устухоним ҳар тараф тишлаб.

Тушубмен ҳажрға васлингда жон бермай қилиб
Олиб жонимни эмди ёрлақа, жонимни боғишлаб. журме

Чекар кирпичларим ашкимни кўздин доманим сори,
Нечукким элтғайлар дашт эли ошлиғни ирғишлаб,

Висолинг офтоби тобиши бирла чиқар ёзға,
Ки етдим ўлгали ҳажринг совуқ ели била қишлаб.

Тани зоримни солдинг итларингға поралар айлаб,
Нима топмас сўнғакларни алар ҳар неча қиртишлаб,

Уруб ўқ ҳар тарафдин бағрима бедод ўтин ёқдинг,
Ҳамоноким кабоб айларсен ул ўтға ани шишлаб...

Ажал бир кун уруб йўл йўқу борингни олур қўлдин,
Неча берк этгасен дунё юкин орқангға тирмишлаб.

* * *

Эй лабинг ёдида жомим оби ҳайвондин тўлиб,
Балки айшим косаси кайфияти жондин тўлуб.

Баски ғамзангдин етиб қасдимға мужгон ўқлари,
Барча узвим мўй янглиғ нўги пайкондин тўлуб.

Чун тамошойи жамолингдин кўзум холи қолиб,
Захми пайкони хаданггинг янглиғ ул қондин тўлуб,

Уйла хушбўдур сочингким, ул тараф эсгач сабо,
Даҳр бўстони саросар атри райҳондин тўлуб.

Нуктаи рангинларинг ҳажрида андоғ қон тўкуб,
Кўзларимким, доманим ёқуту маржондин тўлуб.

Чун тушуб кўнглумға шавқи оразингдин партави,
Байтул эҳзоним шуои меҳри рахшондин тўлуб.

Жилваи сарви қадингдин чун топиб бўстон хабар,
Шохлар барг ўрниға қумрийи нолондин тўлуб.

То жамолингдин етиб гулшанга файзи жилваи,
Наргис ўрниға саропо чашми ҳайрондин тўлуб.

Кўнглини Мунис ҳавои ғайрдин холи қилиб,
Парпарилиғ шишадек дийдори жонондин тўлуб.

* * *

Кел эй маҳваш, қамар янглиғ хиром ичра шитоб айлаб,
Юзунгдин тийра шомимни ёрут рафъи ниқоб айлаб.

Саховат нуридин еткур ёруғлиқ рўзгоримға,
Аён қил заррапарварлик юзунгни офтоб айлаб.

Бақо сарчашмаси оғзингдурур, жоно, мани саршор —
Қил ул сарчашма нўшидин Хизрдек комёб айлаб.

Раво кўрма манга маҳрумликни, сарфароз этгил,
Вафо кўйида итлардин мени ҳам бир ҳисоб айлаб.

Либоси лолагун ичра қадингким нозпарвардур,
Биҳишт ородур андин жилва туби иктисоб айлаб.

Сужуд этсам қошинг меҳробига йўқ айбким, ул ён
Жаҳон аҳли қўярлар бошин уммиди савоб айлаб.

Маоли ҳолим охир ишқинг ичра не бўлур билмон,
Урарсен тиғи кин бошимға ҳар дам юз итоб айлаб.

Иноят кўргузуб кулбам сори кел, то аёқингға
Нисор айлай кўзимнинг ёшларин дурри хушоб айлаб.

Келиб ушшоқ аро Мунисға сен дилдорлиғ қилким,
Кўнгул бермиш сени маҳбублардин интихоб айлаб.

* * *

Алам чекдинг чу ҳусн авжига юзунг офтоб айлаб,
Узоринг зарраси бўлдилар ой, кун изтироб айлаб.

Баҳо қилсанг агар васлингға жоним жавҳарин, эй шўх,
Берурмен бўлса юз жониму мингдин бир ҳисоб айлаб.

Даводур нўши васлинг ошиқи маҳжур дардиға,
Даво еткурки, ўлмишмен мени ҳажринг хароб айлаб.

Эрурлар чашми фаттонинг ажаб хунхораким ҳар дам—
Ичарлар нотавонлар қонини гулгун шароб айлаб...

Саодат авжи узра офтобедур жамолингким,
Сенга бир заррадур сендин қуёш нур иктисоб айлаб.

Тушармен соядек шамъи рухинг кўргач аёқингға,
Туним ёрутғали келсанг агар рафъи ниқоб айлаб.

Оқизди, ваҳки, ишқинг сели ашким бирла тўфонлар,
Анга етти фалак гунбазларин етти ҳубоб айлаб...

Адабтоҳи муҳаббатда эрур забти нафас марғуб,
Эмас хуш арзи ҳол этсам агар рафъи ҳижоб айлаб.

Нетонг бўлса дамимдин дудлар ҳар лаҳза соидким,
Ниҳони доғлар кўнглумда ўртарсен азоб айлаб.

Ғаҳи Мажнун киби Мунис кулармен, гоҳ йиғлармен,
Мени ўз ҳолима қўймас бу даврон инқилоб айлаб.

Майи васлингни манга тут карам оғоз айлаб,
Шодком эт мани ушшоқ аро мумтоз айлаб.

Саъйлар кўргузубон базми висолинг топмон,
Ким пари суҳбатига етти таку тоз айлаб?!

Бўлмишам хор баса кўюнг аро туфроқдек,
Қўй аёгингни бошим узра сарафроз айлаб.

Оқар ашким ғами ҳажринг аро тинмай кўздин,
Тиндур ул селни васлинг била эъжоз айлаб.

Лаби лаълинг ғамидин етдим ўлар ҳолатға,
Янғидан жон бер ани муъжизапардоз айлаб.

Ажаб эрмас агар айланса бошинг узра кўнгул,
Учти ул шавқ қаноти била парвоз айлаб.

Доғ эрурмен бу ишингдинки, қиё боқмассен,
Мен ниёз айласам оллингда манга ноз айлаб.

Тани зоримни ҳадаф айламишам ўтруда,
Анга бир отмадинг ўқ чапғалат андоз айлаб.

Қилди Мунисни кўзинг ваҳшийи саҳройи жунун,
Они сайд айла нигоҳингни фусунсоз айлаб.

* * *

Ул пари ёшунғоч истиғно қилуб,
Бўлди мажнун кўнғлум аъзосин юлуб.

Оҳким, ғам қайдиға бўлди асир,
Кўнғлум ул ой зулфиға шайдо бўлуб.

Кўрки, очғач холлиғ рухсорини,
Тўкти баргин, лоланинғ ранги сўлуб.

Кўзу лаъли шавқи андоғ жондадур,
Ким тирилмакдур ишим ҳар дам ўлуб.

Ҳажрида гар саъблиғ аҳволима
Раҳми лўқдур, иетти боқса бир кулуб.

Андин аввал маст бўлким, ичгасен,
Бир куни паймонаи умринг тўлуб.

Эмди, эй золим, қилурсен кимга зулим,
Мунис ўлди ҳажринг ичра зор ўлуб.

* * *

Кўзни ёрутгач манга шамъи жамолинг ёниб,
Айлади парвоналиг бошинга жон айлониб.

Қадинг этиб жилвагар боққа қилсанг гузар,
Сарвға қумри назар айламас андин ёниб.

Бошни қилиб хоки по, жоним этармен фидо,
Ноз ила базмим аро келсанг агар соллониб.

Кўйинга борур маҳал, саъйим эрур бебадал,
Ёнсам этармен ҳаял ҳар нафаси куймониб...

Аҳли вафо жонлари хоки раҳ ўлғай бори,
Борғоли майдон сари чиқсанг агар отлониб.

Ишқинг аро телбараб тутғали дашти тааб,
Ўзум ила рўзу шаб сўзлашурам гунгрониб.

Кўйинг аро гар ватан айласам, эй сийм тан,
Итга мен ўлгунча мен хоки даринг ёстониб.

Тутғали роҳи вафо Муниси шайдо санга,
Шуғрки, қилди фидо топти неким қозғониб.

* * *

Ўлтурурлар мени ҳар дам кўзу қоши талошиб,
Тиргузурлар икки жонбахш дудоғи ярошиб.

Кўзи мужгонлариким, қасдима саф турмишлар,
Қон тўшар қатлим уза бири-бирини сўрошиб.

Шодмен, захмларидинки, кўрарлар юзини,
Жону кўнглум анга бу равзаналардин қарошиб.

Ваҳ, недин етмади ёримға ғамимдин хабаре,
Тутти олам юзини дарди дилим ҳаддин ошиб.

Қочинг, аҳбобки, тўфони бало қўзғамишам,
Шўри оҳим била ашким суйи ҳар лаҳза тошиб.

Десам ул ой юзини меҳри дурахшон не ажаб,
Боқа олмаслар анга кўзлари элнинг қамошиб.

Тут кафорат учун, эй пири харобот, қадаҳ
Мангаким, бу кеча масжид сори бордим адошиб.

Ишқ рамзи эмас осонки, билай деса киши,
Гар Фалотун эса ҳам ҳайрат этар ақли чошиб.

Ишқ бир шуълау Мунис ишидур сўзу гудоз,
Шамъдек жониға ул шуъладин ўтлар тутошиб.

* * *

Телбамен водийи ишқ ичра тушуб,
Ўз-ўзум бирла дамо-дам урушуб.

Оҳким, лаъли фироқида ишим,
Беҳуд ўлмоқдур ўларга ёвушуб.

Нақди айшимни қилурлар торож
Хайли ғам қасдима ҳар дамда тушуб.

Узолур шоми ғамимким, қуёшим
Чиқа олмас совуқ оҳимдин ошиб.

Булъажаб ҳолим эрурким, аҳбоб,
Йиғлашурлар гаҳ анга, гаҳ кулушуб.

Турфадур аҳли замон дўстлиғи,
Гарм турмаслар авалда совушуб.

Мунис ўлғайму муяссарки, мурод —
Топсам ул шўх ила ногаҳ кўрушуб.

* * *

Тутти чун кулбамда манзил жон киби жонон келиб,
Кирди жонон янглиғ ўлгон жисмим ичра жон келиб.

Шоми идборимни қилди домани гулчеҳр меҳр,
Субҳи иқболим очиб юз гул киби хандон келиб

Ёрлиғ зоҳир қилиб сўрди бу мажнун ҳолини,
Ул париваш дийдаи ағёрдин пинҳон келиб.

Боғи айшимни хазони ҳажр хушк этмиш эди,
Тоза еткурди тароват ул баҳористон келиб.

Васлдин файзе етиб кўнглимни очти гул киби,
Ғунчадек танг этмиш эрди хотирим ҳижрон келиб.

Гул юзи наззорасидин айлади равшан кўзум,
Лола ранг этмиш эди они жигардин қон келиб.

Ё қуёшим очти юз шомимни равшан қилғали,
Ё магар партавфикан бўлди маҳи тобон келиб...

Қилмиш эрди ҳажр Мунис кўнглини вайрон, яна —
Айлади обод ўз мулкани ул султон келиб.

* * *

То кокулинг доғилди юзингға тароғланиб,
Кўнглум асир бўлди камандингға боғланиб.

Шед айладинг чу келмак ила хотирим яна,
Ношод қилма боргали ҳар лаҳза чоғланиб.

Ёдур қошинг, мижанг ўқ, ғамзанг қилич эрур,
Эй шўх, кимни ўлтурадурсан яроғланиб?

Мужгонларинг кўнгулдин ўтар гўё отилур.
Олмос ғамза бирла бу ўқлар бошоғланиб.

Кўнглум фироқ даштида то итти телбараб,
Мумкин эмас топилмоғи онинг сўроғланиб.

Жисмим қуруғ сўнгак бўлуб андуҳ ила, вале
Ҳажринг ўтиға ёнди ёшим бирла ёғланиб.

Соқий, хумор ранжида қолдим аёғдин,
Тут бир аёғ, то чиқайин мен аёғланиб.

Мунис борурни қўймас олиб илгига таёғ,
Ҳар неча ул қовулса қопунгдин таёғланиб.

* * *

Заҳри ҳам ўлтурмасун бер васл тарёкин эзиб,
Гар ича олман ичур оғзимға оз-оз томизиб.

Бир иситма ориз ўлмиш ҳажр ўтининг тобидин,
Қуйдурур жонимни ул ўтдин таним ҳар дам қизиб.

Тушгали жоним лабингдин айру дардим шиддати,
Ўйладурким, истарам ҳар дам ўлум жондин безиб.

Сафҳаи ишқ узра чекти суратим наққоши сунъ,
Чун чиқорди ҳусн лавҳида сенинг нақшинг сизиб.

Тишлар эрмас, балки оғзинг ҳуққаи ёқутидин,
Қўйдилар жон риштасиға бебаҳо дурлар териб.

Истама ҳаргиз вафо бу даврдаким, топмадим
Шаммаи андин нишон кўп умрлар ҳар ён юриб.

Эй фалак, қилгил ҳазар, тўфонлар этмиш ошкор,
Муниси маҳзун бало даштида ашкин оқизиб.

* * *

Эмас кўнгулга оҳу нола бесабаб,
Ки қилди шўх кофирим менга ғазаб.

Чекиб юзиға зулфин ул қуёш менга
Бу ғам била баробар ўлди рўзу шаб.

Кўнгул жунун аҳлидек так урса нетонг.
Ки ул парини ҳар тараф қилур талаб.

Мен ўртаниб фироқиға, вале рақиб
Етар висолиға онинг, будур ажаб.

Гаҳи гуҳар сочар, гаҳи шаккар тўкар,
Такаллум этгали баногаҳ очар лаб.

Қадаҳкаш элга бандаманки, дам-бадам
Берурлар илгима пиёлаи тараб.

Гаҳ ул парини Мунис истасанг жалис,
Кўнгулни қил нечукки шишаи Ҳалаб.

* * *

То жамолингдин кўзум маъюс ўлуб,
Кўрмак абвоби анга мадрус ўлуб.

Чун нигоҳинг куфри динимни бузуб,
Кўнглум оҳи гулгули ноқус ўлуб.

Шамъ ўлуб юзунг хаёли кўнглима,
Пардан жоним анга фонус ўлуб.

Хоки кўйинг салтанат тожи манга
Лашкарим, гам хайли, оҳим, кўс ўлуб.

Дуди оҳим шавқи ҳуснингдин урар,
Чатр ҳамранги пари товус ўлуб.

Топти шуҳрат ишқ аро расволиғим,
Улфатимдин нангға номус ўлуб.

Қутқор, эй жонон, ўларга қотмишам,
Ҳажр зиндони аро маҳбус ўлуб.

Борғил, эй зоҳид, сени севмас кўнгул,
Тавру тарзингдин риё маҳсус ўлуб.

Мен бўлуб ул ойга Мунис, оҳким.
Ул бориб ағёрға маънус ўлуб.

Дўрмас мени ўз базмига чун ёр муносиб,
Бўлгайму анга суҳбати агёр муносиб?!

Рухсори эрур пок ўзи, ваҳ, нечук ўлгай,
Дийдориға бу дийдаи хунбор муносиб.

Рафторидадур фитнаю қаддида қиёмат,
Ул шўхгадур бу қаду рафтор муносиб.

Зебанда анинг лаъли лабу чашми сиёҳи,
Жон бермаку олмоқ анга бисёр муносиб.

Хуршеду ҳилол авжи жамол узра эрурлар,
Бордур анга мундоғ қошу рухсор муносиб.

Кўнглум чаманин гайр хасидин оритибмен.
Бордур анга сайр этса бу гулзор муносиб.

Ҳарне манга ул қилса хушояндадур андин,
Ошиқга на иш айласа дилдор муносиб.

Мунисга етар дам-бадам озорлар андин,
Гўёки кўрулмиш анга озор муносиб.

* * *

Чиқса ногаҳ ул пари бурқаъ жамолидин олиб.
Кимдурурким бормағай ўздин анга ҳайрон қолиб?

Шоми ғам дайжури ҳар ён юз қўяр олам аро,
Тушса гар рухсориға зулфи сиёҳи тарқолиб.

Сарвдек гар қоматин қилса хиромон ноз ила,
Фитналар барпо бўлур, шўри қиёмат қўзғолиб.

Зийнат афзойи чаман бўлмиш жаҳон бўстонида.
Тори гисусиға онинг сунбули тар ўхшолиб.

Гар қуёшни ўртаса оҳим-шарори тонг эмас,
Ким ёқибдур завқи ҳусни жони зорим ўг солиб.

Васлин истай кўйиға етгач йиқилдим, қовмангиз
Ким мажолим йўқтурур андин чиқарға судралиб.

Ишқ нуқсонидин эрмас етса оҳимға қусур,
Дам ололмасмен камоли заъфдин бағрим толиб.

Эй насими васл, учурким гард янглиғ қолмишам,
Дашти ғамда пайкарим ҳижрон юкидин товшолиб.

Бўлма мағрури нафири давлатинг, эй шоҳким,
Бир кун этгунг риҳлат оҳанги фано кўсин чолиб.

Мунис ашку оҳидин қил ваҳмким, айлар хароб,
Гар тенгиз юзланса ҳар ён тунд елдин чайқолиб.

* * *

Ҷилмас мени бирдам ўзига ёр мусоҳиб,
Боре хуш эди бўлмаса ағёр мусоҳиб.

Ҷамсуҳбати қилмас мени ул ёр қилиб хор,
Ҷар нечаки гул бирла бўлур хор мусоҳиб.

Бир кўрмадим ул ёр киби ёр жаҳонда,
Кўп ёрлар ўлди манга бисёр мусоҳиб.

Дилдорлиғ айларга топилмас манга ёри,
То бўлмади мен зорға дилдор мусоҳиб...

Десанг қўшулай зумраи ахёрға, бўлма
Арбоби шарорат била зинҳор мусоҳиб.

Мунис, бу жаҳон неку бадидин на ғами бор
Ҷар кимга эса ёри вафодор мусоҳиб?!

* * *

Ўтдинг эл ичра чу ошуб солиб,
Бердилар жон бари ҳасратда қолиб.

Не ҳаёдур сангаким, боқса киши
Ғарқ ўлурсен арақ ичра уёлиб.

Баски бедод тошин ёгдурдинг,
Ғард бўлди бари узвим ушолиб.

Тори зулфингга асир ўлмишмен,
Етмишам комима умрим узолиб.

Учғали пар чиқорибдур кўнглум,
Ғар сори новаки шавқинг қадолиб.

Шамъдек сўзу гудоз ўлди ишим,
Жонима ишқинг ўти шуъла солиб.

Кўргузуб қасдима ғам хайли ҳужум,
Ғажр қўрғонида қолдим қаболиб.

Эй хуш улким, киядур фақр тўнини,
Анга юз руқъаи содот ямолиб.

Мунис айёмдин ўлди-ю дилтанг,
Мутриб, оч кўнглини танбур чолиб.

* * *

Лол қил тўтини руҳафзо такаллум кўргузуб,
Ғунча бағрин айла қон ширин табассум кўргузуб.

Хусн буржи офтоби сен, қошингда шўхлар
Юз оча олмаслар анжумдек ўзин гум кўргузуб.

Турфа хуршеде эрур авжи ҳаёда оразинг,
Равшан ўлмиш ҳар сори терлардин анжум кўргузуб.

Давлати ҳусники, ҳақ бермиш анинг шукронаси
Холи васлингдин мени тўйдур танаъум кўргузуб.

Дурри ноёбе эрур васлинг топа олмас кўнгул,
Кўзларимни жўши ашки бирла Қулзум кўргузуб.

Дарди ҳижрон лашкари илгида мен зору асир,
Кел нажоте бер манга андин тараҳҳум кўргузуб.

Ваҳ, не золимсенки, додимға етушмассан даме,
Ҳар неча мен ҳажринг илгидин тазаллум кўргузуб.

Эй кўнгул, алданма зоҳид донан ашкиғаким,
Муштарига жав сотар, зоҳирда гандум кўргузуб.

Истимоъ айланглар, эй ушшоқким, Мунис ҳазин
Тузди сози ишқ ғам шарҳин тараннум кўргузуб.

* * *

Бу англиғ кўзларимким оқизур ҳажрингда ёшдин сув,
Ажаб эрмас жунун водиси ичра ошса бошдин сув.

Юзинг кўрсам арақрези ҳаё ҳайрат қилиб дермен,
Қуёш чиқса керак эрди судин йўқким, қуёшдин сув...

Ғами ҳажрингда андоғ ҳолатим андоғ дурурким ёғ,
Агар кўрса эриб бағри оқар ҳар лаҳза тошдин сув.

Будур ваҳмимки, тўфонга янги ой заврақин бергай,
Кўзум тинмай оқизгай ҳасрат ул эгма қошдин сув.

Нетонг мужгонларим хуноб агар оқизса пинҳони,
Ки бағримни қилибдур кўзларинг ўғрин қарошдин сув.

Ёшим кулбам ичинда мавж урар, тошда бало сели,
Йиқилмай қолмас уй гар бўлса жорий ичу тошдин сув.

Урарсен зеб ила меъжар киби дасторинг, эй зоҳид,
Хижолат айлар эрни бу сифат дастор ўрошдин сув.

Талашмақдур ишинг нокаслар инъоми учун доим,
Сени қилгай эди бўлса уётинг бу талошдин сув.

Талаб қил, ташналаб қолма қироқда ўлтуриб, Мунис,
Иноят жўйборида оқар пайваста рошдин сув.

* * *

Басдурур ишқ ичра тўкмак дийдаи хунбор сув,
Истама ҳайвон булоғиндин Скандарвор сув...

Касб қил қадр аҳли одобида ойини виқор,
Мояи тамкин дурур гарчи гуҳарда бор сув.

Пок тийнатларға густох ўлмаким, бордур бало,
Гарчи руҳафзодурур тўфон қилур изҳор сув.

Сайр қил, сайр ичра ширин комлиғ ҳосил бўлур,
Талх ўлур бир ерда гар макс айласа бисёр сув.

Недурур нахват елидин кибр ўтин тез айламак,
Бошинга туфроқки, аслинг қатраи мурдор сув.

Йиқмасун мазлумлар ашки бинойи давлатинг,
Қилма зулм, эй шаҳки, бордур офати девор сув.

Йўқ қаноат гўшасида қон, вале айлаб тамаъ,
Нокас оллида юзунгдин тўкмагил зинҳор сув.

Бўлмаса шеъри равонинг қадри, Мунис, тонг эмас,
Ким эса жонбахш ҳам бор асру бемиқдор сув.

* * *

Шараф авжида юзунг меҳри саодат партав,
Меҳринг узра келиб эрди муқаввас маҳи нав.

Хўблар айласалар қуллуғунга фахр нетонг,
Ки алардур санга хайлу сен аларга — хисрав.

Бўла олмас яна кун тавсани гардунга сувор,
Сен бўлуб чеҳра кушо, секраса остингда бедав.

Истасанг нашъаи мақсуд ила бўлмоқ сархуш,
Зоҳидо, сабҳаву сажжодани қил майга гарав.

Риндлик кайфияти дайрдадурур, топилмас
Кўчаи зуҳдда ул ҳар неча қилса таку дав.

Хирмани давлатинга қилмағил, эй шоҳ ғурур,
Хуштур андин фуқаро хайлига бир донаи жав.

Истиқомат йўлидин мунҳариф ўлма, Мунис,
Бу равишда ким эса собит, эрур ул раҳрав.

* * *

Жонима тушди юзинг фурқатидин ўйла олов,
Ким сўнгакларни анинг ҳирқати ўртар лов-лов.

Тўш-тўшимдин бошима қилди ғулу дарду ғаминг,
Кишидекким қобоғай тўрт тарафдин ани ёв.

Ишқ мулки шаҳимен, хайли балодур сипаҳим,
Мадди оҳим аламим, шуъласи гулзори ялов.

Ўртанур кўнглима келса аламе ишқингдин,
Ваҳ, нечук тоб кетургай шараре етгач қов.

Кўзларинг қатлим учун ғамза қиличин тортиб,
Мижалардин ясамиш ҳар сори қасдимға ясов.

Ўшавқ таҳросида нахчире эрур кўнглумким,
Айласанг азми шикор, асру муносибдур ул ов.

То мени қилди ғаминг силсилажунбони жунун,
Дилхарош оҳим эрур силсилаи жонға эгов.

Минсанг, эй шоҳ, фалак маркабини кун янглиг,
Бўлма мағрурки, ул ашҳаб эрур асру асов.

Зоҳид эл сайди учун кўргузур афсунларким,
Анинг оллидадурур сомирий андоқки бузов.

Хуш турур хони қаноат аро явғон умоч,
Бўлмаса бўлмасун олтун табақу анда палов.

Соч оқарди, адам оmodаси бўл, йиғ ҳушинг,
Бил хазондин асари сабза уза тушса қиров.

Чунки ўлтурмак учун Муноси зорингни саманд —
Сурдинг, эй қотил, анга етмагуча чекма жилов.

Кўнглумни сайд қилдингу парвой қилмадинг,
Кўйингда итлар ичра анга жой қилмадинг.

Занжири ғамдин этмадинг ул телбани раҳо,
Мажнундек ани бодияпаймой қилмадинг.

Кўнглум ўтига бергали таскин сув урмадинг,
То они фурқатида фалаксоё қилмадинг.

Ҳар кеча анжуман тузубон ман умид ила,
Сен шамъи васлинг анжуманорой қилмадинг.

Ғам тийра шомида кўзум ахтар фишондурур,
Равшан қилурға они юзунг ой қилмадинг.

Еткурдинг элга васл била ўзгача тараб,
Лекин менга ани тараб афзой қилмадинг.

Тўқдинг жафодин абр киби кўзларим ёшин,
Бир ерни қўймадинг ани то лой қилмадинг.

Ҳар неча йиғламоқ била ғамдин кўтармадинг,
Кўнглумни хуррам, эй бути худрой, қилмадинг.

Васфинг дегучи Мунисинга бермадинг лабинг,
Бир тўтйи ҳазинни шакархой қилмадинг.

* * *

Не вусмаға вобастадур абруйи сиёҳинг,
Не ғозаға муҳтож эрур рухи паноҳинг.

Вайрон не ажаб бўлса жаҳон, қатл бўлуб халқ,
Ким солди кўзунг фитна чекиб тиғи нигоҳинг.

Рафтор ила хижлатға солиб сарвию нахлнинг
Ҳусн ичра хижил айлади хуршедни моҳинг.

Сен шоҳсен иқлими жаҳон узра, нигоро,
Хунхора санамлардурур олингда сипоҳинг.

Жон мулкига шўриш тушар, исломға раҳна,
Синдурсанг агар маст чиқиб тарфи кулоҳинг.

Ортуқроқ ўлур сабз хатингдин сенга меҳрим,
Сен рост деғилким, будурур меҳри гиёҳинг?

Нетти қадаминг бирла кўтарсанг они ердин,
Мунис баданин қилди ғубори сари роҳинг.

* * *

Масти жоми васл этиб аввал, мени зор айладинг,
Сўнг недин ҳижрон хумориға гирифтор айладинг.

Сендин уммидим бу эрмас эрдиким, бедод ила
Хотирим ошуфта-ю кўнглум табаҳкор айладинг.

Салсабили шафқатингдин истадим саршорлиғ,
Билгач они қаҳринг ўтиға сазовор айладинг.

Кин ила ҳар зулмким бор эрди кўргуздинг манга,
Зулм ила ҳар кинки мумкин эрди изҳор айладинг.

Юз эвурдинг дўстлиғдин, душмани жоним бўлуб,
Оқибат мен зорға йўқ расмлар бор айладинг.

Не кўнгулда сабр бор, не жонда тоқат, оҳким,
То манга кўп жавр ила бедоди бисёр айладинг.

Жўрмим, эй гулрух, не эрдиким юзинг ҳижронида
Бағрими қон айладинг, кўзумни хунбор айладинг.

Истаб эрдим шарбати васлинг ичиб сиҳҳат топай,
Заҳри ҳижрон бердингу ортуқси бемор айладинг.

Нола қилсам айб эмаским, гул юзингни ёшуруб,
Булбули кўнглум асири меҳнати хор айладинг.

Суҳбатингдин қовдингу маҳрум қилдинг васлдин,
Бовужудиким, азиз эрдим, мени хор айладинг.

Вақтдур Мунисға ёр ўлсанг карамдинким, ани
Асру мискин қилдингу ғам хайлиға ёр айладинг.

* * *

Шоҳмен, ғамлардурур хайли сафоройим менинг,
Ўтлуғ оҳимдур ливойи чархфарсойим менинг.

Дилбарим базмида суҳбат тутмиш ағёру рақиб,
Оҳким, маҳрумлиғ кўйи бўлуб жойим менинг.

Бу не зулм эрдик, ҳолимни десам тутмас қулоқ,
Айлаб изҳори тағофул ёри худройим менинг.

Ёрнинг мужгон била қоши хаёлин қилғали,
Оҳиму хам қоматим бўлди ўқу ёйим менинг.

Эй кўнгул, ул қадди раъно жилвасининг шавқидур,
Боғи умрим ичра сарви зийнат афзойим менинг.

Шоми хижлатда Суҳодек бўлди маҳвашлар ниҳон,
То сипеҳри ҳусндин қилди тулуъ моҳим менинг.

Чунки душман сўзидин онинг қулоғидур тўло,
Бўлмаса масмуъ тонг йўқ, ҳуй ила ҳойим менинг.

Зоҳидо, таҳриси зуҳд айлаб ридоким бердинг ул,
Кўрки бу дам дайр ародур бодаполойим менинг.

Гарчи бордурман ўлук, ғамдин топар эрдим ҳаёт,
Мунисо, май берса шўхи бодапаймойим менинг.

* * *

Эй солиб ошублар жон мулкига фаттон кўзинг,
Кўр на қотилдур қилур қасдим чекиб мужгон кўзинг.

Ҳар тараф олам аро юз рустахез ўлмиш падид,
Даҳр элин қатл айлабон қилғоч назар ҳар ён кўзинг.

Ҳар нафас лаълинг бериб жон ошкоро жисмима,
Ўлтуруб ҳар ён қиё боқмоқ била пинҳон кўзинг.

Дарддин жонимға етдим, асру шод айлар мени,
Ё даво еткурса лаълинг, ёхуд олса жон кўзинг.

Ваҳ, нечук бемор эрурким, заъфиға истаб илож,
Жавркашлар бағри қонидин қилур дармон кўзинг...

Саъй ила мумкин эмастур дафъи борон абрдин,
Найласун, Мунисға дединг, бўлмасун гирён кўзинг.

* * *

Қоматингни гулшан ичра то хиромон айладинг,
Сарвни по дар гилу қумрини нолон айладинг.

Юз очиб чун айладинг ҳуснинг баҳорин файзбахш,
Ғам хазон этган кўнгулларни гулистон айладинг.

Лаълу гавҳар баҳру кон ичра ёшунди шармдин,
Лаъли серобингни токим гавҳар афшон айладинг.

Чеҳра очдинг шуълаи шавқингга жоним ўртадинг,
Зулф тарқатдинг, ҳазин кўнглум паришон айладинг.

Жамъ қилдинг даврима юз навъ ғам ишқинг аро,
Ё қошингдин чекдингу жонимни қурбон айладинг.

Не паёме бирла қилдинг ёдини васл ичра шод,
Мунисингни то асири дарди ҳижрон айладинг.

* * *

Маҳвашимким, йўқдур андоқ бир пари рух шўху шанг,
Чин ғазолин киргузуб девоналиқға бедаранг.

Саҳедин Лайлиға гар десам назиридур анинг,
Ёғдуринг ўлтурғали мен телбани бошимға санг.

Ўулгу чоғи дуржи лаълидин сочар дур баҳру бар,
Ўсилва вақти боғи ҳуснидин очар гул ранг-ранг.

Юз уза мушкин хати бош чекмиш андоғ ҳар тараф,
Ким магар тутмиш қуёш ойинасини нима занг...

Жон аро зебо алиф янглиғ ниҳоли асрарам,
Гар етушса кўксума ул ғамза ёсидин хаданг.

Эй муғанний, муждаи васли била оҳанг туз,
Ким базе нолон эрурман ҳажридин андоқки чанг.

Носиҳо, расволиғим таън этмаким, ул шўх учун,
Ақлу диним ўйнамишмен қайда ул номусу нанг.

Касби ваҳшат қилди то Мунис ул ой савдосидин,
Солди ғам дашти жунун ваҳшийлариға полаҳанг.

* * *

Хуснинг эрур ҳадиқаи фирдавс ичра фард,
Не ҳурлар жамоли назيري бўлуб, не вард.

Сорғорди оразим хатти сабзинг хаёлида,
Зарҳал қилур андаки нақш ўлса ложувард.

Андин бери ғаминг аро расвою хастамен,
Не тонгға чок жайб эди, не кунға рўйи зард.

Беважҳ эмасдур оҳим, отиб бу хадангни,
Дарду бало сипоҳи била айларам набард.

Тандин сиришким айламади рафъи изтироб,
Кўр турфа нам ҳужумидин этмас нишаст гард.

Эй шаҳ, баҳори зулм ила сарсабз бўлмағил,
Боди хазон эрур фуқаро чеккан оҳи сард.

Мунисни кўрдию йиғлади Мажнуну Кўҳкан,
Дард аҳли ҳолатидин этар риққат аҳли дард.

* * *

Ҳалқаи зулфи бўлуб икки каманд,
Айлади эл бориси кўнглини банд.

Настаран ўлди юзи бирла хижил,
Ҷомати бирла доғи сарви баланд.

Лабларининг суйидур обиҳаёт,
Кўзларинингдур иши қатлу газанд.

Бор ики юзи ўти шуълафизо,
Нуқтаи холи анга тухми сипанд.

Лутфи уммидига кўзимни очиб,
Борман онинг йўлида зору нажанд.

Ҳар нечаким ҳолими дедим анга,
Тушмади кўнглига бириси писанд.

Муниси бедил иши оҳу фиғон,
Сурғали ўзга сори борди саманд.

* * *

Истасанг қилмоқ агар мен телбаи зорингни банд,
Уйлаким бўйнимга зулфи анбарин торингни банд.

Чун Масиҳо муъжизи нутқингдадур ишқ аҳлига,
Нукта дердин қилма лаъли муъжиз осорингни банд.

Аҳли ишқ очмиш жамолинг орзуси бирла кўз,
Қилмағил, жоно, аларга роҳи дийдорингни банд.

Хонақоҳинг сори, зоҳид, бормоғим мумкин эмас,
Судрасанг ҳам гар қилиб бўғзимга дасторингни банд.

Гармравларга бўла олмас тааллуқ садди роҳ,
Эй муғилон, доманимга қилмағил хорингни банд.

Келмишам дайрингга иршодинг тилаб, эй пири дайр,
Қил мени сармаст этиб, белимга зуннорингни банд.

Мунисо, шояд мушарраф қилғай ул шаҳ арзиға,
Қил кабутар болиға тумори ашъорингни банд.

* * *

Оташи оҳимғадур ғардуни қийр андуд дуд,
Ишқ аро бермас булардин ўзга ўт-ўт, дуд-дуд.

Оразингни севгали хаттинг манга мақбул эрур,
Ўт топулғон эл қошида бўлмади мардуд дуд.

Ўтлуғ оҳимдин сууд айлар анинг даврида ким,
Андоқ изҳор айлай олмас оташи Намруд дуд.

Мумкин эрмас тоблиғ кўнглимдин ўлмоқ ғам жудо,
Шуълалиғ ўтдин на янглиғ айлагай падруд дуд.

Ишқ нурун жонга чун солдинг на ҳожат тийралик,
Ўт ёқарлар ўзга ком учун эмас мақсуд дуд.

Тун қоронғуси била анжум эмаским, ҳар кеча
Ўтлуғ сҳимдиндур айрилғон шарар олуд дуд.

Ҳар дамимдин буки дуд изҳор ўлур хайли бало,
Мижмари танда сўнгаклардин қилурлар уд дуд.

Ламъаедур ҳусн андин тийралик қилмай зуҳур,
Шуълаедур ишқ андин бўлмайин мавжуд дуд.

Зоҳир айлар оҳи Мунис кўнглидин пинҳон ғамин,
Қилғай, оре, уйда ўт бор эрканин машҳуд дуд.

* * *

Меҳр ҳар кимдинки уммид этдим, ўлдим ноумид,
Нечун узмай олам аҳлидин мени шайдо умид.

Узгалар ҳарнеки уммид этти, етти комиға,
Менда етмак қайда, қилмоқ доғи йўқ қатъо умид.

Икки зид бир ерда жамъ ўлмоқ эрур амри маҳол,
Кел жаҳондин ё тамаъ уз, охиратдин ё умид.

Ҳар ким ўз хасин бу бозор ичра айлар арзи кас,
Шайхдин зуҳд истаю,соқидин эт саҳбо умид.

Гўша тутма, бош олиб кетким, фароғ асбобини
Қилмас эрмиш ихтилоти халқдин доно умид.

Оламиндин бўлмади мавжуд жуз жавру жафо,
Тутмағил бу жинсдин меҳру вафо асло умид.

Мунисо, не бахту толиъдур мангаким бўлмади,
Ёрдин бир илтифот изҳор қилдим ё умид.

* * *

Кулбам сари жононим келмасму экин оё,
Ҳажрида ёмон ҳолим, билмасму экин оё?

Сўрмоққа борур ёрим ошиқлари аҳволин,
Деб ул мени ҳам ошиқ, келмасму экин оё?

Ҳажрида қолиб йиллар олмас хабаре мандин,
Оллида киши ёдим қилмасму экин оё?

Сўрғай эди ҳолимни, ошиқларидин билса,
Гар билса доғи кўзга илмасму экин оё?

Ханжар чекиб эл бағрин тилмакдин этар эҳсон,
Бағримни менинг, ёраб, тилмасму экин оё?

Баским тўладур ёшдин, кўзни оча олмасман,
Бир лутф илиги они силмасму экин оё?

Гулзори висолиға Мунис ета олмас ҳеч,
Айлаб талабин елдек елмасму экин оё?

* * *

Эй мақдаминг гарди жаҳон аҳли кўзига тўтиё,
Бал қалблар комил иёр ўлмоқ учундур кимиё.

Жоно, ниқобинг бандин уз, кўргуз жаҳон аҳлига юз,
То Тур янглиғ тоғу туз бўлсун бари маҳви зиё.

Мағлуб этиб шавқим агар рухсоринга қилсам назар,
Тердин бўлур фарқи гуҳар, баским эрур голиб ҳаё.

Сайд ўлмоқ истаб ҳар замон кўнғлум қушидур парфи-
шон
Қил сайд они отиб равон ғамзанг ўқин эй қоши ё.

Андоқ кичикдур ул даҳанким йўқ аён вақти сухан,
Топмай бўлуб мағлуби зан ожиз қолурлар зокиё.

Эй кўзи қиймоч, ёнима кел раҳм этиб афгонима,
Қилғил балолиғ жонима кўз учидин боқиб қиё.

Фақр ичрадур тожи Каён доғи ҳасири тайласон,
Бошимға хоки остон, жисмимға нақши бўрё.

Ҳайҳотким, Мунисға ғам даврондин ортар дам-бадам,
Май тўлдуруб қилғил карам жом ул ҳазинға, соқиё.

* * *

Очилди гул ғамиға топти андалиб илож,
Менинг ғамимға ҳануз этмади ҳабиб илож.

Фироқ дарди танимни бәсе заиф этмиш,
Беринг хабарки, анга борму анқариб илож.

Масиҳим этмаса дардимға бир нафас дармон,
На ҳадки, айлай олур анға ҳар табиб илож.

Дедики, тўкма сиришк, оҳким, на чора қилай,
Ёгарда абрга қилмоқдурур ажиб илож.

Чу қатл қилди мени ёр комима етдим,
Агарчи топди ғами дардиға рақиб илож...

Аёқчи, гўшаи дайр ичра ер бериб май тут,
Ғамиға топмас эса Муниси ғариб илож.

* * *

Лаълинг эрур беҳаду ғоят лазиз,
Сўзинг эрур ўйлаки шарбат лазиз.

Айла менга раҳм қилиб афви журм,
Келди гунаҳкорға шафқат лазиз.

Нечаки роҳат кўрунур дилпазир,
Билмас ани аҳли муҳаббат лазиз.

Гарчи гадо олмоқида ҳаз топар,
Лек сахиларға саховат лазиз.

Нашъаи зулм келди суубат асар,
Андин эрур бодаи ғурбат лазиз.

Фақр шаробидурур асру алаз,
Эйки, кўрарсен майи давлат лазиз.

Сенсиз ўлур Мунисингга захрдек,
Гарчи эрур шарбати иззат лазиз.

* * *

Агар ишқ йўлиға қўйсанг қадам туз,
Санга дилбар аввал қадам очар юз.

Ёруғлиғ тилар бўлсанг ашкингни тўкким,
Тонг отмас тўкулмай саҳар чоғи юлдуз.

Жило истасанг кўнгулга кўзгу янглиғ,
Ҳаво рангин оритғали жаҳд кўргуз.

Мену ишқ майдонию ғам сипоҳи,
Эвурмон юз: ўлсун агар минг, агар юз.

Тўқуз кўкдин ўтсанг ҳам этма ғурур,
Ки фақр аҳли оллида ҳечдур бу тўққуз.

Эмас мард турғонни йиқса киши,
Агар келса қўлдин йиқилгонни турғуз.

Ўгут элга бергунча, Мунис, ўзинг ол,
Халойиқни қўрқузғуча ўзни қўрқуз.

* * *

Ғунчалар очилди-ю, кўнглум очилмайдур ҳануз,
Булбул осо хотирим гул майли қилмайдур ҳануз.

Заъф аро ушшоқға ибрат бўлубман, оҳким,
Кўзга аҳволи низорим ёр илмайдур ҳануз.

Ваъдаи васл айлаб эрди, айлади таъхир кўп,
Ё ибо қилди-ю, ё ёдиға келмайдир ҳануз.

Пеша айлаб чарх золи тинмайин тун-кун даме
Дилбаримча жавр ойинини билмайдур ҳануз.

Ерни ашким ғарқ этиб, зўр этти оҳим сарсари,
Недин эркандур фалак тоқи йиқилмайдур ҳануз?

Юз надомат бирла эмди ўзни ўлтурсам нетонг,
Сажда қилмоқлиқға бошим бир эгилмайдур ҳануз.

Ихтиёр этса агар Мунис яна саргашталик,
Панд қилмангким, жунунидин ойилмайдур ҳануз.

* * *

Очиб кулбамга кел, эй дилрабо, хуршед янглиғ юз,
Ҷоронғу оқшомимни айла бу тадбир ила кундуз.

Ёшурдинг то қуёшдек оразингни парда остида,
Эрур оҳим шарори, кўк уза эрмастурур юлдуз.

Равон қил кўнглума пайкони, тийри ғамзанг, эй қотил,
Мени лаб ташнага, яъни бу сувдин марҳамат кўргуз.

Жафокашларни инжитма, вафо қасрини қил обод,
Кўнгуллар мулкини бузма, жафою жавр расмин буз.

Улар ҳолатга етмишмен ғаминг заҳрин ичиб ҳар дам,
Кел, эй Исовашим, нўши лабинг бирла мени тиргуз.

Наво еткур вафо оҳангидан ушшоқи бедилга,
Муҳаббат ноҳуни бирла жафо қонуни торин уз.

Яланглар ҳолидин бўлғай хабар қайдин совуқ тунлар,
Санга, эй шаҳки, кийгунг тўбатў синжоб ила қундуз.

Қилиб имдод лутфинг бирла Мунисни халос этким,
Сипоҳи бекарони ғам аро қолмишдур ул ялғуз.

* * *

Хилвате бўлмас муяссар ёр ила агёрсиз,
Рози эрдим бу жиҳатдин ўртанурға ёрсиз.

Эй пари, қилмоқ недур икроқ мен девонадин,
Ким гуле очилмади бу гулшан ичра хорсиз.

Шамъи ҳуснинг ёрутуб кулбамни равшан айлагил,
Ким кўз очмоқ истамасмен шуълаи дийдорсиз.

Ортадур кўйингдин айру зор кўнглум ноласи,
Гарчи булбул бир нафас чекмас наво гулзорсиз.

Дарду ғам етган сойи ишқ ичра қадр ортар манга,
Ҳашмат изҳори на мумкин элга хизматгорсиз.

Васлидин уммид узган нолалик кўнглум менинг,
Турфа созеким чиқиб оҳанги онинг торсиз.

Мунис асру ҳажридин озурдадур, арз айлангиз,
Ёрнинг оллида, эй жамъики, маҳрам борсиз.

* * *

Ёрим ўл жовидона, эй қора кўз,
Лутф қил бекарона, эй қора кўз.

Кўз қаро қилма ғайр қониға,
Қоним ич қона-қона, эй қора кўз.

Ашк эмаским, кўзум аёқингга —
Дур сочар дона-дона, эй қора кўз.

Манга май—ҳасратингда қон ютмоқ,
Нола чекмак—тарона, эй қора кўз.

Қора зулфинг қизил узор узра,
Дуду ўтдин нишона, эй қора кўз.

Нега оҳимни сен эшитмассен,
Дардим ўлмиш фасона, эй қора кўз.

Дўзах ўти киби урар жондин
Ўтлуғ оҳим забона, эй қора кўз.

Қора кўзлар жаҳонда кўпдур, лек
Сен дурусен ягона, эй қора кўз.

Интизорингдин ўлгали етдим,
Келу қилма баҳона, эй қора кўз.

Кўзума тийра қилма оламни,
Урма зулфингга шона, эй қора кўз.

Ўртанур булбул, айласа Мунис
Нолаи ошиқона, эй қора кўз.

* * *

Ултургали ошиқни қародур сенга то кўз,
Йўқ сен киби ҳусн аҳли аро шўх, қаро кўз.

Кўз кўрди сени қатлима етти ғами ишқинг,
Жон қасди учун турфа бало бўлди манго кўз.

Юз вой ангаким, бўлди кўзу қошинг асири,
Ким сендадурур офати дин қошу бало-кўз.

Бедодгаре сенки мени ишқинг этиб қатл,
Ҳолимға даме солмадинг, эй ҳурлиқо кўз.

Арбоби вафоға чу жафо қилмоқ ишингдур,
Сендин на тутарлар экан арбоби вафо кўз?

Сенсен чу вафосизлик ила шуҳраи офоқ,
Сендин тута олғайму киши ғайри жафо кўз?

То бўлди кўзум коми тамошойи жамолинг,
Фарёдки, бир топмади комини раво кўз.

Гулзори ҳаётингға кўнгул бермаки, андин
Тутмаслар эмиш аҳли хирад ранги бақо кўз.

Муниски, сўз иқлими анга бўлди мусаххар,
Суртарлар анинг хоки раҳиға шуаро кўз.

* * *

То сафар азмига маҳмил боғлади жононимиз,
Гарди роҳидек парафшондур изидин жонимиз.

Чун ватандин айлади рихлат диroyин ноласанж,
Бўлди кулфатгаҳ ватан янглиғ дили вайронимиз.

Гарчи хандон лаб била қилди видоъ изҳорлик,
Телмуруб қолди йўлида дийдаи гирёнимиз.

Фурқатидин субҳимиз бўлди қоронғи шомдек,
Борғали хуршеди рахшондек маҳи тобонимиз.

Топмиш эрди кўнглимиз файзи ҳузуридин сурур,
Оҳким, эмди анинг дармондаи ҳижронимиз.

Бахтимиздек тийра бўлса не ажаб равшан жаҳон,
Шамъсиз қолди қоронғу кулбаи эҳзонимиз.

Гар яна бизни висоли бирла обод этмаса,
Осмонни йиқғудекдур нолау афғонимиз.

Шиддати ҳижрони бирла бизга тоқат бўлди тоқ,
Кошки оллида гардун тўккай эрди қонимиз.

Мунисо, гар келмагидин қилмаса уммидвор,
Ҳасратидин борғай эрди жони саргардонимиз.

* * *

Эй хаёли қоматинг жон гулшанида сарвиноз,
Бошларин айлар хиромингга фидо аҳли ниёз.

Қуллуғинг тавқин солур қумри киби озод сарв,
Бўйнига ногоҳ қилсанг қоматингни жилва соз.

Пок юзни оч, қилай то поклик бирла назар,
Шукрилиллаҳ, аҳли ишқ ичра эрурмен покбоз.

Сенсизин хор ўлмишам андоқки бир гарди ҳақир,
Мақдамингдин қил мени, эй сарвинозим, сарфароз.

Гард янглиғ ҳар тараф юз жон парафшонлиг қилур,
Тиғ тортиб ноз майдонида қилсанг турктоз.

Келмасанг бошимга гар, жоно, ўлурменким, эрур
Иштиёқим асру кўпдин-кўпу сабрим оздин-оз.

Ваҳ, нечук аҳли жаҳон жони қутулғайким, эрур
Ҳарнаки қилмоқда жоду кўзларинг афсун тароз...

Ҳаққа қил бир тун ниҳони, зоҳидо, изҳори ажз,
Халқ тасхири учун зоҳирда кўп қилма намоз.

Хўблар ишқидин, эй носих, мени манъ айлама,
Гар ҳақиқатбин эсанг айни ҳақиқатдур мажоз.

Тонг эмас Мунис эса беқадр бу даврондаким,
Муътабардур кўкни ердин қилмагонлар имтиёз.

* * *

Йиқитди заъфиму дилдор келмади ҳаргиз,
Ғамидин ўлдиму бир шод қилмади ҳаргиз.

Чаманда ҳар сори қонлиғ сиришклар гул очиб,
Ҳавойи сайр ила кўнғлум очилмади ҳаргиз.

Кеча тонг отғуча оҳимдин ўт фалакка тушуб,
Фиғонки, машъали бахтим ёқилмади ҳаргиз.

Рақиблар сўзиға ёрим эътиқод айлаб,
Жафо қилиб манга қадримни билмади ҳаргиз.

На ғамки, кўрмайин омода васл марҳамини,
Фироқ ханжари бағримни тилмади ҳаргиз.

Кетур манга тўла ул бодадин қадаҳ, соқий,
Ки они ичган ўлуб маст ойилмади ҳаргиз.

Чу давлати алами ишқ етти Мунисға,
Кўзиға Вомиқу Мажнунни илмади ҳаргиз.

* * *

То юзинг хаёлида бўлди менга гирён кўз,
Лахта-лахта бағримдин юз уза тўкар қон кўз.

Тунки юз очиб чиқтинг базмдин тамошоға,
Ҳар сори кавокибдин очди чархи гардон кўз.

Сайри гулшан айларда наргис ўлди помолинг,
Гўйё аёқингга суртадур гулистон кўз.

Қилғали қатил элни ғамза тигини чекма,
Бузғали жаҳон мулкин, эй гул очма фаттон кўз.

Сўрғали ҳазин ҳолим келсанг айлагай исор,
Қатра-қатра қон ёшдин мақдамингга маржон кўз.

Баски шамъи ҳуснингдур жонгудозу роҳатсўз,
Оҳким, сола олмон оразингга осон кўз.

Қатра-қатра қонимни тўкмагай эди ғамзанг,
Лаҳза-лаҳза ҳолимга солсанг эрди пинҳон кўз.

Шамъдек жамолингни айламакда наззора,
Барча узвидин Мунис равшан этти ҳайрон кўз.

* * *

Олам менга томуғдур, эй гул узор, сенсиз,
Солмас кўнгулға файзи сайри баҳор сенсиз,

Боғ ичра гуллар ўтдур ўртарга жони зорим,
Бас мен нечук қилурмен сайр ихтиёр сенсиз.

Дашт ичра гар улоқсам ғамдин ажаб эмаским,
Қилмиш мени фироқинг девонавор сенсиз.

Раҳм айлагил мангаким, то уздинг ошнолиғ,
Не бахт ёваримдур, не рўзгор сенсиз.

Хуснинг қуёши, жоно, қилгайму ёна равшан,
Ким тийрадур чекардин кўз интизор сенсиз.

Юз дарду ғам бошимда, минг кулфату алам ҳам,
Лекин кўнгулдаги ўт юз онча бор сенсиз.

Меҳри мунирдек ет бошим уза очиб юз,
Ким менда зарра янглиғ йўқдур қарор сенсиз.

Жоно, вафову аҳдинг билмонки, қайда бордур,
Аммо вафода бормен, мен устувор сенсиз.

Ўтлуғ фиғоним ўтмиш авжи фалакдин, эй моҳ,
Анжум дурур сочилғон андин шарор сенсиз.

Нолам униға раҳм эт, ашкимдин айлагил ваҳм,
Буким иков жаҳонда қўймас мадор сенсиз.

Мунис фироқинг ичра бекас қолибдур андоқ,
Ким дарду ғамдин ўзға йўқ ғамгусор сенсиз.

* * *

Дўстлар, менсиз даме оҳанги ишрат қилмангиз,
Сиз ичиб саҳбо, мени хунхори ҳасрат қилмангиз.

Гар муяссар бўлса бир маҳбуб ила базми нишот,
Менсизин суҳбат тузарга майлу рағбат қилмангиз.

Топсангиз базми висоли анда ёд этмай мени,
Зор кўнглумни асири доғи фурқат қилмангиз.

Мен киби йўқдур арода манкубу махмури айш,
Қимсага мендин зиёда бода шафқат қилмангиз.

Аҳли дониш бирла ҳар дам айлангиз базми китоб,
Жамъи нодонлар била изҳори улфат қилмангиз.

Дўст улдурким, ёмон кун юз эвурмас дўстидин,
Мунис аҳволин кўруб тарки муҳаббат қилмангиз.

* * *

Кирди мардум аро чун ёшгина жононгинамиз,
Тўкди ёш дургинасин дийдаи гирёнгинамиз.

Син чекиб юзгинасиға икки кокилгинасин,
Ўтга қайди била тушти кўнгул жонгинамиз.

Ним бисмилгиналар бўлди тапиш бирла ҳалок,
Яна бир келмас эса бўйнигадур қонгинамиз.

Кунимизни кеча қилди гами ҳижронгинаси,
Вақтдур келса агар шамъи шабистонгинамиз.

Билмадук қайси паривашгина манзури эркан,
Бизга мажнуни алохону аломонгинамиз.

Ҳажри шомида ул ой юзгинасин ёд этдук,
Топти бир шамъгина кулбаи эҳзонгинамиз.

Васл бўстонида гулгашт таманномиз бор,
Ёраб, ўлғай муяссар чаманистонгинамиз.

Ишқ майдониға жонбозгина йўқ биздек,
Ким бошу қадгинамиз гўй ила чавгонгинамиз.

Гарчи ёдур қадимиз, қил ҳазар, эй гардунким,
Оҳ, эрур ўқгинамиз, шуъласи пайконгинамиз.

Ғам эмас бўлса жафо ҳосили хирман-хирман,
Барқ оламға урар беасар афгонгинамиз.

Ўзимиз телбаву Лайливашимиз тифлгина,
Мунис ўлғай нечук аҳволи паришонгинамиз.

Ваҳки, ул золим мени мазлумга қотил ҳануз,
Яъни ағёримға юз минг меҳр ила мойил ҳануз.

Ёшурун сирримни демай, халқ англаб, войким,
Айтиб англатмоқ била ҳолимни ул гофил ҳануз.

Ваҳ, нечук баҳр эрди ҳижронким миниб ғам заврақин,
Ҳар неча қатъ айларам мавжуд эмас соҳил ҳануз.

Кўзу кўнглумдин балоға қолдим, оре, кимсага,
Суд еткурган эмас аҳбоби ноқобил ҳануз.

Нафйи илми ишқ этиб, қилмоқ недур исботи зарқ,
Келмамиш, зоҳид, жаҳонға сен киби жоҳил ҳануз.

Мунисо, ҳушинг бор эрса даҳри дун таркини тут,
Ким онинг бўлгон эмастур мойили оқил ҳануз.

Санамо, гамингда ёқиб фалакни фиғону нолау оҳимиз,
Дили сахтинга асар этмади нечук эрди бахти сиёҳимиз.

Не фироқинга эрур интиҳо, на висолинга эрур ибтидо,
На тамом ўлур ситаму жафо, на асар қилур сенга
оҳимиз.

Сен агар инонмас эсанг фироқ аро ҳоли зоримиза
бизинг,
Руҳи зардимиз била ашки олимиз ўлди икки
гувоҳимиз.

Қутулур кишики жинон риёзиға кирса дўзах
қаҳридн,
Бу ажабки, жавринг ўлур фузун сари кўйинг ўлса
паноҳимиз.

Не ажаб фироқ қаро тунни кунимизга голиб эмас эса,
Ки хаёлу завқи висол эрур куну тун гунаш била
моҳимиз.

Неча, эй кўнгул, тилабон сарир ила тож гам аро
қолгасен,
Бор эса фараҳға чу мойи фақр аро бўрёю кулоҳимиз,

Бизи кўрган эл қилур оҳу нола дили ҳазин била,
Мунисо,
На ажаб жаҳон аро солса шўриш агар бу ҳоли
табоҳимиз.

Танимға солди дарду ғам табу ларз,
Карам қил ёхуд ўлтур, қўйма бу тарз.

Ясат кўйингда қабримни, гар ўлсам,
Сенга, эй ёр, мендин будур андарз.

Мақомим кўҳи ишқинг бўлса басдур,
Менга марғуб эмас не буму не марз.

Эрур кўнглумда ишқинг шавқи-ю оҳ,
Алардин ўзга йўқ бу кишт аро барз.

Ривожи ҳусн чеҳрангға бичилмиш,
Нечукким қоматингға хилъати тарз.

Баҳо жонимгадур гарди самандинг,
Бу жавҳарға йўқ ўзга қиймату арз.

Жунун даштида мен мажнуни урён,
На бошда бўрк бор, на жисмда дарз.

Гирифтор ўлмишам ғам панжасиға,
Нечукким чархнинг чанголиға чарз...

Вафо тухмин өкиб топдим жафо бар,
Эрурман, Мунисо, турфа кишоварз.

Эй жамолинг файзидин ҳар тун тэпиб парвона файз,
Уйлаким, гулдин саҳарлар булбули девона файз.

Илтифотинг абри раҳматдур муҳаббат аҳлиға,
Еғдурур ул хайлнинг кўнглиға жовидона файз.

Ҳам келурда ўтрунга берди юзинг кўзгуға руҳ,
Ҳам тарарда топти зулфинг мукнатидин шона файз.

Субҳи васлинг файзидин топтим ҳаёти тозае,
Оллоҳ-оллоҳ, мундин ортуқ борму эркан ёна файз.

Кимки дардимни эшитти риққат изҳор айлади,
Гўиё ишқ ичрадур сартосар ул афсона файз...

Масжидингда файз йўқ, зоҳид, ҳузурингда футуҳ,
Еткурур соқий футуҳ, эл кўнглиға майхона файз.

Чиқма Мунис гўшаи майхонадин жон чиқса ҳам,
Еткурур пайваста анда соқию паймона файз.

Ҳар кишига гар эса пайдо эваз,
Ким бўла олғай сенга, жоно, эваз?

Нахли қаддинг борса агар боғдин,
Сарв бўлурму экон оё эваз?

Нуктаи жонпарварингга, ваҳ, қачон,
Бўлғуси анфоси Масиҳо эваз?

Гул юзунг ар бўлса назардин ниҳон,
Бўлмас анга лолаи ҳумро эваз.

Зулфинг исин топмаса ногаҳ димоғ,
Мумкин эрмас анбари соро эваз.

Тушса кўзинг фурқатиға жонимиз,
Қайдин ўлур наргиси шаҳло эваз.

Жон берадур шавқ ила Мунис сенга,
Етгай анга марҳаматинг то эваз.

Зулф бирла оразингдур куфру имондин ғараз.
Хатту лаълинг доғи Хизру оби ҳайвондин ғараз.

Ошиқи бечораларға зулм эрур даъбинг сенинг,
Гарчи сўрмоқ адл бирла бўлса султондин ғараз.

Ҳажр аро ўлмаслигимга бор эдим ҳайрон, сени
Оқибат бир кўрмак эркан жисмима жондин ғараз.

Жонима тушмиш дурур ишқ оташидин сўзише,
Демангизким, недурур чоки гирибондин ғараз.

Ёрсиз ҳар гул эрур кўнглумга бир хори бало,
Гарчи табъ очмоқ эса сайри гулистондин ғараз.

Шавқим афзунроқ бўлур кўрган сойин мушкин
хатинг,
Боғбон хуррамлиғидур сабз райҳондин ғараз.

Мунисо, майхона азмин қил фароғ истар эсанг,
Негаким қайғуни дафъ этмакдурур ондин ғараз.

Оразинг ҳусн ичрадур фирдавси ризвон гулшани,
Ҳам латофатда саропойинг эрур гул хирмани.

Боқмон истиғно қилиб ою қуёш рухсориға,
То кўзумдур партави шамъи жамолинг равшани.

Доғи ишқинг кўнглума қолқон эрур дафъ этгали,
Етса гар ҳусн аҳлининг мужғони новак афкани...

Лаъли жонбахшингни гар ўпмак муяссар қилса бахт,
Тоабад қотил санамлар ўлтура олмас мени.

Равзаи ризвон гулистониға қилмон илтифот,
Бўлса кўйинг гулшани овора кўнглум маскани.

Ҳусн буржининг қуёшисенки, андиндур мудом
Заррадек саргашта ҳар ён шўхлар жону тани.

Жавҳари хулқингға гар жонлар фидо қилсам негонг,
Ким эурсен лутф конию малоҳат маъдани...

Юз очиб арзи жамол этдинг, вале не судким,
Шишабанд ўлди таҳайюрдин кўзумнинг равзани.

Айламон ҳаргиз сенинг ғайри сари наззорае,
Чунки, сенсен оламоро ҳусн элининг аҳсани.

Нолалар ишқинг аро, эй гул, чекарменким, эмас
Ул сифат таъсирлиг саргашта булбул шевани.

Қилмасунлар арзи умри жовидон Хизру Масих,
Ким эрур Мунисга умри тоза ҳар кўрмак сени.

* * *

Лола ҳуснинг китобидин варақе,
Нола ишқинг баёнидин сабақе.

Ашклиғ ҳар кўзум нисори учун,
Қилмиш омода бир гуҳар табақе.

Ваҳки, қон қилди ҳуснинг ашкимни
Турфа меҳре-ю булжажаб шафақе.

Нола қилсам нетонгки, ишқи ғами
Солди бошимға хомавор шақе.

Эйки, қатлим учун қилич чекдинг,
Келу бўйнимға собит айла ҳақе.

Басдур афсона Мунис аҳволи,
Эй рафиқ, этма зикри мосабақе.

Савсани озоду сарви сарфарозинг бандаси,
Оташин гул кўнглум ўртанган юзунг шармандаси.

Юз очиб чиқсанг шабистондин жамолинг шамъиға
Бўлгуси парвона гардун ахтари рахшандаси.

Давр этар буким қуёш ҳар кун фалак майдонида,
Рост айтайким, эрур меҳри рухинг жўяндаси.

Ғамзаи хунхоринг андоқ қон тўкарким, қатлда
Ошкорову ниҳон йўқтур анинг монандаси.

Истамас икки жаҳон султонлигининг маснадин,
Ҳар гадоеким бўлур хоки раҳинг афкандаси.

Зору нолон қилса тонг йўқ даҳр элин булбул киби,
Юз туман гуллар сочар буким лабинг ҳар хандаси...

Жилва қилсанг сен пари кўнглум этиб девоналиғ,
Жисми чокимдур анинг юз пора бўлгон жандаси.

Офтобедур юзунг ҳусну жамол авжи уза,
Они ҳар ким кўрса бордур толеи фархандаси.

Нотавон Мунис туни кўп тийра бўлмиш ҳажрдин.
Нетти ёрутса жамолинг машъали тобандаси.

Юзунгдур ҳусн дилкаш буржининг хуршеди рахшони,
Ер узра юз қўярлар маҳлиқолар кўрсалар они.

Висолинг шамъидин кўнглум уйин равшан қил, эй
Дилхоҳ,
Вафо кўйида они тийра қилмиш ҳажр зулмони...

Фалакдек эврулуб бошинг уза хайли малак саф-саф,
Фидо айлар сенга ҳар бирининг гар бўлса юз жони.

Жафо таркин тутуб, кўнглумни ғамдин айлагил хориж.
Жаҳон бўстони бўлмиш сенсизин андуҳ зиндони.

Эрур пайваста қошинг ёйи қатлим қилғали, аммо
Умид улдурки, жоним айласам ул ёй қурбони.

Наво топмоқ тилаб ҳуснингдин ою йил тўкар ашкин,
На давлатдур юзингни кўрса Мунис чашми гирёни.

* * *

Не сенга ҳар дам ғамингдин ўлмагимда мотаме,
Не менга дарди ниҳоним айтишурға ҳамдаме.

Ўртабон ҳар лаҳза бепарволиғинг мен зорни,
Бу на бепарволиғ эрдиким, сенга йўқтур ғаме.

То гули рўйингни қилдинг кўзларимдин нопадид,
Бу чаманга тушмади ашкимдин ўзга шабнаме.

Барча ғам бир ён, бу ғам бир ён, ғамим шарҳин сенга
Қилғали ирсол йўқ ҳижрондин ўзга мотаме.

Ижтиноб айлаб менга лутф айламакдин бўлмадинг
Мултафит ҳар дам куюб оҳим ўтидин оламе.

Ўйла мушкил ҳолатим борким, паришон айлағай
Даҳр элин очилса дардим уқдасидин бир хаме.

Кўнғлума юз захм урарсен хорхори жаврдин,
Ваҳ, анга қўймас ҳақими илтифотинг марҳаме

Эй сенга берган азоб эл ихтилооти дўзахи,
Бил биҳишт ул мавзуеким, йўқтур анда одаме.

Ҳасратингдин Мунис айлаб жон вафо йўлида тарк,
Не жафо эрдиким, тутмассен жафо таркин даме.

* * *

То ул ой орази ўтрусига кўзгу чекти,
Рашк ила дийда жигар чашмасидин сув чекти

Кирпики ғамзаси ўқиға қоши ё бўлғоч,
Ишқ кўнглумдин анинг оллида қобу чекти.

Рўзгорим ғам аро бўлди қаро, ўйлаки зулф,
Парда рухсорига чун ул бути маҳрў чекти.

Боғ аро сарв ила шамшодға рағбат қилмон,
То кўнгулни ўзиға ул қади дилжў чекти.

Оқибат роҳи адамда баданим товшалди,
Дарду ғам бориниким, ҳажр аро асру чекти.

Берма бедорлиғ асбобини илғингдинким,
Ўкуш огоҳни ғафлат сари уйқу чекти.

Мунисо, кўк уза тун шамълар этди зоҳир,
Ўтлуғ афғонки, кўнгул субҳға тегру чекти.

Жонондин узоқ солди мени чарх жафоси,
Улмакка яқин қилди ғами ҳажр балоси.

Кун шефтаси қилмади парвойи кавокиб,
Онсиз менга хуш келмади маҳвашлар адоси.

Ул чеҳра фироқида ҳужум айлади андуҳ,
Ул навъки кун ғайбатида кеча қароси.

Бир шўх ғирифтормен озод ўла олмон,
Йиқмиш мени бир дард, йўқ имкони давоси.

Ишқингни ниҳон асрағали жонима тоқат,
Не кўнглума қилмоқ анинг изҳори ризоси.

Ҳижрон ғамию бийми жафодин ўлар эрдим,
Гар бўлмаса уммиди висолию вафоси.

Ул шоҳ висолидин эмас айб дам урсам,
Шоҳ оллида густох бўлур ишқ гадоси.

Бир гулшан эрур ишқки, ўт гуллари, аммо
Кўз ёши, кўнгул оҳи дурур обу ҳавоси.

Ҳар нечаки дашном қилур ёр жафодин,
Ортуқроқ ўлур Муниси дилхаста дуоси.

Не гўзалсенким, қуёшда йўқ жамолинг зийнати,
Оразингдин партаведур бил қуёшнинг талъати.

Йўқ қадингдек сарви раъное жаҳон бўстонида,
Балки қадинг соясидур сарви раъно қомати.

Ўт тушуб кўнглум аро кўргач жамолинг шуъласин,
Тўн куяр янглиғ таним қиздурди онинг ҳирқати.

Захмлар солди мижанг новаклари кўнглум аро,
Кўрки қон оқғон нишонидур сиришким ҳумрати.

Қошларинг кўргач, тараб юзланди маҳзун кўнглима,
Ийд муштоқини шод айлар янги ой руъяти.

Лабларингдин гар зулоле, етса ўлгон жон топар,
Ким кўрубтур оқғанин ёқутдин жон шарбати.

Юз очиб, улфат тутиб, васлингга маҳрам қил мени,
Ким муносибдур базе гул бирла булбул суҳбати.

Чеҳраи зардим сариглиқ улча имкон жазб этар,
Онча бўлмаски, чекарда қаҳрабо хосияти.

Жилва қилғоч қоматинг боғ ичра хам бўлди ниҳол,
Расмдур таъзимким, бўлғай бийиклар иззати...

Не бўлур Мунисға васлинг бирла берсанг тоза руҳ.
Ким ани ўлтургали етмиш фироқинг шиддати.

* * *

Яна ҳижрон балоси зўр қилди,
Висолидин мени маҳжур қилди.

Тараб тахти уза эрдим Сулаймон,
Ғамингдин ул сифатким мўр қилди.

Тулуи ахтаримни қилди маъкус,
Ёруқ субҳим шаби дайжур қилди.

Нечукким кўзни айирди юзунгдин,
Кўнгулни шодлигдин дур қилди.

Мени булбулдек айлаб зору нолон,
Рақибим гул киби масрур қилди.

Ажал заҳрин қилиб комимга ширин.
Ҳаётим шарбатини шўр қилди.

Бадан узра кафан айлаб либосим,
Мақом этган еримни гўр қилди.

Қилиб юз пора ҳасрат нохунидин,
Либоси офиятдин ур қилди.

Ғами ҳижрон қўлидин дод, Мунис,
Фалакдек зулмни мақдур қилди.

Фахр айлабон қуёшнинг фарқи фалакдин ўгди,
Хоки дарингни ўпмоқ бирлан чу кўз ёрутди.

Эрнинг зулоли жонбахш ўлғоч халойиқ ичра,
Хижлатдин оби ҳайвон зулматда гўша тутди.

Заъф этди ишқинг ичра ҳолимни ул сифат зор,
Ким ҳар кишики кўрди ўз ҳолини унутди.

Лаълингдин айру кўзинг ёди кўнгулга тушди,
Заҳроби гамза бирла жон мазраин қурутди.

Жоми висол тутгил, эй соқи, айлабон раҳм,
Ким бу гадо гамингдин қон беҳисоб ютди.

Ўт урди оразингдин жонимга завқи ишқинг,
Не ўтки, хонумондин жонимни, ваҳ, совутди.

Эйким, бисоти иззат нардиға гарра бўлдинг,
Таҳқиқ дам-бадам бил нарроди чарх утди.

Шаҳлиғ мусалламидур иқлими маъни ичра,
Ҳар кимки фақр нақши бирла кўнгул овутди.

Кўюнгға топса гар йўл Мунис таажуб эрмас,
Ким итларингнинг оғзин жон ширидин чўчутди.

То дарди ишқинг ақлимни олди,
Турлук балолар бошимға солди.

Ёғдурди ишқинг ғам тошин андоқ,
Ким узв-узвим бир-бир ушолди.

Гул узра бўлди шабнам арақрез,
Гўёки ҳуснинг кўргач уёлди.

Кўпдин бериким кам бўлди меҳринг,
Уксулди сабрим, қайғум кўполди,

Ҳайратфизодур андоқ юзунгим,
Ҳар кимки кўрди, ҳайратға қолди.

Кирпикларингни ёд этди кўнглум,
Ғамдин анга кўп пайкон қадолди.

То, эй париваш, ишқингға тушди,
Мунис асиринг мажнун атолди.

Кўрубон ул жамоли зебони,
Борму қилмоқ кўзумни ҳайрони.

Оқмайин қолмади кўзумдин сув,
Сув демай, балки бағримнинг қони.

Абр эмас, кўкда дуди оҳимдур,
Ёмғур эрмас, кўз ашки ғалтони.

Бор эса ҳажрдин қутулмоқлиқ
Ўлмак ила, манга ўлум қони?

Ҳажр аро кўзларимга барқи бало,
Кўрунур чарх меҳри рахшони.

Сўзи жонбахш ёри моҳвашим —
Бўлмаса, найлайн Масиҳони.

Манга кўргузди чархи кажрафтор
Ҳар жафоеким бордур имкони.

Монеи ашк эмас мижам банди,
Хору хас боғлағайму дарёни.

Ваҳки, ҳажр илгидин бўлубтур чок
Муниси зорнинг гирибони.

Келди, фироқ кетдию маҳзунлиғ офати,
Ҳарфики дединг, ўлди нишотим изофати.

Гар жон десам сени ери бордурки, айламиш
Пинҳон назора оллида жисминг латофати.

Не қудрат ишқ элигаки, қилғай хилофи ҳукм
Сен-сен чу ҳусн кишвари соҳиб хилофати.

Меҳмоним ўлдинг, ўлмади бори кўнгул кижил,
Исор жонин этди қудуминг зиёфати.

Ҳижрон йўлики, бор эди поёни нопадид,
Чун келдинг ўлди қатъ бу йўлнинг масофати.

Менким ҳамиша йиғлар эдим, йиқти кулгудин
Сўрмоқға зоҳир ўлди чу нутқинг зарофати.

Жонимни васл манзилида олки, ўлтурур
Қатъи тариқи меҳнати ҳижрон махофати.

Майхона сори борки, шарофатлар андадур,
Масжидга кирма, етгуси зоҳид касофати.

Мунисни сидқ чекти ҳарамгоҳи васлға,
Кўрким, бу ғоят ичрадур онинг шарофати.

Хамушлиғ била андиша ҳамсар бўлди,
Садаф чу юмди оғиз қатра сув гуҳар бўлди.

Замона аҳлиға изҳори фазл қилма абас,
Аларга айби ҳунар борҳо ҳунар бўлди.

Чу экти ком таманноси нахлини кўнглум,
Маҳоллиҳ самари бирла борвар бўлди...

Камоли фазл агар бўлмаса гунаҳ недур,
Ки беҳжатим аламу фойдам зарар бўлди.

Кўнгулни айла мусаффо тилар эсанг мақсуд,
Қуёш жамолининг ойинаси саҳар бўлди.

Ривожи шеър умидин бу давр аро, Мунис,
Кўтарки, барчага манзур сийму зар бўлди.

Ваҳки, мендин ишқ аро озурдажонроқ йўқ киши,
Ҳусн аро сендек доғи номеҳрибонроқ йўқ киши.

Кимга заъфим шиддатин зоҳир қилурмен мунглашиб,
Чун ўзумдек ғам чекардин нотавонроқ йўқ киши.

Сели ашку ғам йиқибдур жисм ила кўнглум уйин,
Мен киби ушшоқ аро бехонумонроқ йўқ киши.

Жонлар исоринг қилиб кўрдум жафо, ваҳким, санга,
Неча қилсам яхшилиқ, мендин ёмонроқ йўқ киши.

Ҳажр саҳросини гулгун айладим қон ёш ила,
Мен киби бу навъ кўзи хунфишонроқ йўқ киши.

Узв-узвимдин фиғонлар бош чекибтур тил киби,
Ишқ асрориға мендин таржимонроқ йўқ киши.

Ишқ ўти Мунис вужудин куйдурубдур ўйлаким,
Эмди андин ўзга беному нишонроқ йўқ киши.

* * *

Кимниким, дўст дедим, душмани жон топдим ани,
Неки андин тиладим суд, зиён топдим ани.

Ёр меҳрин тилаб, ағёр жафосин кўрдум,
Майи гулгун талаб этдим, қора қон топдим ани.

Ғунчаи хотирим очмоқға насиме тиладим,
Гоҳ ўтлиғ елу гаҳ боди хазон топдим ани.

Некхоҳим деганим барча бор эркан бадхоҳ,
Ониким англар эдим яхши, ёмон топдим ани.

Ишқ андуҳи ниҳон қолмоқи имкон эрмас.
Менки ёшурмоқ ишим эрди аён топдим ани...

Вақтдур дилбарига топса нишони Мунис,
Ким ғами ишқ аро беному нишон топдим ани.

* * *

Эй бўлуб кўнглум қуши шамъи рухинг парвонаси,
Юз очиб кел равшан ўлсун хотирим кошонаси.

Юз уза холу хатинг ҳажрида маргубим эмас,
Гулшан ичра сабзаи райҳону райҳон донаси.

Шамъи васлин равшан эт тенгри учун, эй рашки моҳ,
Ким қоронғудур баче бу нотавон ғамхонаси.

Жон нечук асрар жаҳон аҳлики, мижгон ханжарин —
Чекти қотил кўзларингнинг ғамзаи мастонаси.

Элнинг уйқуси ўчар ҳар тун десам ишқинг сўзин,
Оре, уйқу дофеидур дарди ишқ афсонаси.

Не ажаб ишқи ғамин кўнглумда пинҳон асрасам,
Улдурур ганжи муроду бу анинг вайронаси.

Гаҳ тушар Мунис бало даштиға, гаҳ занжираро,
Бўйладур ҳоли ким ўлса бир пари девонаси.

Оразинг оч то кўруб ҳуснингни ҳайронинг бўлай,
Зарра янглиғ маҳви хуршеди дурахшонинг бўлай.

Бошима чек тиғи буррон ғамзаи хунрездин,
То ҳузурингда шаҳиди тиғи бурронинг бўлай.

Дардима еткур давое лаъли хандонинг била,
Эйки, ман ҳар дам фидойи лаъли хандонинг бўлай.

Раҳм этиб жоним олурдин кўргуз эҳсоне манга,
То бериб жонимни миннатдори эҳсонинг бўлай.

Ҳолима боқ гоҳ-гоҳи мастлиқ ҳангомида,
Нашъапаймойи нигоҳи чашми фаттонинг бўлай.

Мен ўларга етмишам ҳажрингда, бер лаълинг майин,
Жон топиб саршори файзи оби ҳайвонинг бўлай.

Жилвае оғоз этиб келгил хироми ноз ила,
Қумриосо бандаи сарви хиромонинг бўлай.

Илтифотинг шамъидин базмим ёрутким, бошинга
Эврулай парвонадек, ҳам садқаи жонинг бўлай.

Нўши васлинг еткуруб комимни ширин айлагил,
Тобакай мен талхкоми заҳри ҳижронинг бўлай.

Шеъринг ул юз васфида, Мунис, очар гул ранг-ранг,
Булбули шўридаи гулзори девонинг бўлай.

Тилармен сари кўйи дилбарда жой.
Кел, эй бахт, бўлгил даме раҳнамой.

Ҳужуми аламдин заиф ўлмишам,
Десам йўқ ажаб дам-бадам вой-вой.

Ул ой қоши ёдида хамдур қадим,
Анингдекки, маръий бўлур янги ой.

Ўпуб нақши пойини туфроқдин
Юз олмон агар сурса ул бодпой.

Гадойи гадой ўлмишам ишқ аро,
Жаҳон ичра борму менингдек гадой.

Менга рашк аро сабр гар йўқ эса,
Анинг майлин ол ғайрдин, эй худой.

Чекар ёр йўлида Мунис фиғон,
Нишони сафардур садойи дирой.

Чорае гар ғамима йўқ, мани шайдо найлай,
Ул ғамим айласа олам аро расво, найлай.

Ҳар неча ишқини жоним аро пинҳон қилсам,
Айлар афғону сиришким ани пайдо, найлай.

Не қародур, ёрумас шоми сиёҳи ҳажрим,
Ёруб оҳим ўтидин гунбади хазро найлай.

Фурқати андуҳи зиёда бўлар аввалгисидин
Қилсам ул шўх висолини таманно, найлай.

Етушуб оғзима жоним, бошим узра келмас
Ул Хизр, келса табобатға Масиҳо найлай.

Зоҳид, олмон пари коҳеға матои пандинг,
Гар анга бўлса баҳо луълуи лоло найлай.

Қўйди Фарҳод ила Мажнун манга Мунис мерос,
Масканим бўлса агар тоғ ила саҳро найлай.

* * *

Ол нақобингни, жамолинг ошкоро айлагил,
Олам аҳли кўзларин маҳви тамошо айлагил.

Сенки, жонлар жонисан, сенсиз ўлукман ҳажр аро,
Кел равон бир дам ҳазин жонимни маъво айлагил.

Кўзларин олам элининг тийра қилди шоми ҳажр,
Офтоби оразингни оламоро айлагил...

Дарду ғам тоши била бошим эрур йўлингда гард.
Секратиб от елдек они чархфарсо айлагил.

Равзаи ризвондин ортуқдур сари кўйинг сенинг,
Ул мақоми дилкушо ичра мени жо айлагил.

Жонфизо ширин лабинг ҳажридадурмен талх ком,
Лутф этиб нўше мени андин шакархо айлагил.

Асру бепарволигингдин бўлмишам ошуфта ҳол,
Бир тараҳкум кўргузуб ҳолимға парво айлагил.

Не ҳузуре сенсизин ҳосил дурур, не роҳате
Кел ҳузурингни кўнгулга роҳат афзо айлагил.

Заррадек Мунис юзинг ҳажрида нопайдо эрур,
Эй қуёшим, оч жамолинг они пайдо айлагил.

Оразу қошингни кўрсам бўйла айлармен хаёл,
Турфа кўрким, бир қуёшга бордурур икки ҳилол.

Беқарор ўлсам юзинг кўргач мени ҳайрон нетонг,
Заррага ором йўқтур офтоб очғач жамол.

Раҳм чашми жонситонингдин нечук айлай тамаъ,
Қаҳр аро жаллоддин бўлмоқ қарам зоҳир маҳол.

Дайр аро ичсам қўлингдин соғари лаълинг сўруб,
Кавсару ҳайвон суйи мендин қилур касби камол.

Меҳрибон бўлмоқ рақиб аҳлига сендиндур ажаб,
Билмадингму девларга ҳурдин йўқтур висол.

Новакинг кўнглумга ургон захмлар хунобидур,
Ашкдек кўздин оқиб қилгон сариғ чеҳрағни ол.

Урма зулфинг тобини очмоққа шона, эй пари,
Қилма мажнунинг паришон хотиру ошуфта ҳол.

Оҳ чекмай найлайн, ҳажринг балоси айлади
Мен ғарибу хастаи бехонумонни поймол.

Жилва айлаб, юз очиб, борсанг гулистон сайрига,
Гул юзин юз пора йиртиб, ерга бош қўйғай ниҳол.

Нола қилса қадду юзинг шавқидин Мунис агар,
Қумри ўзини унутғай, булбул ўлғай гунгу лол.

* * *

Манга бор турфа бахти накбат анжом,
Эрур таъсиридин субҳим қаро шом.

Ёғиб бошимға онинг шоматидин,
Ҳаводис абридин борони олом.

Неча арзи ҳунар қилсам сўз ичра,
Тутарлар ул ҳунарға айб ила ном.

Фуруғе истасам гар зарра янглиғ,
Юзига кун чекар абри сияҳфом.

Агар фаҳм этса ҳолим эҳтиёжин,
Қилур изҳори бухлу хиссати том.

Сусаб гар қатрае қилсам таманно,
Бўлур дарё саропо ҳавл фаржом.

Оғир айлар қулоғин қасд бирла,
Бировга дарди ҳолим қилсам эълوم.

На шаҳ оллида бор бир қулча қадрим,
На қуллардин манга бир итча икром.

На насрим ҳосили жуду суюрғол,
На назмимға сила таҳсину инъом.

Ҳам аҳбобим бўлуб хасм ўйлаким чарх,
Ҳам ақроним бўлуб зид мисли айём.

Фароғу жамъият мендин қилиб рам,
Бўлуб ранжу фаришонлиғ манга ром.

Мунга шукр айлагил, Муниски, мундин
Батаррак қилмағай иш бахти худком.

* * *

Бордим сари кўйинггаву ҳирмон била ёндим,
Васлингни тилаб меҳнати ҳижрон била ёндим.

Бордим лаби хандон била тавфи ҳарамингга,
Ғамгин кўнгулу дийдаи гирён била ёндим.

Оғзингни тилаб, зулфинга жон бўлди гирифтор,
Дилжамъ бориб, ҳоли паришон била ёндим.

Мендан асаре истамангиз жуз бир овуч кул,
Ким ишқ киби оташи сўзон била ёндим.

Мунис киби васлинг тилаб, топмадим охир,
Мақсудима бир етмадим, армон била ёндим.

* * *

Ичиб тутса манга май гар нигори бода ошомим,
Бўлур Жамшидлиғ ойиним, гетинамо-жомим.

Кўнгул ором топмай юз қўяр оворалиғ сори,
Ёнимда тутмаса ором агар бир дам дилоромим.

Агар бир шом шамъи васл базмим айласа равшан,
Манга юз минг ёруғ кундин эрур ортуқроқ ул шомим,

Ажаб ишратпарастеменки, базми ишқ аро бўлмиш —
Фигон оҳанги айшим, хуни дил саҳбойи гулфомим,

Диёри ишқ шоҳимен, эрурлар дарду ғам чокар,
Кўнгул мулки-ю жон нақди аларга бордур инъомим.

Сўз аснофида андоқ маърифат бўлмиш манга ҳосил,
Ки хасмимга эрур мушқилки бергай даст илзомим.

Агар иззат тиларсен, хоксор ўл фақр аро ердек,
Ки мундин хам бўлуб, таъзимима чарх айлар
икромим.

Эрур бир жилваи мақсуд, аммо кўргузур ҳар дам
Назарга мухталиф тимсоллар миръоти авҳомим.

На мағрур ўлғамен Мунис, буким фурсат ҳаётимга,
Ки учқундек эрур бир жилваи оғозу анжомим.

* * *

Лабингдин жонфизо ширин табассум,
Сўзунгдин шаккарин рангин такаллум.

Менинг мажнунлигимдин бу ғараздур;
Тамошо айлабон қилсанг табассум.

Жамолингдур намоён зулфинг ичра,
Маҳи анварға манзил бўлди гаждум.

Жафокоро, нигоро, гул узоро,
Тарахҳум қил, тарахҳум қил, тарахҳум.

Эрур ўтлуғ фиғонимнинг шарори,
Фалакда зоҳир ўлса ҳар тун анжум.

Шаҳо, туз ўйла адл ойининиким,
Жаҳонда қолмасун расми тазаллум.

Хумор этса агар Мунисни беҳуд,
Қуюнг оғзиға онинг дурдаи хум.

* * *

Ошиқингмен йиғларам зор, эй санам,
Қон оқар гирён кўзумдин дам-бадам.

Боғладим кўйингга эҳроми тавоф,
Улдурур ишқ аҳлиға байтул-ҳарам.

Бўлди жисмим фурқатингда сахт суст
Сабрим ўлди ҳажр аро бисёр кам.

Қорзори ишқ аро ғам лашкарим,
Дуди оҳимдур бошим узра алам.

Эврулуб мажнун қуюндек бошима,
То жунун даштиға мен қўйдум қадам

Ўт вужудингдин, тиларсен гар висол.
Топмас ул давлат киши бўлмай адам.

То ёзилди отима маншури ишқ,
Мунис олдим дард мулкин якқалам.

* * *

Ваҳ не яхши кунлар эрдиким, санга ҳамдам эдим,
Не гирифтори бало, не мубталойи ғам эдим.

Давлати қурбинг топиб, бир навъ қадрим бор эди,
Равзаи кўйинг аро ман доғи бир Одам эди.

Ҳазратингга беибо фойиз бўлур эрдим мудом,
Бахт ўлуб ёвар, ҳарими васлингга маҳрам эдим.

Гарди роҳи маркабинг эрдим қилурда азми сайр,
Қайтурингда уйга хоки остонинг ҳам эдим.

Илтифотинг нашъаси кўнглумни айлаб шодком,
Мен гадо Жамшеддек сармасти жоми Жам эдим.

Сарвдек озод эдим доим хазони ҳажрдин,
Навбаҳори васл ила гулшан киби хуррам эдим.

Илтифотинг не зиёда эрди мендин ўзгага,
Шафқатингни не кўрарда ўзгадин мен кам эдим.

Оҳким, Мунис киби ҳажрингда бекас қолмишам,
Ваҳ не яхши кунлар эрдиким, санга ҳамдам эдим.

* * *

Бўлуб маҳруми васлинг ком ҳосил қилмади кўнглим,
Хумор ичра тушуб бир жом ҳосил қилмади кўнглим.

Рақибинг гаҳ қувар, гардун солур гаҳ ҳажр даштига,
Сари кўйинг аро ором ҳосил қилмади кўнглим.

Висолинг ҳасратидин топти юз ғам, ҳажрдин минг
Нелар, эй фитнаи айём, ҳосил қилмади кўнглим... дард,

Ҳубобосо умидобод қилди сели бим узра,
Бузулмас янглиғ истехком ҳосил қилмади кўнглим,

Маош асбобин истаб асру саъйи пухта кўргузди,
Ул ишдин жуз хаёли хом ҳосил қилмади кўнглим,

Тўкуб нақди вафо элга, гирифтори жафо бўлди,
Сочиб бу донани, жуз дом ҳосил қилмади кўнглим.

Ғамингдин қон ютуб Мунис киби ҳар лаҳза ишқ ичра,
Лабингдин бодаи гулфом ҳосил қилмади кўнглим.

* * *

Кўнглум эрур шикаставу жоним низор ҳам,
Ошуфтадур замириму жисмим фиғор ҳам.

Бекасмону аламзадаву зору мустаманд,
Не ёр бу ғамим аро, не ғамгусор ҳам.

Не роҳату не роҳат этарга манга макон,
Не маъману не амнияти ошқор ҳам.

Ғам бирла гул киби жигарим пора-порадур,
Дард ичра хордек баданим асру хор ҳам.

Олтун киби юзим ғами айёмдин сариғ,
Даврон жафоси бирла кўзум сиймбор ҳам.

Селобдек қўлумда дами йўқтур ихтиёр,
Симобдек кўнгулда замоне қарор ҳам.

Муҳтолаи жаҳон талаб асбоби ишратим,
Золи фалак уйимни қилиб тору мор ҳам.

Ағёр таънаси била мажруҳ хотирим,
Қилмай назора ҳолима бир лаҳза ёр ҳам.

Мунис, ғамимни кимга дейин, қилмаса карам,
Дастури аъзаму шаҳи воло табор ҳам.

* * *

Тиш қадаб бағримга асроримни пинҳон айларам,
Элга ўзни дардисарлардек намоён айларам.

Ҳар қачон гар илтифот изҳор қилсанг гайрга,
Мен ниҳони йиглабон оҳиста афгон айларам.

Шиддати ҳижрон ғамидин оқса ашким ноғиҳон,
Кўзларимга дарду озоримни пинҳон айларам.

Лаългун май ичсанг, эй насрин узор, ағёр ила,
Лола баргидек кўнгул жомин тўла қон айларам.

Чун рақибу муддаийлар бўлди атрофингда жамъ,
Рашқдин кўнглумни зулфингдек паришон айларам.

Сен чу мустаҳкам қилурсен элга занжири висол,
Мен ҳаётим қатъига оҳимни суҳон айларам.

Гуллари дўзах ўтидек жону кўнглумни ёқар,
Ҳар қачонким сенсизин сайри гулистон айларам.

Гарчи эрмас келмагинг мумкин менинг сори, валек
Кўнглум уйига тахайюл бирла меҳмон айларам.

Сақланурмен сиррим эл фаҳм этмасун деб, Мунисо,
Йўқса бир оҳимда кўкни ерга яксон айларам.

* * *

Қиё-қиё бошинингга фидо ҳазин жоним,
Нисор ғамзаи нозингга нақди имоним.

Юзунг қуёшин очиб келки, интизорингда
Оқарди субҳ киби чашми кавкаб афшоним.

Лабинг зулоли эрур матлабим, не Хизр суйи,
Кўзунг қатилиману будур оби ҳайвоним.

Чаман-чаман гул очар ҳар замон юзунг, тонг йўқ
Дамодам ўртаса булбулни ўтлуғ афғоним.

Жамолинг ойинаси мазҳари саодатдур,
Зиҳи саодат ани кўрса чашми ҳайроним.

Улусни ўртабон ўтлуғ фиғонидин ҳар дам,
Жаҳонни қилди паришон дили паришоним.

На бўлди Мунисим ўлсанг висол базми тузуб,
Ки ғамгусорсиз ўлтурди дарди ҳижроним.

* * *

Сенинг қудуминг ила шодмон эрур олам,
Хизр киби қадам урғон еринг бўлур хуррам.

Етар ҳузуринг ила навҳа аҳлиға беҳжат,
Бўлур жамолинг ила сурға бадал мотам.

Такаллумингдин ўлук жисм жон топар тоза,
Табассумингдин ажал захмиға етар марҳам.

Висолинг ўйла фараҳбахшдурки, муждасидин
Бўлур адам сари овора хайли кулфату ғам.

Йўлунгда Муниси саргашта жисми бўлди ғубор,
Ани қилурға сарафроз ранжа айла қадам.

* * *

Лолаи садбарг эмаским, дашт аро чекмиш алам,
Жысми зоримдурки, юз бұлмиш ани тыри ситам.

Лолаи садбарг янглиғ бұлди қон, бұлғай кўнгул
Ҳажр аро юз пораву ҳар пораси бир доғи ғам.

Баски қўйдим бошда ҳар ён захмлар узра момуқ,
Кўрунур оқ лолаи садбарг янглиғ дам-бадам.

Кел, менинг бағримни кўр, юз пора ҳар бир доғида,
Кўрмиш эрсанг боғ аро гар лолаи садбарг кам.

Сончмишсен лолаи садбаргни ё зулфинга,
Ё анга юз пора кўнглум банд қилдинг, эй санам.

Соч дирамлар лолаи садбарг баргидек мудом,
Ўз замонингда бұлай десанг агар соҳиб карам.

Гул киби ораз очиб келким, аёқингга сенинг
Сочмоқ истар лолаи садбарг баргидин дирам.

Лолаи садбарг бир кеча эса умринг йили,
Ўтгуси бир-бир бори тутғил бу дамни муғтанам.

Лолаи садбарг бир қулдур сенгаким, бошинга
Бир табақ зардурки сочғай боғ аро қўйсанг қадам.

Бошинг узра лолаи садбарг кўргач англадим:
Бағри бұлғон реш-реш ўлғуси охир муҳтарам.

Бұлди кўнглум поралар, Мунис, жафо тоши била,
Онча бұлмас поралиғда лолаи садбарг ҳам.

* * *

Подшоҳеменки, кўйинг туфроғидур афсарим,
Ишқ мулки мулкиму хайли балолар—лашкарим.

Бўлса парвозим бийик ишқинг ҳавосида нетонг,
Ким ўқингдин бордурур ҳар сори юз болу парим.

Қўрқарамким, айлагай гардун биносини хароб,
Ашк селиким, дамо-дам оқизур чашми тарим.

Ишқ бозорида ашким бебаҳо гавҳардурур,
Лекин асру хордур йўлинг уза бу гавҳарим.

Шуълаи ҳуснинг мени то ўртади, ишқ элтадур
Ургали сайқал қуёш кўзгусиға хокистарим.

Ишқ элининг зеваридур чехраи зард олтуни,
Шукрлиллаҳ, барчадин ортуқси бўлмиш зеварим.

Баски ёғдурди фалак санги ҳаводис бошим,
Бўлди андин гард бошим, балки туфроқ пайкарим.

Соқийё, тут сандалий соғар била саҳбо манга,
Ким хумор ичра мени йиқмишдурур дарди сарим.

Назм аро, Мунис, тўкар килким балоғат шаккарин,
Ким шакарлаблар қилурлар орзу бу шаккарим.

* * *

Малул ўлмиш анингдек ёр мендин,
Ки хушроқдур анга ағёр мендин.

Ғамидин ҳар нафас юз қатла ўлсам,
Қачон парвойи онинг бор мендин.

Анингдек бўлди кам шафқат манга ёр,
Ки ваҳшатдур анга бисёр мендин.

Юзига ҳар неча ўгринча боқсам.
Ниҳон айлар ул ой рухсор мендин.

Анга ҳар неча қилсам зорлиғ мен,
Этар кўпроқ анга озор мендин.

Мен айлаб ишқи ичра тарки номус,
Тутарда базм этар ул ор мендин.

Аёқиға агар суртсам мижамни,
Кафиға сончилур юз хор мендин,

Нетай Мунис анинг зулмидин ўлмай,
Ки ҳолим қилмас истифсор мендин.

* * *

Кўнглум нечук қутулғой ул ошуфта сочдин,
Солмиш камандлар анга икки қулочдин.

Қаддинг киби қачон бўла олғай ниҳоли сарв,
Ким ноз расми бўлмади зоҳир йиғочдин.

Наргисни ўхшатур кўзингга, боғбонни кўр,
Қиймони ҳеч тамиз эта олмас талочдин.

Аҳбоб топти васлингу ёд этмади мени,
Чиндур бу сўзки: «Йўқ хабари тўқнинг очдин».

То қошларинг камонини зеҳбаст қилдилар,
Чиқмади ўйла ёй Сиҳофону Чочдин.

Ишқингда кўнглум ўйла эрур гармтозким,
Фарсангдин на оғаҳ эрур, не йиғочдин.

Нони жавини фақр элига хушдурур баса,
Шаҳ суфраи наволида қандин кулочдин.

Ул қавмки, муроди жаҳондин емакдурур,
Камрак эмас бутуни аларнинг саночдин.

Васфингда тўти ўлмади Мунисча нуктасанж,
Булбул навоси мумкин эмас қарлуғочдин.

* * *

Кўзум ул шамъ ила равшан бўлсун,
Кўнглум ул гул била гулшан бўлсун.

Барқи ишқи чоқилурда ҳар ён,
Жонлар ўтрусида хирман бўлсун.

Истамон равзада онсиз манзил,
Манға ул кўй нишиман бўлсун.

Ўлсам ул ёр эшиги туфроғи
Жасади зорима мадфан бўлсун.

Келса ул жонима жондек кирсун,
Жоним ул жонға доғи тан бўлсун.

Ишқи сарпанжасидин жомаи ақл,
Чок то гўшаи доман бўлсун.

Дўст зикрини гар этсам таътил,
Ўзга сўздин тилим алкан бўлсун...

Ишқ зуннорини боғлаб белиға,
Мунис ул бутға бараҳман бўлсун.

Парисен, йўқса нечук кўзларимдин бўйла пинҳонсен,
Пари демак хатодур, балки бу жисмим аро жонсен.

Ҳавойи кўйинг афзалдур манга жаннат насимидин,
Ки сен ҳусни дилоро бирла рашки ҳури ризвонсен.

Лабингдур нўши жон, анда ҳаёти жовидон музмар,
Бу нўши жон била хижлатфизойи оби ҳайвонсен.

Висоингга етурмак ваъда айлаб қилмадинг восил,
Магар они фаромуш айладинг ёхуд пушаймонсен?

Эрур гулгун шароби ишрат афзодин манга ортуқ,
Иноятдин гар ўз илгинг била берсанг манга қон сен.

Ниҳони кел иёдатга ўлар ҳолатга етмишмен,
Агар зоҳир келурда халқ таънидин ҳаросонсен.

На золимсенки, кўнглумни бузарсен зулм ила ҳар дам,
Демай кўнглумниким, айларсен ўз мулкингни вайрон
сен.

Юзингга боқсам, эй дилбар, қамошур кўзларим, гўё.
Сипеҳри ҳусн уза бу юз била хуршеди рахшонсен.

Эрурсен кўнглум ичра, жавҳари жоним нисорингдур,
Недин тутмай азиз, эй шўх, бу кулбамга меҳмонсен...

Жаҳону жон нисоринг қилсам, эй жонон, тонг эрмас
ким,

Жаҳон аҳлига жонсен, балки жон аҳлига жононсен.

Навозиш бирла Мунисни гаҳи осуда хотир қил,
Эмастур беасар, кўп зулм ила чекдурма афгон сен.

* * *

Бало кўҳсорининг Фарҳоди мен-мен,
Жунун тасвирининг Беҳзоди мен-мен.

Жаҳонда ҳар қачонким бўлса пайдо,
Агар шўре анинг бунёди мен-мен.

Ғаму меҳнатга бор эрса арусе,
Билингларким, анинг домоди мен-мен.

Нетонг Мажнун менинг шогирдим ўлса,
Ки ишқ атфолининг устоди мен-мен.

Кўнгулда захмлардурким, фалакнинг.
Нишони новаки бедоди мен-мен.

Менинг ноламға худ шўхе сабабдур,
Вале эл боиси фарёди мен-мен.

Қуруб ҳижрон тузоқини ҳамиша,
Балолар сайдининг сайёди мен-мен.

Вафода муддаийлардур мутеи,
Жафо айлар чоғи мунқоди мен-мен.

Жунунда, Мунисо, муршидлиғ этсонг,
Анинг шойистаи иршоди мен-мен.

Парда рухсоринг уза чекким, жаҳон ўртонмасун,
Шуълаи ҳуснингни пинҳон қилки, олам ёнмасун.

Ҳар кишига шамъи рўйинг очмаким, бошинг уза
Мандин ўзга ҳечким парвонадек айлонмасун.

Лаъли майгунинг зулоли бўлмаса, эй нўшлаб,
Ташна жоним ўзгалар нўшин лабидин қонмасун.

Уйла, эй Лайли, бўлурмен ишқинг ичра телбаким,
Кўрсун аҳволимни Мажнун, ўзни ошиқ сонмосун.

Васл кўйидин қоварсен телба кўнглумни, санга
Хўй этибдурким, борурда не учун куймонмасун.

Нўши лаъли жонфизойинг ёнида шармандадур,
Оби ҳайвон не учун зулмат аро гезлонмасун.

Жаврларким, сен эторсен, қилма зинҳор ошкор,
Ўзга ҳусн аҳли кўруб они ёмон ўргонмасун.

Илтифот эт гоҳ-гоҳи нотавон кўнглумгаким,
Ул асиринг кўп ғаму ҳирмон била эмгонмасун.

Нола кам чеккил сари кўйида, Мунис, кечалар,
Борса ёринг уйқуға ул ноладин сесконмасун.

Эй пари, кўнглумниким қилдинг нишиман ёшурун,
Истасанг мажнунлуғимни кўзима гоҳи кўрун.

Бebasарлар оллида қилма намоён оразинг,
Балки кўнглум ичра жоним пардасида ёшурун.

Гар қуёшдек солмасанг кундуз уйимга партаве,
Кел маҳи шабгард янглиғ бошим узра кечқурун.

Уйла бепарво эурсенким, қошингда ёлбориб.
Қар неча ҳолимни арз этсам бири тутмас ўрун.

Гар ҳаёти боқи истарсен бақо мулки аро,
Фақр тиғи бирла ўлдур ўзни ўлмасдин бурун.

Ваҳ, нечук хор ўлмасун Муниски, бўлмишлар азиз
Билмаганлар ониким, недур оғиз, недур бурун.

* * *

Фироқинг дардидин, эй шўх, озурда жондурман,
Заифу хаставу зору низору нотавондурман.

Шаробим хуну жомим ҳажру дамсозим ғаму кулфат,
Нишотим базмини кўрким, ажойиб комрондурман.

Агарчи ранжу меҳнат шиддатидин асру ожизман.
Валекни кўҳи ишқингни чекарга паҳлавондурман.

Ғубори ғам бошимға баски ёғди дашти ҳажрингда,
Ажал хайли неча ахтарса топмасдек ниҳондурман.

Мажолим йўқ камоли заъфдин гар ургали гоме,
Вале сели сиришким бирла ҳар сори равондурман.

Шаҳи мулки муҳаббатманки, тузсам ғам била базме,
Ёшимдин мажлис аҳли бошиға гавҳарфишондурман.

Висолингдин нишон топсам ажаб эрмаски, йиллардур
Нишонимни фироқинг ўти ўртаб бенишондурман.

Замон аҳли қочинглар суҳбатимдинким, қаён
борсам,
Фигоним рустахези бирла ошуби замондурман.

Насабдан суд йўқ, суд истасанг, қил маърифат
ҳосил,
Дема зинҳор Муниским, фалон ўғли фалондурман.

* * *

Ғамза тиғин қатлима тортиб буён келмасмусен,
Олгали жонимни, эй ороми жон, келмасмусен?

Интизоринг торта-торта қилмиш охир ҳажр аро,
Шавқ ўти бағрим кабоб, ашкимни қон, келмасму-
сен?

Сарв қаддинг орзусидин йиқилдим соядек,
Ноз бирла жилвалар айлаб аён келмасмусен?

Гул юзунгнинг ҳасратидин кечалар булбул киби,
Нолада фош айларам минг дoston, келмасмусен?

Заъфи ҳажрингдин ўларга етмишам, бир раҳм этиб,
Бошим узра ўйлаким руҳи равон келмасмусен?

Жоним ичра оташи меҳринг бўлубдур шуълазан
Кўргузуб бир меҳр, эй номехрибон, келмасмусен?

Ошкоро юз очиб, хуршед янглиғ келмасанг,
Халқдин боре парилардек ниҳон келмасмусен?

Неча кунлар ўтти ҳижронинг арою келмадинг,
Эмди маҳви васл этарга бир замон келмасмусен?

Муниси маҳзун базе ноком ўлубдур ишқ аро.
Бир замон айларга они комрон келмасмусең?

Очиб кел оразингни, токи базмимға чароғ ўлсун,
Кўруб парвона бу базмимни рашк ўтиға доғ ўлсун.

Висолинг жомидин кўнглумни саршори тараб қилким,
Анга ҳажринг ғаму андуҳидин бир дам фароғ ўлсун.

Равон қил сарвдек қаддинг, очиб гулдек узорингни,
Ки иқболим баланду базмгоҳим рашки боғ ўлсун.

Агар мен етмишам ўлмакка ишқингдин, дуом улдур,
Ки ҳуснинг ортибон, жонинг сенинг пайваста соғ ўлсун.

Забун эрмасмен ўтмоқдин ушотиб Кўҳқан янглиғ,
Йўлинг ҳар гарди гар олимда бир яклухт тоғ ўлсун.

Узоринг хўблуқ буржида хуршеди дурахшондур,
Анга етмай заволе чашми бад андин йироқ ўлсун.

Лабинг оби ҳаёти ком эрур, не чашмаи ҳайвон,
Анинг ҳар қатрасиға садқа юз мундоқ булоғ ўлсун.

Янгоғу ғабғабингға бандадурлар хўблар барча,
Агар симин сақоғ ўлсун, ва гар худ ол янгоғ ўлсун.

Жафолар тортибон итганларингни гар талаб қилсанг,
Санга мен хастадин гоҳ-гоҳи бир сўроғ ўлсун.

Очиб зулфинг шамимидин димоғимни муаттар қил,
Рақиб англаб бу лутфингни манга кўп бедимоғ ўлсун.

Ниҳони дардлар Мунисға етмиш ишқ аро, ёраб.
Даво бу дарди пинҳониға ул ширин дудоғ ўлсун.

То мен улоқиб дашти жунун сори чиқибмен,
Дил шўришидин ақл биносини йиқибмен.

Душман сўзига зулм ишида то илиқибсен,
Бедодинг аро оқ чекардин ёлиқибмен.

Жуз рашҳаи ғам бўлмади мендин мутарашшақ,
То панжаи бедодинг ила ўзни сиқибмен.

Мунглашғали бир кимса топилмас ғаминг ичра,
Ҳамдард таманносидин эмди ториқибмен.

Васлинг ҳарами сори мени бошла Хизрдек,
Ким ҳажр ғами бодиясида озиқибмен.

Йўқ носиҳи огоҳки, панди била очса,
Ғафлат момуқи бирла қулоқимни тиқибмен.

Соқий, қилибон афв гуноҳимни, қадаҳ тут,
Мунис киби гар шайх сўзига илиқибмен.

* * *

Менки ишқинг тоши захмидин саропо доғмен,
Йўлинг узра поймол ўлғон қаро туфроғмен.

Дарди ишқинг бирла андоқ хўй этибмен мудом,
Соғлиқдин хаста, балким хасталиқдин соғмен.

Заъф хушк этган таним оҳим била ҳар ён борур,
Сарсар олида хазон етган қуруғ яфроғмен.

Ишқ ила топдим ғудозу ғамдин оташ ичрамен,
Шамъдек бошдин оёқ ёнмоқлиқ учун ёғмен.

Менсизин бўстон боғи тозалиғ топмас, вале
Не насими бўстонмен, не баҳори боғмен.

Қон ёшим ерни қизил, кўкни қилур оҳим қаро,
Ишқ аро бу ранглар бирла ажаб саббоғмен.

Бордурур ҳар ҳол ила ишим менинг саргашталиқ,
Дашт аро кирсам қуюнмен, сув аро ирмоғмен.

Ўт ниҳон кўнглумда бошимдин равондур чаш-
малар,
Ишқ дашти узра Мунис турфа олий тоғмен.

Ваҳки, билмон қайси захмидин сенга етмиш зиён,
Ким тушубсен бистари заъф узра мендек нотавон.

Заъфарон очмиш менинг сориг юзумдек ранждин,
Оразингким, ҳусн гулзорида эрди аргувон.

Жон менга талх ўлса тонг йўқким, етибдур талхлиқ
Дарддин оғзинггаким, бор эрди айни нўши жон.

Ҳар қачонким ингранурсен шиддати заъф ичра сен,
Мен чекармен дарддин беихтиёр оҳу фиғон.

Мен бу дардинг дафъиға ҳардам тасаддуқ қилғали
Сийму зар ўрниға жондин бўлмишам гавҳар фишон.

Қошларингким, фитнада тоқ эрдилар даврон аро,
Ваҳки, чин бетоблиғдин кўргузурлар ҳар замон.

Еткуруб ҳуснингга бот сиҳҳат баҳори тозалиғ,
Гулшани умрингга, ёраб, бўлмасун ҳаргиз хазон.

Оразинг гул-гул очиб файзи шифойи ожили,
Аргувон бўлсун жамолинг боғи очгон заъфарон.

То кўруб Мунис бурунғидек жамолинг равнақин,
Ғуссадин ўлган тани зориға топсун тоза жон.

Узорингда нуре аёндур, аён,
Ки андин куну ой нишондур, нишон.

Бало ўқларин отғали жонима,
Ики эгма қошинг камондур, камон.

Рақибингдин ўлмас аён яхшилиқ,
Ки қавли-ю феъли ёмондур, ёмон.

Ҳаётимға зикри лабингдур сабаб,
Йўқ эрса тириклик гумондур, гумон.

Манга суд эрур суди ишқинг ғами,
Анинг ҳарна ғайри зиёндур, зиён.

Эрурсен гаҳи кўз, гаҳи жон аро,
Сенга бу ики ер макондур, макон.

Нечук ел эрур оҳи сардим менинг,
Жаҳон боги андин хазондур, хазон.

Жигар бирла кўнглум қилиб қон ғаминг,
Ики кўз йўлидин равондур, равон.

Улус келса мендин фиғонга нетонг,
Ишим кеча-кундуз фиғондур, фиғон.

Нетонг чиқмаса Мунис ул кўйдин,
Ки ул анда ғамдин амондур, омон.

Юзунгдур ҳусн буржидин тулуъ этган маҳи тобон,
Бўлурлар хўблар боқғоч анга анжум киби ҳайрон.

Эрур қаддинг ажаб сарви сиҳиким, жилва қилғонда,
Санубар қад санамлар бош қўярлар оллида ҳар ён.

Даҳонинг ғунчаедурким, табассум бирла очилса,
Хижолатдин тўкар туфроқ уза баргин гули хандон.

Гаҳиким нўши лаълинг васфини битмак хаёл этсам,
Бўлур, бил, найшакар килким, давотим чашмаи ҳайвон.

Агар файзи каломингдин насиме баҳравар бўлса,
Ул эсгон ер ғуборининг бўлур ҳар зарраси маржон.

Равон қил ғамза пайконин қуруғон жисми зоримға,
Ки оқизмоқ қуруқ ерларга ҳар ён сув эрур эҳсон...

Оқизди қон ёшимни балки лаълинг шавқида чашмим,
Тамошо қилки, бўлди шохи маржон анда ҳар мужгон.

Ниҳоли қоматинг ҳажрида Мунис ўйла нолондур,
Ки сарв устида ҳаргиз қумри ўлмас ул сифат нолон.

* * *

То фараҳ топмоқ учун истар нигорим заъфарон,
Ишқ ранжи қилди оллида узорим заъфарон.

Жомаи заррин кийиб чиқмиш, магар зоҳир қилур
Хотиримни қилғали хурсанд ёрим заъфарон.

Ғам ҳужуми бирла сарғармиш юзум, гўёки мен
Бир дарахтименки, бордур баргу борим заъфарон.

Сарғариб ишқ ичра чеҳрам ёр ани кўргач кулар,
Бу гулимни гўё қилди баҳорим заъфарон.

Баски сарғармиш бари узвим ғами ҳижрон била,
Хоки кўйингга сочар қўйса губорим заъфарон.

Заъфароний майга андоқ хўй этибмен, соқӣё,
Ким қилур бу дайр аро дафъи хуморим заъфарон.

Мунисо, бориб йигитлик, қорилиғ қилди асар,
Гул юзимдин зоҳир эти рўзгорим заъфарон.

* * *

Номангга тилар эсанг гар афшон,
Қил ёди руҳим била зарафшон.

Ёшурғали оразинг қуёшин,
Ашк этти кўзумни ахтар афшон.

Кўк сафҳасида нужум эмастур,
Оҳим анга бўлмиш ахгар афшон.

Тўтини хижолат айласун лол,
Ширин тилинг айла шаккар афшон.

Сўзда лабингу йиғида чашмим,
Бордурлар икиси гавҳар афшон.

Ер арсаси бўлди Қарбалодек,
Тигингни чу айладинг сар афшон.

Бўлмас қафаси гамингдин озод,
Кўнглум нечаким бўлур пар афшон.

Олам юзин айлади Хўтандек,
Чун сунбулинг ўлди анбар афшон.

Мунис қошидин қочинглар, аҳбоб,
Ким оҳи анингдур озар афшон.

Оразинг ҳижрони бағрим айламиш ул навъ хун,
Ким борур кирпикларимдин ҳар дам ашки лолагун.

Бодаи васлинг таманносида қон йиғлаб мудом,
Қосани синдурмишам, минони айлаб сарнигун.

Давлати дийдоринг айлар орзу кўнглим, валек
Найлайнким, комиға еткурмас они даҳри дун.

Эй пари, савдойи ишқинг тушса ҳар ким бошиға,
Қилмайин қўймас ани саргаштаи дашти жунун.

Лаъли серобингни қил гавҳарфишонким, шармдин
Лаълу гавҳар баҳр ила кон ичра қолсунлар забун.

Лола эрмас дашт ароким холи рухсоринг ғами,
Лакта-лакка тўкмиш айлаб доғлиғ кўнглумни хун.

Ҳар замон раҳм айлаб аҳволимға боқ, эй нозанин,
Ким ғами ишқинг қилур ранжимни кун-кундин
фузун.

Жилва қилса қоматинг боғ ичра раънолиғ била,
Сарви мавзундин олур қумридек орому сукун.

Орзуманди висолингдурмен, аммо бўлмади
Бахти гумроҳим менинг ул сори бир кун раҳнамун.

Нотавон Мунис жамолинг кўргали Фарҳоддек,
Тирноғи бирла қозар ишқинг аро юз Бесутун,

• • •

Ҳануз васлинг аро ком топмайин, давром
Ичурди кўнглума хунобаи ғами ҳижрон.

Агарчи лутф ила қилдинг менга видоъ, аммо
Етиб фироқ мени қилди ер била яксон.

Чу сен борурға қошимдин хиром кўргуздинг,
Қилиб видоъ менга тутти йўл санинг била жон.

Кўзум баҳори жамолинг била эди гулшан,
Юзунгдин ўлғали маҳрум анга етушти хазон.

Ҳануз бодаи васлингдин ўлмайин сархуш.
Насибим айлади соқийи фурқатинг қаро қон.

Муродима янги етганда номурод этди,
Мени мухолафати даҳру инқилоби замон.

Бу боргонингдин агар келмасанг яна қайтиб,
Маҳол Муниси зоринг тириклиги, эй жон!

* * *

Гилим очилса бори аъзодин,
Айта олмон санамим бедодин.

Йўқтур анда чу вафодин асаре,
На умид этгамен ул раънодин...

Ҳар неча арзи ниёз этсам анга,
Ултурур ноз ила истиғнодин.

Кўр на вайронлиғ эрурким, ҳижрон
Қўпорибдур тарабим бунёдин.

Ишқ маҳв айлади андоқ мениким,
Бил вужудим нишонин Анқодин.

Айин фарёд дурур кўнглум, лек
Эшитурга киши йўқ фарёдин.

Чархи мину ғами кўнглумга гириҳ —
Солмиш, эй муг, ани оч, минодин.

Баҳ не бераҳм эрур ул қотил,
Қи даме қилмади Мунис ёдин.

* * *

Хилъатини қилмиш ул чобук миниб ашҳаб қаро,
Айлагандек чарху тундин ой тўн, маркаб қаро...

Ул юз узра холи мушкинлар тушубдур турфадур,
Қим қамарға ҳар сори қилмоқ қирон кавкаб қаро.

Партавафзодур жамолингга қаро зулфинг, бале,
Шамъ равшанроқ бўлур ҳар неча бўлса шаб қаро.

Қосидо, мактаб сари номамни элтиб айт анга,
Қим асиринг номасиға, эй маҳи мактаб, қаро.

Ул қуёш етгач манга зулфин чекар рухсориға,
Толеимни қўйма мундоқ жовидон, ёраб, қаро.

Зулм ўтин, эй шоҳ, ёқма халқ ароким, ноғиҳон
Қилмағай ул шуъла дуди рўзгоринг қап-қаро.

Амр тақлиди кишига тийрадиллик еткурур,
Қўрки, қилди кўп кўнгулларни маҳи Нахшаб қаро.

Истасанг кўнглунгни оқ, Мунис, аморат тарки тут,
Қим ани хотам юзи янглиғ қилур мансаб қаро.

Ашк хун, рухсор зарду дил ҳазин, толеъ қаро,
Дард ғуногун, фалак дун, аҳли даврон бевафо.

Жон ғамин, хотир мушавваш, ақл мафқудул-асар,
Ҳажр қотил, ёр ғофил, ишқ ғолиб борқо.

Заҳм муҳлик, тири ғам паррон эрур, роми фалак,
Заъф муставли, бадан мажруҳ эрур, марҳам фано.

Дўст бепарво, кўнгул ошуфтау душман қавий,
Муддаий кўп, таъна бисёру жафокор ошно.

Ҳам ҳаво бордур самуми оҳу ҳам ҳар сўз ашк,
Мазраъ офат, шохи нахли умр бенашъу намо.

Ёр ҳамсуҳбатлигидин токи айрилдим, эрур
Ҳамдамим ранжу ано, ҳамроз ғам, маҳрам бало.

Кишвари меҳнат шаҳименким, манга бордур мудом,
Бошға сочқан хок тожу тахт-эски бўрё.

Масканим хоки мазаллат, бистарим хори тааб,
Туъмам андуҳи надомат, ишратим тутмақ азо.

Мажлисим қайғу, майим хуни жигар, жомим фиरोқ,
Лекин, эй Мунис, бу ҳангом ичрадур соқий қазо.

Истасанг сайр учун, эй дилбари зебо, саҳро,
Кўнглума келки, эрур турфа мусаффо саҳро.

Етти саҳроға мағар файзи баҳори ҳуснинг,
Ки эрур боғи Эрамдек чаманоро саҳро.

Келу саҳроға хиром айла баҳор осоким,
Кўкариб сабзалар ўлсун тараб афзо саҳро.

Сайри саҳро кеторур занги кудурат дилдин,
Мундин аксар эди маъвойи Масиҳо саҳро.

Ул қадар шўри жунун воқеъ ўлур кўнглумаким,
Вусъати бирла бўла олмас анга жо саҳро.

Гоҳ тоғ ичраю гаҳ шаҳрдадур ошубим,
Мени мажнуннинг эмас манзили танҳо саҳро.

Доғлиғ кўнглум ўлуб, қон тўкулур кўзлардин,
Кўр не янглиғ очадур лолаи ҳумро саҳро.

Ўтти Мажнун киби кўп телбараган ишқ эли, лок
Топмади мен киби бир бодияпаймо саҳро.

Оҳи тоғларни йиқар, ашки иморатларни,
Ер юзин охир ётар Муниси шайдо саҳро.

Сен яқо чок отланиб, ағёр ила, эй маҳлиқо,
Мен йироқдин рашк илги бирла йиртармен яқо.

Оразингдур ҳусн гулзори, тилармен тенгридин,
Ким анга бергай баҳори лутфдин ранги бақо.

Телбараб, кўюнг аро ҳар ён югурсам тонг эмас,
Ким эрур комимки топсам итларингга илтиқо.

Буки оламни тенгиз қилмиш ихота гўйё,
Ким анга гирён кўзум сарчашмасидиндур сақо.

Қўрқадурменким, фалак узра малакни ўртагай,
Баски оҳим шуъласи ишқингда топмиш иртиқо.

Оби гавҳардек сафодин ўзгани зоҳир қилур
Ҳар кишиким жавҳари зотидадур мавжи нақо.

Ўйла дунёдўстлик рафъи мурувват айламиш,
Ким инисиға қилич бир фулс учун тортар оқо.

Майкада дафъи ғам айлар, келтурур юз қайгу шайх,
Хоки даргоҳи куништ ўл, қилма азми хонақо...

* * *

Давлатинг боридадурлар барча олам ошно,
Қайтгач давлат жаҳонда топилур кам ошно.

Уйла бекаслик мени маҳзунға топмиш дастким,
Бир киши йўқдур манга жуз кулфату ғам ошно.

Баски даврон хоҳиши бегоналиғ солмоқғадур,
Бир-бирига бўла олмас икки ҳамдам ошно.

Қимки бўлди ошно ёт айлади бегоналиғ,
Топмадим бу давр аро бир аҳди маҳкам ошно.

Гар вафо бўлса бирида бўлғай эрди, кўрмадим,
Бўдилар ҳар нечаким авлоди одам ошно.

Ҳажр ранжидин ўларга етмишамким, кўрсалар
Ҳолима тутғай азо бегона, мотам ошно.

Ишқ аро ул навъ эрур ваҳшат мени мажнунғаким,
Узгани демай, бўла олмас кўнгул ҳам ошно.

Дард чекмак, ашк тўкмак ишқ элига хосдур,
Ҳар кўнгулга дард, ҳар кўзга эмас нам ошно.

Мунисо, даврон ғами бегона бўлса тонғ эмас,
Қим сенга бўлмиш бийик донишвар Акрам ошно.

Ярам қон боғламиш тиғингға айлаб орзу пайдо,
Ақиқ оғзиға олмиш айлай олмай ташна сув пайдо.

Баҳори ишқ бўйидин димоғим то муаттардур,
Бўлубмен телбаю атфол изимда кў-бакў пайдо.

Саропо доғ ўлурмен жоладек ғам ёғдуруб тошлар,
Замоне бўлмасанг кўз боғида, эй лолару пайдо.

Гадойи васлмен, кўюнғ аро фарёдким, бўлмас,—
Тараддудлар қилиб мақсад саридин бир қопу пайдо.

Кўнгул кўзгусига жисминг кулидин бермайин сайқал,
Мурод очмас нурин ҳар неча қилсанг жустужў пайдо.

Висолин сурмасин жоми вафо ичра эзиб тутғил,
Бўлурму табакай мендин садойи ҳой-ҳу пайдо.

Ниҳон элдин юруса Мунис әрмастур таажжубким,
Эрур ҳар соридин юз минг рақибн тундхў пайдо.

Турфа буқим заъфдин жисмим тутуб ер хок аро,
Оташин оқим дамо-дам ўт солур афлок аро.

Абр аросидин кўрунгандек эрур меҳри мунир,
Кўринур ҳар дамки жисминг тўнга тушган чок аро...

Дарди ишқинг ҳар кишига етса они ўлдурур,
Гўйеким захрдур мамзуж ул тарёк аро.

Жисм аро ишқинг ғами бирла сўнгаклар ўртанур,
Куймайин қолғайму ўт тушса хасу хошок аро.

Беқарор ўлмиш жунунийлар каби кўз мардуми.
Бехуд ўлсун, эй парий, кир дийдаи намнок аро.

Дўстлар, осон эмас қошимға келмакким, эрур
Даврими тутғон сиришким қулзуми кўлок аро.

Даҳр золидин ситам кўрсанг талоқ айлаб ани,
Раз қизи юзига тузгил базми тоқи ток аро.

То мусаххар айладим сўз бирла маъни кишварин,
Шоҳмен, эй Мунис, аҳли донишу идрок аро.

* * *

«Алиф» дур равон қомати жон аро,
Недур жилванг, эй сарв, бўстон аро.

Жафою ситам фаннида кўрмадим,
Ул ой янглиғ устод даврон аро.

Жаҳонға солур эрди шўр, ўлмаса
Кўнгул қайди зулфи паришон аро.

Тишу лаъли ёдини қилмиш эдим,
Ер этти кўз ашк, кўнгул қон аро.

Тутуб олмада дона янглиғ макон
Кўзум мардуми ул занахдон аро.

Югурур рикобида қон ҳар тараф,
Агар солса отини жавлон аро.

Фалак қилди ҳазар, гарчи ҳоло эрур
Шарар банди занжири афгон аро.

Бўлур муғча Фарҳоду Мажнун қачон
Утуб умри кўху биёбон аро.

Қилур Мунис изҳори девоналиғ,
Нетонг сигмаса дашти имкон аро.

* * *

Руҳ парвар лаълинг руҳи равонимдур фидо,
Жонфизо ширин сўзингга хаста жонимдур фидо.

Ваҳки, ғамзанг хайли торож айлади бору йўқим,
Эйки қошу кўзларингга хонумонимдур фидо.

Зулфи мушкининг камандига эрур кўнглим асир,
Чашми беморингга жони нотавонимдур фидо.

Ҳайф эрур элга ниҳону ошкоро шафқатинг,
Эйки, санга ошкорову ниҳонимдур фидо.

Мунча ҳижрон шиддатин қилмоқ манга рўзи недур,
Лаҳзаи васлингга умри жовидонимдур фидо...

Дарди ишқингга эрур ҳам жавҳари жоним нисор,
Ҳам йўлингга кўнгул отлиг бўстонимдур фидо...

Нега Мунис сори келмассен хироми ноз ила,
Қадди хуш рафторингга назми равонимдур фидо.

Жамол бурқайн оч бир дам, эй малак сиймо,
Етушсун аҳли вафо тийра кўзлариға зиё.

Бақо тиларсен агар давлати камолингга,
Ғарибларга вафо айлаб ол ҳамиша дуо.

Рақиб боис эрур тийра рўзгоримға
Саводи зулфидек ўлса нетонг узори қаро.

Тариқи ишқ аро бир-ики гом қўйсанг эди,
Мунингдек этмас эдинг ошиқингни хор асло.

Кўнгулни ҳар неча асрай десам рамида бўлур,
Рафиқим ўзга нечук бўлгуси фироқим аро.

Нисор этармен аёқингға ашк гавҳарини,
Итинг агар кўзум оллида бўлса жилванамо.

Жамолинг этма намоён рақиблар қошида,
Жунун аро манинг ўлмаклигимни кўрма раво..

Нуқуди умрини Мунис кетурмиш, эй соқи,
Нега тааллул этарсен тутарда бода анго.

Ёрни кўрдум қизил тўни била ағёр аро,
Уйлаким, очгай юзин гул зеб бирла хор аро.

Лаҳза-лаҳза ёғдуруб санги бало бошимға рашк,
Қолмади жон бирла кўнглум бу тани афгор аро.

Ишқи ичра дарди ишқ андоқ заиф этмиш мени,
Кўрсалар ўлмиш дегайлар бир неча бемор аро.

Айш этар эрди кўнгул рухсори бирла, қилди банд
Шаҳнаи шавқи тутуб ул зулфи анбарбор аро.

Мумкин эрмастур қутулмоқ инсу жонға ўлмайин,
Тиғ чекмиш икки жаллод ул икки хунхор аро.

Даҳри дун ичра фалакнинг ҳодисотидин агар,
Эйки амн истар эсанг, кир кулбаи хаммор аро.

Бергали Мунис кўнгул ул зулфу қадға истамас
Сарв ила сунбул тамошосини бу гулзор аро.

* * *

Доми зулфу донаи холингга бўлғач мубтало,
Чарх қилди хотирим ошуфтаю бахтим қаро.
Ҳар неча кўз қатрарез ўлди булутдек, оҳким,
Очмади уммид вардин шохсори муддао.
Ғам кулидин қилди сайқал ишқ кўнглум кўзгусин,
Ғар малул ўлсанг нетонг боқғоч анга, эй дилрабо.
Дарди ишқ ойирди ўзлукдин кўнгулни заъф ила,
Гўиё бу мисни зар айларга улдур кимийё.
Ашк оқиб ҳар дам яқиндурким оқорғай кўзларим,
Эй сабо, келтур анинг жавлонгаҳидин тўтиё.
Ваҳки, кўнглум бўлди ғам даштида мафқудул-асар,
То белу оғзинг хаёли ҳажридин чекдим ано.
Не ажаб ишим рукуъ ўлса, ерим меҳробким,
Анда қошинг тоқи нақши жилвагардур борҳо.
Онсиз ўлсам лол, қилманглар таажжубким, бўлур
Топмаса булбул навойи васли гулдин бенаво.
Бўлса ғар ҳуснинг тамошоси муяссар ноғиҳон,
Истарам ҳар тук тубидин бўлса юз минг кўз манго.
Яхшилар базми ёмонларга муассир тушмади,
Кўрки хат бордур қаро ҳар сори оқ авроқ аро.
Қутқар ўзни май ичиб дайр ичра аҳли ҳуш бўл,
Недурур масжид аро бўлмоқ гирифтори риё.
Яхши от қозғонки, учмоқ истаса руҳинг сенинг,
Ғарчи бу фони аро бўлғунг фано, топғунг бақо.
Мунисо, не тийраликдурким қилурсан ҳажридин,
Ким анинг базмида назминг машъали ёймиш зиё.

* * *

Кулбамга қўй қадам, эй дилрабо,
То қилай жавҳари жоним фидо.

Мубтало бўлди кўнглум зулфинга,
Ўйлаким домига қуш мубтало.

Топса васлинг кўнгул тортар афғон,
Гулни кўргач чекар булбул наво.

Олди ақлим фироқинг меҳнати,
Келтуруб бошима юз минг бало.

Ҳажр аро бўлмишам маҳзун баса,
Соқий, эт лутфе жоми ғамзудо.

Синди кўнглум фиғон кўз тутмаким,
Мўйи чиний қилур дафъи савдо.

Муниснинг ҳолига раҳм этмасанг,
Кимга ул дардини айтур яно.

• • •

Менга бори ишқинг фузун бўлдило,
Бу бор остида қад нигун бўлдило.
Хуснинг ҳажрида дафъи ғам қилғали,
Сумурган майим бодаи хун бўлдило.
«Алиф»дек қадинг ёдида ғам чекиб,
Қадим ҳайъаторойи «нун» бўлдило.
Узоринг фироқида қон йиғлабон,
Кўзумнинг ёши лолагун бўлдило.
Баҳори ғами ишқ ўлуб файзбахш,
Кўнгул бўстони жунун бўлдило.
Дема, менча Фарҳодниким, мақом.
Менга ғам, анга Бесутун бўлдило.
Очиб чеҳра комимга еткурки, жон
Менга онсиз асру забун бўлдило.
Лабингдин бўл ўлганга муъжизнамо,
Кўзунг офати элга фусун бўлдило.
Ливосидур оҳим бало хайлининг
Дема ул фалакка сутун бўлдило.
Ҳар овораким кўйингга топти йўл,
Фироқ офатидин масун бўлдило.
Жаҳондин муроди муяссар бўлур,
Жаҳон ичра ҳар кимки дун бўлдило.
Адабгоҳи улфат сари, шукрим,
Менга толеим раҳнамун бўлдило.
Нетонг бўлса Мунисға ушшоқ асир,
Ки ишқ ичра ул зўфунун бўлдило.

* * *

Токи кўнглум бўлди сен Ширин лиқоға мубтало,
Кўхкандек бўлмишам кўҳи балоға мубтало.

Айлар аҳволи табоҳимдин бало ҳам эҳтироз,
Бўлмасун, ёраб, бало мен мубталоға мубтало.

Мен киби тушгай жафо зиндонида гам қайдиға
Бедилеким бўлса сендек бевафоға мубтало.

Зулфинга ҳуснинг таманноси била бўлдим асир,
Ганж савдосидин ўлдим аждаҳоға мубтало.

Чарх ҳажридин мусибатлар манга рўзи қилиб,
Ўлмай ўз ҳолим учун қилди азоға мубтало.

Мубтало бўлдум сангову айладим бегоналиғ
Бўлмасун бир кимса сендек ошноға мубтало.

Бу замона аҳлидин қилма вафо уммидким,
Бу жиҳатдин бўлмишам мен юз жафоға мубтало.

Ҳалқаеким тузди зоҳид бир неча жоҳил била,
Ҳалқа эрмаским, бўлур доми риёға мубтало.

Чархдек саргаштаю туфроқ кибидур хоксор,
Муниси зор ўлғали сен дилрабоға мубтало.

* * *

Ҳар қачон, жонон, мени кўрсанг қошингни читма кўп,
Қаҳру кин изҳори бирла хотирим оғритма кўп.

Басдур улким, ишқ дарди бирла кўп озурдаман,
Сен ҳам озоримға бел боғлаб мени инжитма кўп.

Шавқдин етдим ўлар ҳолатга, кел бошим уза,
Чунки келдинг бир замон ўлтур қошимда кетма кўп.

Йўлунг узра гард эрур хоки таним ғам тошидин,
Кетмасун ул гард учуб ҳар ён онинг секретма кўп.

Раҳм этиб васлинг шароби бирла сархуш қил мени,
Ютдуруб хуноби ҳижрон жонима жавр этма кўп.

Гоҳ-гоҳи оразингға рухсати наззора бер,
Кўзларимни қийри ҳижронинг била беркитма кўп.

Итмишам оворалиғ даштида ҳажринг зулмидин,
Не бўлур топиб десангким, Мунисим, сен итма кўп.

Ийд субҳидин очуқ жабҳанг ҳумоюнроқ эрур,
Оразинг кун сафҳасидин тоза мазмунроқ эрур.

Боғбон сарвини кўп арз этмасун оллингдаким,
Бегумон андин қадинг шамшоди мавзунроқ эрур.

Даргаҳинг тупроғи бўлмоқ истарам, не шоҳлиғ,
Даҳр аро андин манга бу давлат афзунроқ эрур.

Соҳир икки кўзларингким, даҳр элин тасхир этар,
Сеҳр ишида бир-биридин соҳибафсунроқ эрур.

То ҳилол этти қошинг оллида саркашлик аён,
Тоби хижлатдин тани ҳам, боши вожунроқ эрур.

Офтоби оразингдин кимки кўз равшан қилур,
Ахтари масъудроқ, иқболи маймунроқ эрур.

Равзаи ризвон қачон кўйингча бўлғайким, мудом
Рифъат ичра ул базе аълою бу дунроқ эрур.

Жомаи гулгун била то кўзга бўлдинг жилвагар,
Жома торидин мижам ҳар тори гулгунроқ эрур.

Айла васлинг жоми бирла жону кўнглум шодким,
Ул иков бир-биридин ҳажрингда маҳзунроқ эрур.

Нашъапаймойи карам қил жонима миннат қўюб,
Неча қилсанг лутф бу бечора мамнунроқ эрур.

Гарчи мажнун эрди Мунис шўхлар савдосида,
Лек эмди сен пари ишқида мажнунроқ эрур.

* * *

Маст чиқиб ул пари ҳар сори жавлон қилур,
Жонларини телбараб даҳр эли қурбон қилур.

Ҳусн тамошосиға берса ижозат агар,
Чарх уза хайли малак кўзини ҳайрон қилур.

Мумкин эмас юзиға субҳи баҳор ўхшамоқ,
Файзи жамоли анинг даҳрни бўстон қилур.

Дўст ғами ганжини асрамоқ истаб кўнгул,
Сели бало бирла ул ўз-ўзи вайрон қилур.

Давлати дийдорига етмаганидин кўзум,
Ашк тўкуб ер юзин гарқаи тўфон қилур.

Раҳм қилиб келмади мен сори юз ноз ила,
Ўзга тараф қоматин гарчи хиромон қилур.

Забт эта олмас ўзин кўзгу анинг оллида,
Гар юзи хуршедини элга намоён қилур.

Улки анинг кўйининг тупроғини тож этар,
Мамлакати ишқ аро чарх ани султон қилур.

Жавру жафодур иши ошиқиға субҳу шом,
Кўрки, кўзум йиғласа лаълини хандон қилур.

Ул бут агар кулбама қўйса қадам, кўзларим
Сочиг учун ашкени гавҳари ғалтон қилур.

Билма баробар манга ишқда булбулниким,
Мен киби булбул қачон нолаю афгон қилур.

Лутф агар этса нетонг Муниси мискиниға,
Қим тилабон лутфини садқаси юз жон қилур.

* * *

Чун уйидин келгали мен сори жононим чиқар,
Айлаб истиқбол анинг ўтрисиға жоним чиқар...

Бўлғил, эй идбор шоми зулмати, овраким,
Машриқи иқболдин хуршеди рахшоним чиқар.

Жойиким ташриф келтурса нисор ўлмоқ учун,
Дуржи чашмимдин гуҳардек ашки ғалтоним чиқар.

Офтобим чеҳрасин ёшурди то абри ниқоб,
Раъду барқ эрмас, фалакка ўтлуғ афғоним чиқар.

Йиғласам ашк ўрнига хуноба тўкса кўз нетонг,
Ким гузори шавқ ила бағрим эриб қоним чиқар.

Мунисо, сўз тиғидиндурмен ҳарифи сафшикан,
Кимса йўқтурким бу ишда марди майдоним чиқар.

Ел била бошингга чун зулфи паришон эврулур,
Утлуғ оқим дуди хуршед узра ҳар ён эврулур.

Тиғи нозинг ўйла бўлмиш даҳр аро хунрезким,
Ҳар қаён наззора қилсам кўзума қон эврулур.

Ошкоро эврула олмас рақибинг хавфидин,
Бу жиҳатдиндур кўнгул бошиға пинҳон эврулур.

Кўрсалар ҳуру пари садқанг бўлурлар шавқ ила,
Эй малакваш, бошинга ёлғуз на инсон эврулур.

Нотавон ошиқларинг туфроғидур истар сени,
Буки кўкка чирмашиб гарди биёбон эврулур.

Бир қуёшға мен киби вола бўлубтур гўйё,
Лаҳзае ором тутмай чархи гардон эврулур.

Оразинг шамъиға равшан айласанг май тобидин
Бошинга парвонадек хуршеди рахшон эврулур.

Бода давронин ғанимат англағил, эй зуҳдким,
Бермайн фурсат нафас олғунча даврон эврулур.

Мунис аҳволин сўрарга келсанг айлаб илтифот,
Гоҳ қурбонинг бўлур кўнглум, гаҳи жон эврулур.

Юзунгким ҳусн буржи узра хуршеди дурахшондур,
Анга боқғон киши ойнадек албатта ҳайрондур.

Аён қилсам агар оҳе чекиб ўртар жаҳон аҳлин,
Юзунг ҳижронидинким шуълалар жонимда пинҳондур.

Қиёмат жилва қаддинг нори бўстонидадур сарви,
Насими фитна таҳрики била ҳар ён хиромондур.

Вафодин ваъдалар айлаб бириға етмадинг, билдим
Ки аҳли ҳусннинг аҳду вафоси барча ёлғондур.

Балолар ҳар нигоҳинг фитнасин қўзғолур юз навъ,
Улус қатли учун чашми сиёҳинг турфа фаттондур.

Жамол аҳлиға йўқ ҳадким, қошингда жилва қилгайлар,
Қуёш оллида анжум арзи ҳусн этмак на имкондур.

Эрурсен турфа золимким, санга қилмас асар ҳаргиз,
Агарчи нолишимдин барча олам аҳли нолондур...

Хиромингким, қиёмат қўзғалур андин жаҳон ичра,
Анинг ошуби ошиқлар аро ҳар ён намоёнду.

Висолинг шаҳдидин кўнглумга ширинкомлиғ еткур,
Ки ул ғам соғаридин талхкоми заҳри ҳижрондур.

Отарсен новаки нозу урарсен ханжари бедод,
Вале ҳар бири багрим қонидин бир шохи маржондур.

Жаҳон аҳлиға сен, жоно, адою хулқи хуш бирла,
Сенингдек қайси бир дилбар жаҳон аҳлиға жонондур.

Ҳавои завқи ишқинг токи Мунис бошиға тушти,
Жунун даштида Мажнун алохону аломондур.

* * *

Сенсиз, эй гул, турфа аҳволи харобим бордур,
Оҳдек сўз, ашк янглиғ изтиробим бордур.

Оташин чеҳранг ғамидин нотавон жисмим била,
Утға тушган қил киби юз печу тобим бордур.

Бода ичсанг менсизин айлаб муҳайё базми айш,
Сенсизин ғам суҳбатида қон шаробим бордур.

Эй қуёш юзлук санам, сенсиз уюм топмас зиё,
Моҳвашлардин агар юз офтобим бордур...

Жаннати васлингға еткурким, ҳужуми дард ила,
Дўзахи ҳажринг аро турлук азобим бордур.

Ёр дардимдин савол этсанг камоли заъфдин,
Айта олмай бирни гарчи юз жавобим бордур.

Қон ютуб беҳуд бўлурмен фурқатинг андуҳидин,
Ишқ атворида мундоқ хўрду хобим бордур.

Дафтари ишқ ичра, Мунис, кўпдурур мазмун, вале
Жон вафо йўлида бермак интихобим бордур.

Меҳри жамолинг шавқидин кўнглумга тушти изтирор,
Албатта айлар заррани хуршед жазби беқарор.

Ҳуснинг чароғи партави жон шавқини қилди қавий,
Кел, эй парилар хисрави, садқанг бўлай парвонавор.

Масти майи ишқ ўлмишам, дарду ғамингдин ўлмишам,
Шавқингда аъзо юлмишам мажнунлиғ айлаб ихтиёр.

Ҳар дам ошиб ортар ғамим ҳажрингда ўлғоч мотамим,
Бўлсанг агар сен ҳамдамим не ғам бўлур, не дард ёр.

Суратда топмай ашҳабинг кун бўлди хоки дарғаҳинг,
Ой кимдур ўлғоч оғаҳинг ким бўлмағай ул шармисор.

Фарёду оҳимдин магар йўқтур санга, эй жон, зарар,
Қўймас эдинг билсанг агар мундоқ мени зору нисор.

Айларда сайри бўстон рухсоринг очиб ҳар қаён,
Булбул берур олингда жон, айлаб зарини гул нисор.

Жавлон қилурда ҳар сори кўрмиш жамолингни пари,
Хижлат била андин бери бўлмас назарга ошкор.

Ўтлуғ юзунг наззораси бўлди ғамимнинг чораси,
Оре, қуёш рухсораси зулматни айлар торумор.

Нетти мени, эй моҳрў, васлингдин этсанг комжў,
Ким жондадур кўп орзу кўнглумда беҳад хорхор.

Мунис бўлуб ҳайрон сенга, жонин қилур қурбон сенга,
Бас фарз эрур, эй жон, сенга бермак анга васлингга бор.

* * *

Қуёшким даҳрда нуру сафо ондин намоёндур,
Жамоли оламорийинға ул бир чашми ҳайрондур.

Хизр сарчашмасиким тиргузур элни зулолидин,
Лабинг зулмоти ҳажри ичра қолғон зору гирёндур.

Қадингим, жилвасининг руҳлар бўлмиш гирифтори,
Алифдур жон аро ёхуд ниҳоли боғи ризвондур.

Хиромон қоматинг шавқидаким, оҳе чекар кўнглум,
Ливои лашкари ғам ё сутуни чархи гардондур.

Юзунгда холи мушкинлар эмаским, мардуми чашмим —
Жамолинг шуъласи бирла эриб ҳар сори томғондур...

Қуруб қолмиш ўтундек жисмим андуҳи фироқингдин,
Агар ёқмоқ тиларсен они васлинг ўтидин ёндур.

Хадангеким, мижангдин шаст бердинг кўнглум айлаб
қасд,
Ҳаётим истасанг чекма аниким жисм аро жондур.

Тилаб манзуринг ўлмоқ Мунис ўлмиш яъс ила маҳзун,
Нигоҳе бирла шод этким асири дарди ҳирмондур.

* * *

Юзинг сипеҳр жамоли узра офтобдурур,
Улусға зарра киби андин изтиробдурур.

Нечукки маънийи нозикда фикр ўлур печон,
Хаёли зулфинг ила жонда печтобдурур.

Кўнгул бузулди чу ишқингға бўлди хос, бале,
Шаҳики золим эрур, мулк анга харобдурур.

Замона гулшанидин топмадим гули як ранг,
Магар баҳориға кайфияти инқилобдурур...

Не айб Мунис агар ғам ебон борур ўздин,
Ки аҳли ишқға бу навъ хўрду хобдурур.

* * *

Доғеки юзинг фурқатидин жоним ародур,
Андин қаро қон дийдаи гирёним ародур.

Кофир кўзинг ўқ чеккали қасдимға мижадин,
Юз шўр менинг кишвари имоним ародур.

Кўнглимни ул ойдин сўрадим, деди кулумсуб,
Жамъ ўлки, сари зулфи паришоним ародур.

Ҳар ким эшитур беҳуд ўлур навҳалар айлаб,
Бисёр асар нолаю афғоним ародур.

Меҳнат тоши зарбидан ушолғон сўнгакимдур.
Гардики бузуқ кулбаи эҳзоним ародур.

Бир шуъладурур оҳим ўтидин алам ургон
Ҳар мисраи жонсўзки девоним ародур.

Мунис жигари ичра нишаст айламиш, эй шўл,
Тири мижанг андоқким алиф қоним ародур.

* * *

Юзунгда буки мушкин холлар ҳар ён намоёндур.
Қизил гул сафҳаси узра магар анбардин афшондур.

Ваё фирдавс гулзорида шабнам ўрнига ҳар ён,
Де: зулмат акси тушган қатра-қатра оби ҳайвондир

Ваё хуршед ила айлаб қирон масъуд ахтарлар,
Топибдур эҳтироқ ул важҳ бирла тийра ҳар ёндур.

Ваё очиб баҳори ҳусн тарфи лолазор анда,
Муанбар доғлардурким бори зеби гулистондур.

Ваё раммоли иқболим урарда толиим рамлин,
Қизил коғазга мушкин нуқталар ҳар сори қўйғондур.

Ваё арзи жамол айлар чоғи ҳар сори ёпушғон,
Гули рухсоринг узра мардуми ушшоқ ҳайрондур.

Юзу холингни васф айларда Мунис тўкти ашк андоқ,
Ки андин шавқ оташгоҳида осори борондур.

Раҳм қилғил ҳолима, эй сарв қадди гул узор,
Ким эрурмен булбулу қумри киби ишқингда зор.

Ҳусни оламсўзинг андоқ шамъ эрурким, руҳлар
Ўртанурлар эврүлүб бошинг уза парвонавор.

Маҳв қил юзинг очиб хуршеди оламтобни,
Ким юзунг шавқида улдур зарра янглиғ беқарор.

Тарк қил дер, носихи нодон менга ишқинг, агар
Кўрса ҳуснингни бўлур деган сўзидин шармисор...

Лолаи садбаргдек бағрим менинг юз порадуру,
Қўйғали ғам доғин айлаб тиғи ишқ они фиғор...

Ҳар жафоеким қилурсен жонима хушроқдур,
Андин, эй жонким, вафо қилгайсен элга ошкор.

Жилва берсанг қаддингга боғ ичра рухсоринг очиб,
Сарв ўлур оллингга хам, гул йўлинг узра хоксор.

Истасам мен базми васлинг ичра ичмак жоми айш,
Сен берурсен захри ҳижрон бирла юз ранжи хумор.

Найлайнким, ҳар неча арз этса Мунис ҳолини,
Кўргузурсен юз жафо бирига қилмай эътибор.

* * *

Хилъати гулгун кийиб то чиқдинг, эй насрин узор,
Лол этар булбулни чексам нолаи беихтиёр.

Даҳр боғида қадингдек навниҳоле топмадим,
Ҳар тараф, эй сарв, истаб тутмайин бир дам қарор.

Ўт солиб эл кўнглига ўтлуғ юзинг, ҳар лаҳза мен,
Турфа буким, оҳлар чексам бўлур зоҳир шарор.

Юз гириҳ кўнглумга солғоч зулфи пуртобинг санинг,
Доғларким зоҳир этти, тийра бўлди рўзгор.

Қошларинг ёйиға қурбон бўлмоқ истар кўнгул,
Новаки мужғони тезинг бирла то бўлди фиғор.

Васлинг истармен, вале мумкин эмастурким санга,
Ҳам ғурури ҳусн бордур, ҳам эрур агёр ёр.

Ёрлиғдин келтуруб ташриф, аёғинг гардидин
Тўтиё солким, ёшармиш дийда тортиб интизор...

Нола то қилди ғамингдин Муниси ошуфта ҳол,
Беғам эл кўнгли бузулди, кўзи бўлди ашкбор.

* * *

Агарчи чашмаи ҳайвон суйи жонбахшу тотлиғдур,
Вале муъжизнамо лаълинг зулолидин уётлиғдур.

Ажаб бегонаваш ноошно маъшуқдурсенким,
Санға иш ошноға ғайрлиқ, ошиқға ётлиғдур.

Мени мажнун бериб жон нақдини бормен харидори,
Агар васлинг матои ул пари рухсора ётлиғдур.

Ҳавои ишқ аро кўнглум қушедурким қилур парвоз,
Саропо тири шавқинг парлари бирла қанотлиғдур.

Эрур дунё бисоти турфа майдоники, келганлар
Борурлар барқдек хоҳи пиёда, хоҳ отлиғдур.

Киши улдур насабдин урмаса дам, бўлса соҳиб файз,
На суд андинки, гар қўнгротлиғ ёхуд қиётлиғдур.

Кезар Мунис маломат кўчасида бўлғали ошиқ,
Биҳамдиллаҳки, ул бадномлиғда яхши отлиғдур.

* * *

Май тобидин, эй шўх, юзингким қизорибдур,
Ўт жонга солиб, шуъла дамимдин чиқорибдур.

Ҳуснинг била ой баҳс қилиб эрди, кўр эмди,
Ким доғи хижолат била юзи қарорибдур.

Мужгонинг эрур ханжари хунрез, фиғонким,
Ғамзанг келиб онинг била кўксимни ёрибдур...

Жавлонгаҳинг ичра қиличинг ўлтуриб элни,
Қон сели ўлукларни хасингдек кўторибдур.

Ул холи сиёҳеки жамолингга бериб зеб,
Онинг ғамидин мардуми чашмим оқорибдур.

Зоҳирдурур элга буки, ҳижрони жафокор —
Не навъ балоларки бошимга юборибдур...

Новакларинг афгор қилиб жисми низорим,
Жонимни бу тадбир ила андин қуторибдур.

Зебо қаду хуш жилванг эрур турфа ниҳоле,
Ким ишқ эли ашки равондин сугорибдур.

Йўқ ғайри вафо ҳосилим, эй шўҳки, тақдир
Жон мазраига тухми муҳаббатни қорибдур.

Оҳим елидин қил ҳазар, эй меҳри ситамгар,
Бу ел фалак айвонини ердин қўнгорибдур.

Не айб жунун даштига Мунис қадам урса,
Ким ишқ гулув айлаб онинг ақли борибдур.

* * *

Кийиб ҳамишабаҳорий либос чиқғали ёр,
Жаҳонда равзадек ўлмиш аён ҳамишабаҳор.

Юзи гулини ҳамиша баҳордек тутсун,
Буким ҳамиша баҳори қадаҳ ичар дилдор.

Нетонг ҳамиша баҳор ўлса даҳр гулшанида
Ки дилбар очти ҳамишабаҳордек дийдор.

Юзинг ҳамишабаҳори эса нетонг ғамдин,
Ки хуррам ўлди ҳамишабаҳордек ағёр.

Хазони дард ҳамиша баҳорима битибон,
Манга соргорди ҳамишабаҳордек рухсор.

Кўнгулни айла ҳамишабаҳордек хуррам,
Чу қолмағуси ҳамишабаҳордин осор.

Гули ҳамишабаҳор узра бода ич, Мунис,
Ўзингни қўйма ҳамишабаҳор вақти хумор.

Дўстори́м, то мени́нг ул сарви гул рухсордур,
Хасм хори жавридин ҳар дам менга озордур.

Не учун тутмай фалакни душман, эй аҳбобким,
Кимсага ҳар кимсадин озордур безордур.

Шиддати заъфим йиқитди келгил эмди, эй Масиҳ,
Ҳол сўрмоқ вожиб эрмиш кимки ул бемордур.

Кимга изҳор айлайин, эй ёр, ишқ асрорини,
Ким тафаҳхус айладим олам манга ағёрдур...

Меҳри кўнглум ичра, кўнглум ҳар сори бормоқ била,
Анжуми гардунга ўхшаб собиту сайёрдур.

Асру маҳзун бўлма ҳижрон тийра шомидин, кўнгул,
Топмақинг ҳайвон суйи зулмотсиз душвордур.

Ошиқеки́м, лаҳзае маъшуқининг кўйин мақом —
Айласа, Жамшид тахтидин анга юз ордур.

Васл иқболи муяссар бўлмоқи имкон эмас,
Мунисо, кўйи аро токим рақибни бордур.

* * *

Лаъфаронзори рухимда кўзларим жўлармудур,
Ашки ҳасрат ул ариғларда оқар сувлармудур?

Ё Эрам боғида сунбуллар эрурму мушкбор,
Ё узоринг узра анбарсой гисулармудур?

Кўзларингким, гамза бирла кўргузур ҳар ён ўён,
Гулшани ҳусн ичра шўху шанг оҳулармудур?

Қатра-қатра терки рухсорингдадур май тобидин,
Оташин ёқут уза сероб луълулармудур?

Холи мушкинларки ҳуснинг ламъасин равшан
Билмон оё ўтға кирган жоду ҳиндулармудур? қилур,

Буки зоҳидлар қилур шаҳларни мафтун зарқ ила,
Ҳийла бирла сайди шер этгувчи тилкулармудур?

Қоматинг васфида мисраъларки Мунис фикр этар,
Нозанин қадлармудур ё сарви дилжулармудур?

* * *

Кўнглум шарари жаҳонни ўртар,
Оҳим ўти осмонни ўртар.

Елғуз мени ўртаган эмасдур,
Ўтлуғ юзи инсу жонни ўртар.

Гар чиқса ичиб май ул париваш,
Бир жилвада хонумонни ўртар.

Жисмим қурус ажаб эмаским,
Лаъли ғами танда қонни ўртар.

Сайр этгали қилса азми гулшан,
Сарву гули боғбонни ўртар.

Туз қадди сукуну сайр бирла,
Ҳам сокину, ҳам равонни ўртар.

Жон пардасиға юзи солур ўт,
Маҳтоб нечук катонни ўртар.

Ҳижрон туни оҳи оташиним
Гардун уза Қаҳқашонни ўртар.

Сориг юзима муқобил ўлса,
Хижлат ўти заъфаронни ўртар.

Фарёдки, чархи фитна ангиз
Яхшини ёқиб, ёмонни ўртар.

Ҳайратки, улус фараҳ қилур, чарх
Чун Муниси нотавонни ўртар.

* * *

Оҳи дилсўзимга не боис тиларсиз, ёрлар,
Ким урарлар кўнглума ҳижрон ўтин дилдорлар.

Ишқ саҳросида бир саргаштаменким, топмағай
Неча юз йил ҳар сори гом урсалар сайёрлар.

Демангиз, эй дўстлар, жону кўнгулни найладинг,
Олдилар афсун била мен зордин маккорлар.

Жони саргаштам агар айланса тонг йўқ оғзидин,
Эврулур албатта гирди нуқтадин паргорлар.

Ул лаби майгун уза хатдурму бўлмиш ошкор,
Ё мағар гул барги узра бош чиқармиш хорлар.

Мен киби зори топилмоқ мумкин эрмас ишқ аро,
Гарчи кўпдур ул сари кўй узра ётгон зорлар.

Ул узуб якбора мендин риштаи меҳру вафо,
Мен жафову жавридин жонлар берурмен борлар...

Ётса бир ғам барча эл ғамхор ўлур эрди манга,
Эмдиким юз ғам етар, Мунис, қани ғамхорлар?

* * *

Қошларингни ҳилол дебдурлар,
Қоматингни ниҳол дебдурлар.

Мени тиргуз такаллум бирла,
Сени Исо мақол дебдурлар.

Молким шайх макр ила йиғнар,
Майни андин ҳалол дебдурлар.

Менга май манъин этма, эй зоҳид,
Тарки одат мақол дебдурлар.

Кимки, Мунис, қилур фано ҳосил,
Ани неку хисол дебдурлар.

* * *

Кўнғлума бир гул ғамидин сончилибдур хорлар,
Оҳким, ҳар хордин жонимдадур озорлар.

Айламиш кўнғлумни мажнун жилваи Лайливаши,
Ким асири ғамзасидурлар пари рухсорлар.

Турфа айёреки дин нақдин олурда турраси,
Ўрганурлар андин ўғрилиқ ишин таррорлар.

Гардиши чашмидадур кайфияти даври қадах,
Мен билибдурманки, билмаслар ани ҳушёрлар.

Мунисо, ағёр ғар ҳамсуҳбат ўлса ёр ила,
Бўлма маҳзун ҳамдами гул бўлғусидур хорлар.

Эйки, қатлим уза ҳар дам кўзу қошинг талашур,
Бу талашмоқлик аларға не ажойиб ярашур.

Қон эмас захмларим ичраки юз пора кўнгул,
Оразингға чиқиб ул равзаналардин қарашур.

Ҳусн буржида юзинг ўйла дурахшондурким,
Дийдаварлар кўзи наззора қилурда қамашур.

Ишқ саҳроси ажаб дашт дурур ҳавлангиз,
Хирад ул дашт аро аввал қадамда адашур.

Ҳар киши маҳрами асрори муҳаббат эрмас,
Токи ҳамроз топилмас санга, розингни яшур...

Агар ул ёр карам қилмаса, Мунис, не осиф,
Нечаким йиғлабон оҳинг унини кўкдин ошур.

* * *

Олди бир гўшаи чашми била жоним дилдор.
Қўймади жисмим аро руҳи равоним дилдор.

Ғавшан ўлғон эди меҳри руҳидин мардумаким,
Манзил этса эди чашми нигароним дилдор.

Тиламон кавсару фирдавсни, гар бўлмас эса,
Лаби кавсар, юзи фирдавс нишоним дилдор.

Лолаю, гул кўкарур ҳар сори туфроқимдин,
Тўкса ханжар била туфроқ уза қоним дилдор.

Меҳрибонлиғлар этар эрди аён раҳми келиб,
Кўрса ҳажрида менинг дарди ниҳоним дилдор.

Жоним олди-ю, таним гардини барбод этти,
Қўймади ишқи аро ному нишоним дилдор.

Ваҳ, не киндур, очилур гулдек, эшитса ногаҳ,
Булбули зор киби оҳу фиғоним дилдор.

Жонға миннат тутубон ўлгуча қул бўлғай эдим,
Ҳажридин берса агар хатти амоним дилдор.

Тоза жон топғай эдим, эйки агар деса мени,
Муниси хастау бетобу тавоним дилдор.

* * *

Шароб ичма, куйдирмагил димоғ абас,
Бу фитна шуъласидин ёқмағил чароғ абас.

Бошингни ўйнамасанг, урма лофи ошиқлик,
Чу Кўҳкан йўқ эсанг, маскан этма тоғ абас.

Биҳишт истама бўлсанг хумор ё маҳжур,
Ки келди бемаю дилдор сайри боғ абас.

Шароби нобни, эй шайх, ўзинг худ ичмассен,
Нега тўқарсен ани, синдуруб аёғ абас.

Ҳамиша дўст сенинг бирла бордурур ҳамроҳ,
Жаҳонда ҳарза кезиб қилмағил сўроғ абас.

Маҳол келди вафо бўйи лола рухлардин,
Алар гами била кўнглингга қўйма доғ абас.

Хаёли дўст била, Мунисо, ҳамоғуш ўл,
Бу хўблардин эрур бўсау қучоғ абас.

* * *

Юзунг сабоҳати ҳар яхши юзда топилмас,
Қадинг рашоқати ҳар қади тузда топилмас.

Чучук сўзингдурур андоғ малиҳким, ҳаргиз
Анинг малоҳатидин нашъа тузда топилмас.

Тўқуз фалак менга ғамдин тўқуз-тўқуз туҳфа,
Чекар магар тараби бу тўқузда топилмас.

Менинҗча бўлмади Мажнуну Кўҳкан ишқи,
Агарчи ул икидек тоғу тузда топилмас.

Нишони ишқни ҳар тийра бахтдин тилама,
Ки чеҳра гул исидин қўнғузда топилмас.

Менинг ғамим киби Вомиқ ғамида қайда шукуҳ
Ки анинг салобати албатта бунда топилмас.

Балойи ишқ юкин руҳ тортадур, не ақл,
Ки пил қуввати ҳаргиз ўкузда топилмас.

Топарму зоҳиди ях аҳли ишқ риққатини,
Эрмагунча сув жараёни музда топилмас.

Шабоб кайфиятин истама қарилиғда,
Баҳор мавсумининг файзи кузда топилмас.

Ҳароми маҳздурур аҳли зулм бошдин-аёқ,
Ки ҳиллият асари бил тўнгузда топилмас.

Забунлиғ айлама ҳар нокас оллида, Мунис,
Бу феъли зишт најроду ўғузда топилмас.

Сенсиз, эй гулрух ишим жуз нолаю фарёд эмас,
Ким навиди васлдин ҳар лаҳза кўнглум шод эмас.

Эрдилар Фарҳоду Мажнун комили ишқи жунун,
Лек мендек бириси дард аҳлиға устод эмас.

Чин десам: Чин мушки чин эрмас сочингдек,
Рост айтсам, қоматинг оллида сарв озод эмас. десалар:

Бир юмуб очғунча кўз ушшоқ хайлин қаҳр ила,
Мунча қатл этмак недур гар кўзларинг жаллод эмас.

Гарчи Ширин ишқидин бор эрдилар шайдо, вале
Ханжари Хисрав ҳарифи тешаи Фарҳод эмас.

Сахт рӯ фарзандидин озор отоға етгуси,
Тоғ бошиға бало жуз тешаи пўлод эмас.

Ваҳ, нечук ўлмай дамо-дам, Мунисо, ҳажр ичраким,
Бир нафас йўқким фироқ андуҳидин бедод эмас.

* * *

Боғлади бўйнуиға ишқинг тори зулфингдин марас,
Чиқса жоним ҳам бу қайд ичра нажот этмон ҳавас.

Илтимоим буки, қилсанг итларингға ҳамсафол,
Мен киму сендин шароби васл қилмоқ мултамас?!

Тўш-тўшимдин баски ғам етмиш, қочарға йўқ
дилим,
Булбуле янглиғки ул бўлғай гирифтори қафас.

Муддаийлар дахл қилгон сойи ишқим тез ўлур,
Оре, афзун айлар оташ ҳиддатини хору хас.

Етти фарёдидим фироқинг зулмидин афлокға,
Ваҳ, на золимсенки, бир дам бўлмадинг фарёдрас.

Ким эса ишқ ичра софи еткурурлар васлға,
Маҳмили Лайли сори Мажнунға ҳодийдур жарас.

Соқийё, тут бода пайдарпай фалак жоми била,
Май бериб Мунисға икки-уч пиёла, қилма бас.

* * *

Мен-мен, эй ёр, талабгоринг бас,
Нақди жон бирла харидоринг бас.

Бу чаманда гули хуш рангу буй—
Кўпдур, аммо гули рухсоринг бас.

Ҳарнаким сенсиз эрур дўзахдур,
Жаннатим гулшани дийдоринг бас.

Кўпдурур муддаи-ю булҳавас эл,
Лек мен ишқ аро мени зоринг бас.

Дўстим дардлик афғон фақат,
Душманам дардсиз ағёринг бас.

Бўлмағил гофилу хайрот этгил,
Ки жаҳонда қолур осоринг бас.

Раҳмким, токи сени севди, эрур
Муниси бекасу зоринг бас.

* * *

Ниқоби абрфоминг гўшасидин арзи рухсор эт,
Қуёшдек зарра хайлин музтариб қил, маҳви дийдор эт.

Хароб ўлғон кўнгулни истасанг гар айламак обод,
Ғамингдин ўлғон элга нуктаи жонпарвар изҳор эт.

Гул ўлмиш асру мағруру санубарлар баче саркаш,
Юзунгни гул-гул очиб жилва бирла сайри гулзор эт.

Кўнгулда йўқ қарор, айлаб ватан ғам, қил карам, яъни
Бу сайёримни собит айлаб, ул собитни сайёр эт.

Керакдурким тараққий топса ишқ аҳли таназулдин,
Чиқиб ҳомундин, эй сели сиришким, азми кўҳсор эт.

Тиларсен гар майи мақсад, қочиб шайхи риёидин,
Харобот аҳлидек ўзни муриди пири хаммор эт.

Муҳаббат икки ёндин бўлмаса кўшиш абас бўлғай,
Илоҳий, ул пари кўнглини Мунисга гирифтор эт.

* * *

Тушубдур лабларингдин жон аро ўт,
Юзингдин дийдаи ҳайрон аро ўт.

Висолинг машъалин ёқғилки, тушсун
Фуруғидин шаби ҳижрон аро ўт.

Рақам қилсам юзинг шавқида дардим,
Тушар мазмунидин девон аро ўт.

Ҳадаё қилсанг гар ўтлуғ кўнглум, эй шўх,
Ўқинг ёниб тушар пайкон аро ўт.

Жамолинг офтобедурки, андин
Юсинг ҳар кун солур даврон аро ўт.

Эрур ул навъ рангин лабларингким,
Солур сарчашмаи ҳайвон аро ўт.

Ҳароратлиғ кўнгулда завқи лаълинг
Эрур андоқки тобистон аро ўт.

Сари кўйингда кўнглум шуълазандур,
Ажабдур равзаи ризвон аро ўт.

Нечук ёнмай қолур даҳр аҳли, Мунис,
Чу зоҳир айласанг афғон аро ўт.

* * *

Барқи ҳуснингдин тушубдур чашми хунборимға ўт,
Шуълаи ишқинг солибдур жони беморимға ўт.

Қон эмастур, захми тиғингда кўрунган ҳар сори,
Тушмиш онинг шуъласидин жисми афгоримға ўт.

Оташи рухсоринг, эй жонон, эрур не навъ шамъ,
Ким тушар парвонадек андин дили зоримға ўт.

Жон аро душвордур ишқингни пинҳон асрамоқ,
Шуъла оҳимдин чекар солиб йўқу боримға ўт.

Уқ отиб таскиниға пайкондин урсанг нетти сув,
Хорхори солди жони меҳнатосоримға ўт.

Васл субҳида юзингдин зоҳир этгил офтоб,
Тушсун андин то фироқ отлиғ шаби торимға ўт.

Нақди қалбим топмади савдои ишқингда ривож,
Ғашдин эт холис солиб бу қалб диноримға ўт.

Ҳар дам ўртарсен мени ағёрима айлаб вафо,
Ғаҳ менға нетти қилиб лутф, урсанг ағёримға ўт.

Мунисо, ҳар ким эшитса куйдурур жону дилин,
Ғуиёким имтизожи топмиш ашъоримға ўт.

* * *

Қилди хатинг мени шайдо арода хол не ҳожат,
Чунки савдо пишулур, ўртада даллол не ҳожат?

Лаби шаккаршиканинг шаҳди агар қилмаса ширин,
Коми талхим чучутурга шакару бол не ҳожат?

Ишқ ранжидин ўлар ҳолдамен, ҳажрга солма,
Ўлгали етган асирингга сияҳчол не ҳожат?

Дарду гамни пару бол этдиму кўйингга етушдим,
Куйдур ул болу парим, эмди, пару бол не ҳожат?

Қўйма кўнглумни бало қайдлари ичра муқайяд,
Қил карам бирла асир ани, бу ағлол не ҳожат?

Эй мунажжим, ўтубон умр фалакдин дам урарсан,
Хирманин ўртади барқ эмди бу ғарбол не ҳожат?

Орзулардин ўтуб, ёр ризоси била бўлким,
Мунисо, соҳиби таслимға омол не ҳожат?

* * *

Масти жоми ишқинг ўлғон истамас оби ҳаёт
Оре-оре, бода ичган сувға қилмас илтифот.

Ҳайратим афзун қилур меҳри жамолинг партави,
Гарчи расм эрди қуёшға заррадин олмоқ сабот.

Моҳ рўйинг то тулуъ этти малоҳат буржидин,
Гаҳ қизортур, гоҳ сарғартур қуёш рангин уёт.

Давлати дийдоринга бўлғай мушарраф ул киши,
Ҳим вужуди вартасидин руҳиға етгай нажот.

Нуқтае сурким, топай жисмимға жон, ваҳким, неча
Соқийи ҳирмон менга ҳар дам тутар заҳри мамот.

Зоҳир этсам жондағи пинҳон ўтимни оҳ ила,
Элга оташгоҳ ўлур бешак риёзи коинот.

Раҳм ила еткур қудуминг бошим узра, эй Масиҳ,
То қутулғаймен фироқинг заъфидин мен хаста бот...

Нечаким элдин маломат етти, ишқим бўлди фопи,
Бу сифат бадномлиғ бирла чиқордим яхши от.

Рафъ этар, Мунис сипар айлаб хаёли суҳбатинг
Ёгса ғам саҳросида кўнглига санги ҳодисот.

* * *

Эй тоза юзинг зийнати гулзори назорат,
Кўюнгададур учмоқ гули помоли ҳақорат...

Жон нақди бериб жинси висолингни олурмён,
Суд айлади бу навъ қаю аҳли тижорат.

Не кофир эрур кўзларинг, эй шўх, солурлар,
Қонимни тўкуб, дину дилим нақдиға ғорат.

Бир тиг дурур ғамзаи жаллодинг элида,
Қошингки, қилур қатлима ҳар рўз ишорат.

Кўнглумни ғаминг ғорат этиб айлади вайрон,
Ўз мулкинг эрур лутф ила қил они иморат.

Ширин дурур ул навъ лабинг нўшики онсиз,
Жон шаҳди қилур комима изҳори марорат.

Олам тўладур жилваи жонон била, Мунис,
Очғил назар ўлса санга гар чашми басорат.

* * *

На зебодур санга, эй шўх қомат,
Қўпар ҳар дам қиёмингдин қиёмат.

Кўзунгдин фитнадур, мумкинки эрмас,
Киши ул фитнадин қолмоқ саломат.

Сенга ошиқмену ишқимға бордур,
Кўзу, ашқу, кўнгул оҳи аломат.

Сенинг ишқингда ғам ерман, валекин
Қилибдурмен бу афюнни давомат.

Жафо ҳар неча ул кўргузса, Мунис,
Вафо расмида сен қил истиқомат.

* * *

Эй қуёш рухсориға меҳри жамолингдин уёт,
Вей янги ойға қуёш узра ҳилолингдин уёт.

Лола узра шабнам эрмаским, арақ зоҳир қилур,
Юзланиб ҳар дам анга рухсори олингдин уёт.

Лол ўлур оллингда тўти нутқ этолмай бир даме,
Баски юз бермиш анга шаккар мақолингдин уёт.

Ҳеч кўзга зоҳир ўлмас чашмаи ҳайвон суйи,
То анга юзланди жонпарвар зулолингдин уёт.

Боқса ҳар кўз оразинг сори бўлурсен мунфаил,
Ваҳ, нечук кўздурки, топмас инфиолингдин уёт.

Равзаи ризвонида райҳон солиғон донаси,
Топғай очиб чеҳра кирсанг хатту холингдин уёт.

Гар савол этсанг ҳазин ҳолим бера олмай жавоб,
Терга ғарқ айлар саропойим саволингдин уёт.

Нозпарвар дилраболарға на нисбатдур санга,
Ким аларға юзланур ғанжу далолингдин уёт.

Жилва айлаб сайри бўстон этгали қилғил хиром,
То етушсун сарвға наврас ниҳолингдин уёт.

Ўйла бўлмишмен ҳаёпарвар муҳаббат базмида,
Ким топар кўнглумга истило ҳаёлингдин уёт.

Найласун Мунис Эрам боғинки, ҳар дам юзланур
Ул чаманға нузҳати базми висолингдин уёт.

* * *

Гарчи авваллар ниёзимни кўруб ноз этти дўст,
Лек ҳоло дўстлиғ ойинини соз этти дўст.

Ҳажр саҳросида зору бекас эрдим, шукрим,
Рахши алтофин менинг сори сабукбор этти дўст.

Ўлтуруб ёнимда юз турлук навозишлар қилиб,
Дўстлар ичра мени бу навъ мумтоз этти дўст.

Илтифоти жомидин масти шароби васл этиб,
Душмани бадхоҳлар ичра сарафроз этти дўст.

Занги ғамдин тийра бўлмиш табънинг ойинаси,
Сайқали лутфидин ул кўзгуга пардоз этти дўст.

Чун менинг сайд ўлмоғим майлини мафҳум айлади,
Ғамзасин кирпикларидин новакандоз этти дўст.

Хулқи хуш бирла мени ҳам дўст тутса, йўқ ажаб,
Чун ўзиға Мунисин ул шўхи танноз этти дўст.

* * *

Ҳижрон ғамидин этсам тонг йўқ сенга шикоят,
Ким етти захмат андин жонимға бениҳоят.

Бераҳм эурсан андоқким, тутмадинг қулоқ ҳеч,
Ҳар нечаким ғамимдин арз эттилар ҳикоят.

Мен мулки ишқ шоҳи, лашкар менга ғаму дард,
Оҳим ўтидин ўлмиш барпо бошимда роят.

Ҳар сори боқсам элга мунгсиз киши топилмас,
Гўё жаҳонга қилмиш дарду ғамим сироят...

Етти рақиблардин озорлар, қилиб раҳм
Мен хастадин аларнинг шаррини қил кифоят.

Сен шоҳи ҳусн эурсен, ишқ аҳли қулларингдур,
Қулларға айб эмастур шоҳ айласа ҳимоят.

Мунис ҳақир тушмиш то кўйи ишқинг ичра.
Недур гуноҳи, сендин бир кўрмади иноят.

* * *

Эй ҳурвашки, покдур асру сенга сиришт,
Ранг айлар иктисоб юзунгдин гули биҳишт.

Нозик танинг латифдур андоқки кўрунур,
Онинг латофати қошида барги гул дурушт.

Ҳуснингдин ўлди саҳни ҳарам ўйла нурфош,
Ким ою кундур анга бир-икки шикаста хишт.

То хўблуқ сипеҳри узра партави жамол
Фош айладинг, назарга кирар офтоб зишт.

Маълум эмас чу ғайб иши, эй шайхи хонақоҳ,
Нафй этмагил аниким, эрур сокини куништ.

Эй шоҳ, инонма отингга давлат эвурса рух,
Мот айлагай сени етуруб бир пиёда кишт.

Мунисга, носих, айламагил манъи ишқким,
Йўқ чора кўрмагунча неким бўлса сарнавишт.

* * *

Ишқ жисмим қуввату заъфидин этти сахту сушт.
Бешу кам лутфингдин, эй жон, қил бузуғ ҳолим
дуруст,

Жўши ашкимдин хароб ўлди жаҳон кошонаси,
Тунд сел оллидадур, оре, бинои хок сушт.

Итти кўнглум ғам ҳужумидин бало водисида,
Эй пари, не бўлди ул Мажнунни қилсанг бозжуст.

Изтиробим заррадек бу кун эмастур ишқ аро,
Меҳри ҳуснинг беқарор этмиш эди рўзи нахуст.

Ўтдилар Фарҳоду Мажнун кўҳу дашти ишқ аро,
Онча эрмас эрдилар ғамкашлик атворида чуст.

Гар наво истарсен оҳанги фанодин най киби,
Бенаволар хизматиға боғлағил белингни руст.

Фақр эски шолидур Мунис муборақ хилъати,
Шод бўлким, қомати ҳолингға улдур асру чуст.

* * *

Муждаким, меҳру вафо расмини оғоз этти дўст,
Ўзгача дилдорлиғ оҳангини соз этти дўст.

Поймоли ғам бўлуб қолмиш эдим кулфат аро,
Ноғиҳон келди-ю гардимни фалактос этти дўст.

Етти сарвақтимға-ю бошим уза қўйди қадам,
Бу иноятлар била охир сарафроз этти дўст.

Мен тушуб тупроқ уза ўптим кафи пойин онинг,
Кўтариб бошим навозиш айлаб эъзоз этти дўст.

Гарчи душманкомлиғлар кўргузуб, хор айлади,
Оқибат айлаб муҳаббат зоҳир, эъзоз этти дўст.

Оҳи сардимдин қиш ўлмиш эрди ҳажрим тунлари,
Юз қуёшидин туним кундуз, қишим ёз этти дўст.

Изтиробим эрди кўпдин-кўп, қарорим оздин-оз,
Илтифоти бирла озим кўп, кўпим оз этти дўст.

Оллида жоним фидо қилдим кўруб алтофини,
Шукрим, Мунис, мени васлиға жонбоз этти дўст.

* * *

Нигоро, гаминг ичра ҳолимға раҳм эт,
Фироқингда етган малолимға раҳм эт.

Тилаб илтифотингни қон йиғларам кўп.
Қилиб илтифот ашки олимға раҳм эт.

Ҳилол ўлди қаддим фироқинг гамидин.
Юзи офтобим, ҳилолимға раҳм эт.

Гамингдин топар меҳри умрим заволи,
Қамоли қарамдин заволимға раҳм эт.

Савол айларам юз қўюб ерга лутфинг,
Солиб ажзима кўз, саволимға раҳм эт.

Фироқингда ёлғуз чекармен фиғон кўп,
Бўлуб Мунисим бўйла ҳолимға раҳм эт.

* * *

Фиғонки, қолмади мен телбада қарору сабот,
Фироқ даштиға то солди чарх каж ҳаракот.

Масиҳим ўлмаса ҳозир Хизр киби не осиг.
Ўлук танимни ғариқ этса зулоли ҳаёт.

Хуш ул замонки, эдим васл соғаридин маст,
Хумори ҳажрида зоеъ кечар шариф авқот.

Фироқ, кечасидур тийра ул сифат, ваҳким,
Ёрумас ўлса қуёш гар кавокиби заррот.

Тўкуб сиришки-ю, эй дийда, йиғла ҳасрат ила,
Ки ул пари юзини кўрмайин етишти мамот.

Ғанимен ўйла ғаму дард нақдидинки, биллинг,
Қошимда Вомиқу Мажнун не мустаҳиқи закот.

Балою дарддин, эй Мунис, эҳтироз этма,
Ки бордур учғали дилдор кўйи сори қанот.

* * *

Юзунг кўрарда сужуд этгали бўлурмен паст,
Магарки, ишқ аро бўлмишмен офтобпараст.

Ниҳоли сарвин этар боғбон абас менга арз,
Қадинг ҳавосидамен, ҳимматим эмастур паст.

Сочинг муқайядидур кўнглум, нажот анга йўқ,
Нечук қутулғуси қуш бўлса дом аро пайваст?

Муҳаббатинг майи бирла бугун эмон сархуш,
Бу нашъадин мени маст этмиш эрди жоми аласт.

Чу сен саманд сурарсен таним қарори борур,
Ел эҳтизози чоғи гардға бўлурму нишаст?

Қошинг қошида янги ой камина бандадурур,
Ўи солди касрати таъзим анинг таниға шикаст.

Эрур қошинг била ғамзанг ажаб камонваре
Урар юз ўқ мижадин жонға очса гар пар шаст.

Шароб гардиши чашмингда нашъаедурким,
Улусни файзи нигоҳи етушгач айлар маст.

Тариқи ишқ аро Мунисни бекас англамаким,
Анга анис балою ғаминг эрур ҳамдаст.

* * *

Эй зинда мақолингга фасоҳат,
Эй банда жамолингга сабоҳат.

Ширин сўзинг асру келди тузлуғ,
Ким кўрди шакарда бу малоҳат.

Бордур шакарин лабинг хаёли,
Хотирга фароғ, жонга роҳат.

Мажнунга не ҳадки, ҳамтак ўлғай,
То пеша эрур менга саёҳат.

Қўй панду насиҳатингни, носих,
Ким бўйла ишинг эрур қабоҳат.

Ханжар била захм сол, валекин
Тил бирла етурмагил жароҳат.

Мунис сўзида тааммул айланг,
Йўқтур анга ўткудек сароҳат.

* * *

Мендин, аё рафиқ, нигоримға нома бит,
Ашким мидод этиб мижа нўгини хома бит.

Ул нома ичра диққат ила арзи ҳолими
Ҳар дам анга сочиб гуҳари нутқ нома бит.

Мазмуни шавқ шарҳи ғамимнинг қанотиға,
Ул ён агар учурғали топсанг ҳамома бит.

Гар битмак истасанг санамим васфи ҳолини,
Хуршеди сийм пайкару зарбафт жома бит.

Меҳри рухи сафосини субҳи баҳор ёз,
Шабгун сочи саводини анбар шамома бит.

Гар шаҳр шайхи васфини сабт этмак истасанг,
Мағрури хонақоҳу ридову амома бит.

Мунис, не сўзки сафҳа узра айласанг рақам,
Мақбули табъи хоссаю матбуи омма бит.

* * *

Ҳижронига қилди бу вафопеша мулоқот,
Ул навъки қилғай тош ила шиша мулоқот.

Яхши-ю ёмон ҳодисадин эмин эмасдур,
Олтунга ўту тошқа қилур теша мулоқот.

Ҳар кўйга кирсанг анинг аҳлини топарсен,
Шер айлар агар бўлса еринг беша мулоқот.

Нахли тарабим ўйла қурубдурки, баҳори
Не барг чекар бош, на қилур реша мулоқот.

Мунис, гуҳари фикру каломимга сочарлар,
То қилди манга дилбари андиша мулоқот.

* * *

Керакмас жон менга жонондин айру,
Киши нетсун баданни жондин айру.

Лабидур чашмаи ҳайвон, эмас Хизр,
Тирик ул чашмаи ҳайвондин айру.

Эрур равшан анинг ҳуснида оне,
Ки кўнглум шод бўлмас ондин айру...

Булоғда ер пари тутғондек эрмас
Хаёли дийдаи гирёндин айру.

Вухуш ўлғон киби Мажнунга дамсоз,
Ғами эрмас бу саргардондин айру.

Недин васлиға еткурмас мениким,
Эмас гул булбули нолондин айру.

Эмасмен ишқидин айруки, бўлмас
Самандар оташи сўзондин айру.

Кўнгул кўйингдин айру бенаводур,
Наво булбулда йўқ бўстондин айру.

На нашға ҳосил айлар шайхи нодон,
Шароби соғари ирфондин айру.

Ёлиқтилар жаҳон аҳли, валекин
Даме Мунис эмас афгондин айру.

* * *

Қошинг ё, кирпикинг ўқ — отиб они ғамзаи жоду,
Қутулмоқ қайдадур кўнглумгаким, бўлмиш анга
қобу.

Висолинг шоҳиди бирла ҳамоғуш ўлмоқ истармен,
Валекин мумкин эрмастур менга бўлмоқ муяссар бу.
Таолаллоҳ, қадинг не сарв эрур бўстони ноз ичра,
Тилар ҳар дам насими оҳ бирла кўз ёшимдин сув.
Латофатдин юзунгдур махзани ҳусну эрур анда
Лабинг ёқуту оғзинг ҳуққаи лаълу тишинг инжу.
Юзингдур Чин гулистони, анда чашми фаттонинг
Югуруб ҳар тараф ўйнар анингдекким ики оҳу.
Ғарибинг мен, сўроғ айлаб сени юз жустужў бирла,
Ғулу айлар рақибинг топғоч эмди бўл даме дилжў.
Мусаффо оразинг меҳри била зулфинг ҳавосидин,
Менга мумкин эмас кундуз қарору кечалар уйқу.
Равомудур этиб ушшоқинга жавру жафо беҳад,
Рақибинг сори қилмоқ ҳар нафас меҳру вафо асру.
Эрур даври узорингда хату холинг намудори,
Анингдекким, келибдур Рум сори лашкари Ҳинду.
Даме ҳолимни сўрким, ўлган эрсам жон топай, йўқса
Даво ҳаргиз бу дардимға, Масихо, айлай олғайму?
Жунун саҳросида то жонга қўйдинг доғи ҳажрингни
Бағир қонидин очтим даста-даста лолаи худру.
Улус айлар юзунг меҳрин тамошо заррадек, ваҳким,
Етар бу ваҳҳдин ҳар дам мени ўлтурғали қайғу.
Ниҳондир кўзга Мунис заъфдин то чархи дун қилди
Қамоли жаврдин юз ғамға ҳамдам васлдин айру.

* * *

Нотавон кўнглумгадур ул лаъли хандон орзу,
Гўйё айлар заифе оби ҳайвон орзу.

Бошинга зулфи муанбар янглиғ эврулмак недур,
Ҳажр аро айлар бу аҳволи паришон орзу.

Оразингни ҳажр аро кўрмак тилар шайдо кўнгул,
Булбул этгандек хазон фасли гулистон орзу.

Хоки по бўлмоқлик айлар нотавон жисмим манинг
Тавсанинг майдон аро қилғонда жавлон орзу.

Ошкоро ул пари ағёрдин айлар ибо,
Тонг эмас қилсам агар васлини пинҳон орзу.

Эй кўнгул, васл истасанг ҳижрон ғамидин инжима,
Тоғ ранжидин қочарму айлагон кон орзу.

Ёр кўйи Муниси шайдо таманноси эрур.
Уйлаким зуҳд аҳлиға фирдавси ризвон орзу.

* * *

Жонбахш зулолинг бадали бода бўлурму?
Ҳайвон суви кайфияти саҳбода бўлурму?

Андоқ йиқилибманки, кишим йўқ кўтарурға,
Оламда менингдек киши афтода бўлурму?

Ҳусн аҳли аро йўқ бу санга монанд нигори,
Ҳеч одами андоқки паризода бўлурму?

Рухросинга шамъ ўхшамоқи мумкин эмастур,
Ут шуъласи андоқки, рухи сода бўлурму?

Ишқинг аро мендин тилама ақл нишонин,
Дониш асари телбаи шайдода бўлурму?

Ашким чу Муҳит ўлмади ҳаргиз муталотим,
Тўфони бало шўриши дарёда бўлурму?

Ишқимни қилиб манъ, берур тавба менга шайх,
Олам аро мунча киши ҳам лода бўлурму?

Арбоби ғино тўнини фақр аҳли на қилсун,
Итнинг жулидин кимсага сажжода бўлурму?

Салб айла ўзингни олами ишқ ила Мунис,
Бу ишни киши қилмаса озода бўлурму?

* * *

Эй бўлуб ҳуснингга хуршеди дурахшон кўзгу,
Акси рўйингни нечук забт этар осон кўзгу.

Гул юзинг акси эмастурки муқобил бўлғач,
Ғояти шарм била бўлғон эрур қон кўзгу.

Пайкаринг ҳасратидин музтариб ўлмиш симоб,
Оразинг талъатидин ўйлаки ҳайрон кўзгу.

Асра кўнглингни ёмон феълдин, яхшилик эт,
Ким қилур кўрганини элга намоён кўзгу.

Тарки ғафлат қилу дилдор жамолиға кўз оч,
Жилвагардурур назаринг оллида ҳар ён кўзгу.

Кўнгул ойинасини айла мусаффо, Мунис,
Ким ани майл қилур қилғали жонон кўзгу.

* * *

Тез ўлур мижгонларинг қатл айламоқдин беҳилоф,
Рост, тўккан сойи қон бўлғай далер аҳли масоф.

Баски захм урди танимга тирборони ғаминг,
Узв-узвим очти жавшан ҳалқаси янглиғ шикоф.

Тиғи хунрезингки ишқ аҳлиға айлар қатлиом,
Келки, эй қотил, анга кўксумни истармен ғилоф.

Бори ишқингдин букулса қоматим эрмас ажаб,
Ким бу бир юкдурки ҳам бўлмиш анинг остида Қоф.

Ақл ила ишқ ихтилофидин кўнгул бўлди хароб,
Мулк вайрон бўлғуси тушса ароға ихтилоф.

Каъбаи аҳли муҳаббатдур жанобинг туфроғи,
Мен бурун боғлармен эҳром этсалар азми тавоф.

Ишқ даъвосида Мажнунни беганмас аҳли дард,
Ким анингдек рўстойи кўптур урғон тўрда лоф.

Ишқдин дам урмағил, то қилмасанг жонбозлиқ,
Даъвийи парвоналиғдур ўтға ўртанмай газоф.

Ишқ атворидин этма, зоҳидо, Мунисни манъ,
Боши ҳам кетса бу йўлдин ҳаргиз этмас инҳироф.

* * *

Ишқ аро Фарҳоду Мажнун эрдилар аҳли салаф,
Мен аларға тоғу саҳрони тутуб бормен халаф.

Кўюнг ичра тутмишам маскан, биҳишт этмон ҳавас,
Найлайн оники, ишқ аҳлиға басдур бу шараф.

Баҳр эмас, жўши сиришкимнинг оқизғон селидур,
Абр эмас, тутмиш анга оҳим шамоли бирла каф.

Ўлтурур мижгонларинг, кўргач мени қотил кўзунг,
Қатл воқеъ бўлғай, оре, ҳар тараф туз бўлса саф.

Чархи золим зулмидин фарёд уза фарёдким,
Васлинға еткурмади бир дам бўлур умрим талаф...

Лола эрмас тоғу ҳомун ичраким — оқмиш эриб —
Қатра-қатра доғлиғ кўнглум кўзумдин ҳар тараф.

Мутрибо, жон ҳалқасин айлай жаложил Зухрадек,
Нағмаи дилкаш тараннум қил олиб илгингга даф...

Кўргали то Мунис ул ғаввоси баҳри ҳусни,
Ишқ аро ашким эрур гавҳар, ики кўзим садаф.

* * *

Кўйига қўймағил қадам густох,
Бормағил жониби ҳарам густох.

Ишқ эрур шер панжасига мақом,
Қўйма бу бешага қадам густох.

Тундхўдур, доғи тағофулкеш,
Урма дилбар қошида дам густох.

Анга густох эрур рақиб, оре,
Бўлғай ит бўлса муҳтарам густох.

Йиғладим оллида, деди кулубон:
— Бўлур эрканму гадо ҳам густох?

Тилга олмоқ эрур адаб тарки,
Васфини қилмағил рақам густох.

Шояд ул раҳм қилғай, эй Мунис,
Арзи ҳол айла бешу кам густох.

* * *

Жилвангдин айру эрмас, эй сарв қадди гулрух.
Булбулға гул муборак, қумриға сарв фаррух.

Улган отинг танига руҳимни солғай эрдим,
Ҳақ бўлса эрди, жоно, гар мазҳаби таносух.

Ишқинг ҳавоси андоқ хушк айламиш мениким,
Не танда бор рутубат, не устухон аро мух.

Жонбахш сўз лабидин ҳар дам савол этармен,
Фарёдким, лабин бир очмас берурга посух...

Чун сен кичикдурурсен, қилма улуғлуғ изҳор,
Ким бордур асру совуқ қилмоқ сабий ташайюх.

То шаҳ ёнида ердур фарзиндек эгриларга,
Муниски ростравдур дур ўлди ўйлаким рух.

* * *

Эй ғамзанга шогирд фани қатлда Миррих,
Айёми зуҳурингдин эрур зулмға тарих.

Узумда эмон ишқ аро гар оҳ чекарман,
Қам зарфлиғимдин менга кўп айлама тавбих.

Ажз аҳли дуосини камолингға сабаб бил,
Қайдин кўкарур сабза агар бўлмас эса бих.

Қаҳр ўтини тез этдингу кўнглумға ўқ урдинг,
Гўёки кавоб этгали сончарсен анга сих.

Элдин кумушу олтун этар рафъи мурувват,
Андоқки сақол қатъ қилур оҳаку зирних.

Мунисға етар зикринг ила лаззати саршор,
Эл хотирини хуш қилур андоқки таворих.

* * *

Қиё-қиё боқишинг жоними олур, эй шўх.
Такаллуминг доғи жисмимга жон солур, эй шўх.

Лабинг табассумини кўрса гунчаи дилтанг,
Фараҳ-фараҳ очилиб барг ранг олур, эй шўх.

Завол айни камоли жамол аро топадур,
Не навъ оразинга меҳр ўхшолур, эй шўх.

Каманди зулфинг агар йўқ, нажот мумкин эмас,
Кўнгулгаким зақанинг чоҳидин қолур, эй шўх.

Саманди жилва агар шўхлиғ била сурсанг,
Қиёмате қўпубон хашр қўзғолур, эй шўх.

Қилур салосили ғам тийра рўзгоримни,
Чу зулф меҳри ружинг узра торқолур, эй шўх.

Тараҳқум айлаки, ҳар кимса кўрса ҳолимни,
Агарчи кофир эрур кўнгли юмшолур, эй шўх.

Ниёз тиғи била шўхлар боши кесилур,
Чу ноз шўхлиғинг кўсини чолур, эй шўх.

Жафову жаврни Мунисга қилма кўп, басдур
Ки ғам юки тагида жисми товшолур, эй шўх.

* * *

Кўнглумни асир этти зулфи била ором ўлғоч,
Бўлмасму муқайяд қуш манзил анга дом ўлғоч.

Кўргилки, қуёшимнинг ҳар субҳи висолида,
Гардун киби ўйнармен бош гардиши жом ўлғоч.

Учмоқға санубарлар баргин пару бол айлар,
Гулшан сори ул қомат товус хиром ўлғоч.

Ҳижрон ғами зўр этгач кўнглум бузулур, оре,
Мулк ўлғусидур вайрон, тағйири низом ўлғоч.

Ҳирмон тузидан нори юз дашт сураб бахтим,
Кўйида ватан қилмоқ мен телбага ком ўлғоч.

Ҳижрон куниким бордур юз шомдин афзунроқ
Не навъ кечар, ёраб, ногаҳ қаро шом ўлғоч.

Ашъор аро шеъримдек бўлдим шуародин хос,
Мунис нетонг ул рутба эл шафқати ом ўлғоч.

* * *

Ғам кетса нетонг бошима дилдор етушгач,
Ким соя қочар нур баякбор етушгач.

Комим не эрур оби ҳаёту не Масихо,
Ўлган баданим руҳ топар ёр етушгач.

Рашк ўтига парвонадек ўртар мени ғайрат,
Ул шамъи рух атрофиға ағёр етушгач.

Жонимники, даврон ғами олғусидур, этсам,
Эй кош, фидо ёри ситамкор етушгач.

Оё на тараб юз берур ул ёри ҳазинга,
Ким яъс чоғи бошиға дилдор етушгач.

Изҳори ҳунар айлама ҳар сифлаға, аммо
Ёшурма матоингни харидор етушгач.

Даҳр аҳлидин улфат нега узмайки, кишидин
Безор бўлур кимсага озор етушгач.

Мунис фуқаро суҳбатидур робитаи файз,
Гулшан бўлур ул файзга ҳар хор етушгач.

* * *

Ҳар тараф айладинг паришон соч,
Жонга қурдинг тузоқ қулоч-қулоч.

Мен ҳам ўз турк қулларингдинмен,
Ҳолима боқгил, эй кўзи қиймоч.

Ишқ аҳлин тиларсен, ағёринг —
Сур йиғоч уруб, бир-икки йиғоч.

Хони дийдоринга киши тилама,
Борму оламда мен киби кўзи оч.

Эй кўз оллида тори мужгонга,
Лаъл тергунг неча, оёқиға соч.

Гаҳ тўним дашт, гоҳ тоғ этаги,
Мени шайдони демангиз яланғоч.

Шайхлар базмидин қочиб келдим,
Дайр пири, туруб эшигингни оч.

Яхшидур шоҳ курсу шарбатидин,
Фуқаро ичра атолау умоч.

Кунжи узлат биҳишт эрур, Мунис,
Кеч жаҳондин, доғи улусдин қоч.

* * *

Тийра ҳол ўлмоқ ишимдур чеҳра пинҳон айлагач,
Кўзгудек ҳайратзада, аммо намоён айлагач.

Тупроғи эрдим сарафроз айлади қўйгач қадам,
Сарв эрдим қилди хас қайтурға жавлон айлагач.

Ул кўзу лаб даврида ўлмак-тирилмакдин не ғам,
Ким бири жон қилғуси эҳсон, бири қон айлагач.

Жилвае басдур санубарларга таъдиб этгали,
Бўстон сайри учун сарвин хиромон айлагач.

Гар ани солим, десам йўқ, айбким, бузди кўнгул,
Қайда одил бўлғай ул шаҳ мулк вайрон айлагач.

Чин гулистонида рангу бў топар тағйири ҳол,
Гулшани ҳусн узра зулфин анбарафшон айлагач.

Беҳаёлиғдур бало чекмакда бўлмоқ танг зарф,
Не ажаб урсам кўнгул оғзиға афғон айлагач.

Эй тамиз аҳли, кўнгул шавқи пари пайкарларин
Арс этармен, шайх васфи ҳури ризвон айлагач.

Ғамзаси новакларин кўксим аро жо айлади,
Қошлари ёсиға Мунис жонни қурбон айлагач.

* * *

Чаманлар сайрига келгилки, фасли навбахор
Риёзи хулд янглиғ тоғу сахро лолазор ўлмиш.

Май ичган хўблар рухсоридин гуллар очиб олам,
Ўланг сувлар лабида ул сифатким, хатти ёр ўлмиш.

Паривашлар киби гуллар қилиб гулшан аро жилва,
Алар шавқида булбул ун чекиб девонавор ўлмиш.

Муносиб эрмас уйда айламак оромким, фирдавс
Назоҳат важҳида сахро юзидин шармсор ўлмиш.

Тамошо қилки, ошиқлар кўзи янглиғ булут ҳар ён
Аёқиға хиромон сарвларнинг дур нисор ўлмиш.

Ҳаво Исо дамидек руҳпарвар, гул нишот афзо,
Хушо улким, чу Мунис гашт этардин комкор
ўлмиш.

* * *

Кўнглума кўйинг сари бормоқдур иш,
Муддаийға они қайтормоқдур иш.

Ваҳ, не қотил сен, сенга ханжар чекиб,
Синаи ушшоқни ёрмоқдур иш.

Кўнглум итмиш ўйлаким топмон, менга
Ҳар нечаким они ахтормоқдур иш.

Сен жафо қилғон сойи мен зорга,
Зорлиқлар бирла ёлбормоқдур иш.

Тутса ишқинг ҳар неча жоми бало,
Кўнглума ложурға сипқормоқдур иш.

Дайр пири бандасименким, анга
Ғамдин аҳли ғамни қутқормоқдур иш.

Шукрким, бахти расоға Хизрдек,
Дайрга Мунисни бошқормоқдур иш.

* * *

Вафо бўстонида раъно қадинг наврас ниҳол эрмиш,
Риёзи равзада тўбиға андин инфиол эрмиш.

Дами тигинг улус қони била то қатрарез ўлди,
Гул очилгон киби кўқсору саҳро зайли ол эрмиш.

Юзунг ҳусн авжида хуршед эрур, хуршед анга зарра,
Бу хуршед узра эгма қошинг андоқким ҳилол эрмиш.

Равон бахш айлар ўлган элга заҳри фурқатинг бирла,
Лаби лаълинг суйиким оби ҳайвондек зулол эрмиш.

Замоне илтифот этсанг ўлармен ўзгага, ҳаққо,
Шаҳо, қонимни ноҳақ тўкмаким охир вубол эрмиш.

Юзинг хуршедини хуршед шамъидек демакдур жаҳл,
Мунга ҳар кун камол эрмиш, анга ҳар тун завол эрмиш.

Улукка жонфизо нутқинг била то нафхи руҳ этдинг,
Сифотинг зубдаи амвот аро Исо мақол эрмиш...

Фалак ҳар лаҳза душман коми бирла айланиб, айлар
Сазовори жафо Мунисни, ёраб, бу не ҳол эрмиш?

* * *

Бу на ҳижрон шоми эрдиким анинг поёни йўқ,
Васл субҳининг тулуъ этмак дами имкони йўқ.

Ёрсиз хайли бало торожлар солгон кўнгул,
Гўйе бир кишваредурким, анинг султони йўқ.

Гулшани комим хазон урмиш саросар, ўйлаким,
Барги ҳам йўқтур, демайким, бир гули хандони йўқ.

Завқи дийдори жамоли шоҳиди тавфиқ ишқ,
Ҳар кўнгулким, анда йўқтур пайкаредур жони йўқ.

Даврдин ҳар дам етар осеб, ўлур расвои даҳр,
Улки рози чеҳрасининг пардаи китмони йўқ.

Ошиқеким ёр оллида демас аҳволини,
Булбуледурким, чаманда нолаву афғони йўқ.

Жоҳу фақр, эй Мунис, андоқ зид эрур бир-бирига,
Ким бу мавжуд ўлмағай то қилмағунча онӣ йўқ.

* * *

Кўйингда қилай десам гадолиғ,
Дерлар, санга борму подшолиғ?

Тарк айладинг аҳли ошнони,
Бегонаға айлаб ошнолиғ.

Ҳар на ситам ўлса қилғил, эй чарх,
Солма ароға вале жудолиғ.

Ботинда риёдур, этса зоҳид,
Зоҳирда агарчи порсолиғ.—

Мунис неча нукта кўп сурарсен,
Кам бўлса матоъ ўлур баҳолиғ.

* * *

Маҳвашеким, илтифотидин топармен шодлиғ,
Йўқтур онсиз доми ғамдин кўнглума озодлиғ.

Ҳалқа-ҳалқа дом қурмиш кўнглума ҳар соридин,
Турфа қуш сайди учун қилмиш ажаб сайёдлиғ.

Мен киби қозғай бало метини бирла кўҳи ғам,
Ҳар ким ул Ширин лиқоға истаса Фарҳодлиғ.

Дарди ҳижрониға хў айлаб етушдим жонима,
Оқибат қилғай зарар тарёқға муътодлиғ.

Не ғам ул ой даврида ўлмак-тирилмакдин манга,
Ким лаби жонлар берур, қилса кўзи жаллодлиғ.

Зулм эрур гар келмаса ул хирмони гулким, топар —
Ҳажр аро бешак ҳаётим ҳосили барбодлиғ.

Жон берур ҳар дам, олур жон ҳар нафас, ваҳким,
анга

Не бало жон бермаку олмоқдадур устодлиғ.

Ўйла ғам сели бузубтур хотирим қасриниким,
Бўлмаса меъмори лутфи топмағай ободлиғ.

Нега марғуб ўлмасун девоналиғ таври манга,
Ақл ишидур борча ишқ оллида бебунёдлиғ.

Айлагил майхонани ораста, эй пири дайр,
Раз қизиға истарам Мунис киби домодлиғ.

Яхши кунимда ҳар кишиким қилди ёрлиғ,
Дўнғач замона айлади душманшиорлиғ.

Атфол, этакка тош йиғингизким, мени бу кун
Девоналикқа еткурадур беқарорлиғ.

Нақди ғаминг кўнгулда ниҳон эрди ганждек,
Синдурди бу тилисмни беихтиёрлиғ.

Итлар азизроқ кўринур халқ ёнида,
Меиндики, кўйинг ичра чекармен бу хорлиғ.

Сувдек эриб оқармен этарда ғамимни шарҳ,
Ё тоқат айлай олмон ё шармсорлиғ.

Зулфингни ораз узра кўрармен нечукки абр,
Ман-ман ёруғ жаҳонда қаро рўзгорлиғ.

Мен гарчи суҳбатингга эмон лойиқ, этма рад,
Бу гулшан ичра гул ул эрур бўлса хорлиғ.

Эй мутриб, ўлди ҳалқай нағмангга жон асир,
Созингга ёр зулфидин олдингму торлиғ.

Мунисни ғам етурди ҳалокатга, эй Масиҳ,
Мақтулинга даме қила кўр ғамгусорлиғ.

* * *

Ишқ аҳлига куюнгдур нузҳатда чаман янглиғ.
Ҳар хору хаси онинг бир тоза суман янглиғ.

Зулфингки, эрур мушкин, ул сори насим эсгач,
Атридин этар хушбў оламини Хўтан янглиғ.

Лаълинг гамида кўзким, ашкини тўкар хунин,
Бу навъ ақиқидин пур кони Яман янглиғ.

Сочингга тароқ урдинг, рашкида анинг тушти,
Юз тоб гириҳ танга зулфингга шикан янглиғ.

Кел жон киби, эй дилбар, сийнамда қарор этгил,
Оғушига то чексун жоним сени тан янглиғ.

Ишқиди жаҳон аҳли девона дурур, лекин
Ул хайл ичида йўқтур бир ғамзада мен янглиғ.

Овора эдим ғамдин, юз шукрки, банд этмиш,
Ҳар сори тушуб зулфинг бўйнимға расан янглиғ.

Куюнгда шаҳид ўлсам дафн айла мени андоқ
То гарди раҳинг ўртуб жисмимни кафан янглиғ.

Мунисга бу бог ичра сенсиз кўрунур, эй гул,
Ҳам савсану ҳам насрин, ҳам лола тикан янглиғ.

* * *

Гарчи юзунг қуёшидин топди ғамим туни чароғ,
Лек юз узра менгларинг ўртади кўнглим ичра доғ.

Ҳар кеча шуълаи ғаминг бирла куярман, ўйлаким,
Йиғлабон ашқин оқизиб ҳолима ўртанур чароғ.

Сунбули мушксой очиб айла абирбезлик,
Йўқса мени ҳазинға йўқ нофани исламак димоғ.

Айлади лолагун бошим ранжи хумору нўши васл,
Еткур аёқ бошим уза лола мисоли тут аёғ.

Ёрлиғ, эй суманбарим, бўйла бўлурмуким мудом,
Мен-мену бистари тааб, сен-сену маснади фароғ.

Ҳар неча тўксам ашқни дардим ўти бўлур фузун,
Гўё ул ўтға айламиш ишқ ғами бу сувни ёғ.

Айлади Мунис оҳини новаки осмоншикоф,
Хайли ғам айласа ғулу дафъиға будурур яроғ.

* * *

Соқиё, тут лутф жоми била саҳбойи сабуҳ,
То етушгай кўнглума кайфияти файзи футуҳ.

Нашъаи майдин мени махмур жон топсам, нетонг,
Ким эрур «иълол» фанни бирла асли роҳ-руҳ.

Муғбача, тут соғари тавбашиканким, маст ўлуб,
Тавба айлай, тавба қилмоқдин анингдекким Насуҳ.

Сарбасар бўлмиш бу юлғон парлар ўрнидек тўшук,
Баски пайкониинг тани бўстонима солмиш журуҳ.

Мунқатеъ бўл, бўлма кўп саргаштаи тиҳи амал,
Йўқса топмассен раҳи мақсад, ўтуб юз умри Нуҳ.

Ишқ асроринки, Мажнун айлади муъжиз баён,
Нўги мижгон бирла сабт айлар анга Мунис шуруҳ.

* * *

Юзинг ҳажрида кун эрмас буким равшан бўлур ҳар
субҳ,
Тутошқон ўтдурур чекканда оҳи дардпарвар субҳ.

Дамидин не учун зоҳир бўлур эъжози Рухуллоҳ,
Шараф топмаса лаълинг хандаси тақлидидин гар субҳ.

Жамолин партави таъсири ашкимни қурутди, ваҳ,
Ки шабнам гавҳариға бордурур офат саросар субҳ.

Ҳамоноким юзунг меҳриға бўлмиш ошиқи содиқ.
Бўлуб ранги сариг ҳар тун яқосин чок айлар субҳ.

Учар васфингни қилсам ҳурвашлар чеҳрасидин ранг,
Учар шамъ ул замонким, даҳрни қилғай мунаввар
субҳ.

Кўнгул то бўлди ишқ ила юзунг меҳри хаёлидин,
Тажаллизой эрур андоқки, кунга келди мазҳар субҳ.

Юз узра кўргали ошуфта зулфинг сунбулин, эй шўх,
Ғамим шомиға равшан айламас бу чархи ахзар субҳ.

Нетонг гар рўзгорим тийра деб қилсам шикоятлар,
Ки ҳижрон оламида шом ила келди баробар субҳ.

Хумори ранжидин, эй чарх, гофил ўлмагил зинҳор,
Кун олтун жомидин ҳам гар сабуҳи берса соғар субҳ.

Муассирдур фиғону нола эй Мунис, фиғон қилким,
Қилур гул атридин булбул димоғини муаттар субҳ.

* * *

Жон бағишлар чоғда ўлганларга, эй шўхи малиҳ
Хуш баёнлиг оламиға келмамиш сендек фасиҳ.

Ўлтурурда элни ғамзанг айласа юз фитна фош,
Кўргузур жонбахшликда лаълинг эъжози сариҳ.

Шуълаи оҳимниким гардун фалакка еткурур,
Шамъ этар они ибодатгоҳида ҳар тун Масиҳ.

Сарв ила гулни санга ўхшатмоқ ўлмаским, эрур
Қоматинг асру рашиқу оразинг беҳад сабиҳ.

Лаънат ул шоирғаким, ҳирсу тамаъ таҳрикидин
Кўргузур ҳар сифлау нокасга изҳори мадиҳ...

Шуҳрати жовид топсун десанг, эй Мунис, сўзим
Нуктаи тамкин била жойида ҳам бўлсун саҳиҳ.

* * *

Кўз ёрутдим то жамолинг шамъидин, эй рашки моҳ,
Ҳар кеча парвонадек ўртармен ўзни тортиб оҳ.

Кирмамиш ҳам кўчай ишқ ичра мен янглиғ киши,
Келмамиш ҳам кишвари ҳусн ичра сендек подшоҳ.

Ваҳ, нечук ойна эркондур мусаффо оразинг,
Ким нишаст этмак анга мумкин эмас гарди нигоҳ.

Тоза-тоза қил муқайяд, эй пари, эл кўнглини,
Ҳалқа-ҳалқа анбарин зулфингни очғил гоҳ-гоҳ.

Хурдабинлар кўп тараддуд қилди оғзингдин нишон,
Чунки маълум эрди охир салб бўлди иштибоҳ.

Ҳусн мулки шаҳлари киймиш эди тожи ғурур,
Сен зуҳур этгач алар енгилдилар, эй кажкулоҳ.

Не ажаб куйса вужудим ишқ ўтидинким, эрур
Бу бири барқи жаҳонсўз, ул бири ожиз гиёҳ.

Баъзи эл дер дилбаримиздин вафо кўрдик, ани
Бовар этмон гар тонуқлик берсалар юз минг гувоҳ...

Раҳм қил Мунисға бори даҳр эли ҳолин кўруб,
Ким мунинг жонкоҳ оҳидин алар бордур табоҳ.

МУСТАЗОДЛАР

* * *

Ишқинг ўтидин ўртанадур жони низорим,
ул навъки машъал,
Хокистар ўлуб елга борур ғарди ғуборим,
жисмим бўлубон ҳал.

Бошингдин агар эврулубон ўпса аёқинг
кўнглумга ажаб йўқ,
Бу мартабага еткурадур они нигорим,
гисуйи мусалсал.

Дард аҳли чекар ҳар неча ожизроқ ўлуб оҳ,
таъсири фузундур,
Соғинма агар паст эса нолау зорим,
зинҳорки асҳал.

Эй шўх, мени солма иноят назаридин,
ҳар ҳол ила бўлсам,
Сен-сен менинг уммидиму мақсудиму ёрим,
ҳам сўнгра, ҳам аввал.

Лаълинг майи бирла мени саршори ҳаёт эт,
ҳайвон суйи янглиғ,
Ким жонима қасд айлабон андуҳи хуморим,
қилди мени маҳтал.

Луълуи хушоб ўлди тишинг васфини қилгоч,
ҳар нуктаки сурдум,

Ҳай, ҳай на бало яхши ҳаёл ўлди шпорим,
ҳар фикрдин афзал.

Ҳар ён югуруб дашт уза саргашталиқ этсам,
манъ айлама зинҳор,
Қим келди гаминг олғали орому қарорим,
бир ояти мунзал.

Эрдим гули васлинг била шод ўйлаки булбул,
ҳажр айлади маҳзун,
Эй вой, хазон мавсимига фасли баҳорим,
чарх этти мубаддал!

Не ўт эди ҳуснингдаки, кул бўлди саросар,
бўлгон анга нозир,
Қайси кўнгул эркан анга, эй шуъла узорим,
бўлғуси сижанжал?

Беҳудадурур сарзаниш этмак менга Мунис,
расволиғ ишидин,
Одоби муҳаббатда агар кетмаса орим,
бўлғаймуман акмал?

* * *

Ой юзунг ҳажрида ҳар тун қилиб оҳим шарари
авжи гардунга сууд,
Ёқадур анжуму ой шамъини онинг асари,
чархни бил анга дуд.

Кунга боққан киби ҳуснинг ламаотиға мудом,
маҳв ўлуб тийра қолур,
Чун жамолингга топар аҳли муҳаббат назари,
шарафу иззу вуруд.

Ҳусн мулкида сенинг манзилатинг ўйладурур,
ки қилурлар зоҳир
Ҳараму дайрга гар тушса хаёлинг гузари
мўъмину габр сужуд.

Бўлмайин йўқ киши сирри даҳанинг англамади,
қуввату саъй илаким,
Элтмак мумкин эмас роҳи адам рамзи сари,
қилмайин тарки вуҷуд.

Истай-истай бару бум ичра сани телба кўнгул,
тутмам орому қарор,
Ўзи ҳам итти анингдекки топилмас хабари,
буд эрур ё нобуд.

Ситаминг шиддати кўнглум ғамини тез қилур,
ўтни гўгирд киби,

НАВОИЙ ҒАЗАЛИҒА МУХАММАС

Ширин сухан Лайливашим вақтики қоҳир бўлғуси,
Тиғи сиёсат тортибон қатлимға ҳозир бўлғуси,
Тан чиркидин жоним менинг ул лаҳза тоҳир бўлғуси,
Ишқ аҳли гўристониди қабрим чу зоҳир бўлғуси,
Фарҳод анинг тошин йўнуб, Мажнун мужовир бўлғуси.

Фаттон кўзунг мардумлари хунхора икки жодудур,
Меҳри жамолинг оллида хуршеди рахшон кўзгудур,
Қилсам анга наззорае мен зорға бу қайғудур,
Дерсен юзум сори кўзунг кўп боқмасун гар юз будур,
Ул меҳр тобидин эриб оқғунча нозир бўлғуси.

Кофир кўзунгнинг хизматин ихлос ила қилмиш ажал,
Ханжар мижангдин айлабон эл бағрини тилмиш ажал,
Қотиллиғингни, эй пари пайкар, магар билмиш ажал,
Ғамзангдин ўлтурмак ишин таълим ола келмиш ажал,
Бу навъ устод ўлса, ул оз чоғда моҳир бўлғуси.

То ғайр ила мажлис тутуб майл этти ул маҳ жомға.
Ҳар кеча оҳим ўт солур гардуни нофаржомға,
Ҳамкешлик қилмай даме мен зори беоромға,
Ул ғамза куфридин кўнгул навъе келур исломға,
Ким тарки ислом айлабон гўёки кофир бўлғуси.

Бордур манга золим ики: гардун бири, дилбар бири,
Ашким била оҳим эрур Жайхун бири, сарсар бири,
Беҳад ғамим бор ўлса сабт ўлғуси минг дафтар бири,

Кўнглумдаги ҳар нешдин гар бўлса бир тил ҳар бири,
Юз тил била ўз ҳолининг шарҳида қосир бўлғуси.

Дилдор васлин истасанг ўздин аносир дафъин эт,
Бору йўқин таркин тутуб, пинҳону зоҳир дафъин эт,
Ҳар ишки мақсад нурига бўлғуси сотир дафъин эт,
Хотирни жамъ истар эсанг аввал хавотир дафъин эт,
Кимда хавотир бўлмаса осуда хотир бўлғуси.

Ҳусн ичра ақл айлаб санга Канъон шаҳи ташбиҳини,
Кўнглум қилиб рухсоринга гардун маҳи ташбиҳини,
Кўюнга Мунис равзанинг айлаб гаҳи ташбиҳини,
Қилди Навоий қаддинга сарви саҳи ташбиҳини,
Бу табъи номавзун ила бечора шоир бўлғуси.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Баҳоросо жамолидин гул очмоқ иктисоб айлаб,
Мусалсал зулфини сунбул киби пур печутоб айлаб,
Тутуб расми жафо таркин вафони иртикоб айлаб,
Тун оқшом келди кулбам сори ул гулрух шитоб айлаб,
Хироми суръатидин гул юза хайдин гулоб айлаб.

Етушти бошим узра юздин олиб бурқаъ ул дилбар,
Кийиб тўн нилгун атласдин андоқким маҳи ховар,
Қилиб айёрваш азми била афлокни музтар,
Чекиб мижғони шабравлар киби жон қасдиға ханжар,
Белига зулфи анбарборидин мушкин таноб айлаб.

Эшикдин меҳрдек юз бирла чун кулбам аро кирди,
Адаб домониға такрор иззат дурларин терди,
Юзидин фаҳм қилдим шафқат осори аён эрди,
Келиб ўлтурди-ю илгим чекиб ёниға ер берди,
Такаллум бошлади ҳар лафзини дурри хушоб айлаб.

На дурларким, аларға жони маҳзуним эди маҳзан,
Бўлуб ҳар бирисидин бенаво кўнглум кўзи равшан,
Деди мундоқ гуҳар афшонлиғ асносида ул пур фан,
«Ки эй зору балокаш ошиқим, менсиз нечукдурсан?»
Мен ўлдум гунгу лол, айтолмайин майли жавоб айлаб.

Менинг чун булбули маҳзун киби лол ўлғоним билди,
Табассум зоҳир айлаб гунча янглиғ гул-гул очилди.
Қўлин қўйниға солди-ю қошимга рўбарў келди,
Чиқарди шишаи май доғи бир соғар тўла қуйди.
Ичиб тутти менга юз навъ ноз осо итоб айлаб.

Деди: к-эй телба токай лол ўлуб ёш тўккасен кўздин,
Ичиб бу майни де ҳолинг ҳижобин рафъ этиб юздин,
Мен они илгидин олиб бўлуб хушҳол бу сўздин,
Ичиб фарёд этиб тушдум аёқига бориб ўздин,
Мени йўқ бодаким, лутфи ани масти хароб айлаб.

Бўлуб Мунис муяссар ёр ила бир ерда ўлтурмоқ,
Навозишлар кўруб комин топиб ҳар лаҳза афзунроқ,
Ичиб соғар аёқига тушуб ул навъким туфроқ,
Онким элтгай васл уйқуси ишрат тунн мундоқ,
Навоийдек нетар то субҳи маҳшар тарки хоб айлаб.

ИВОВИЙ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

То гами ишқ бўлубтур ромим,
Зухд кўйига эмас эҳромим,
Риндлик бирла кечар айёмим,
Май учун дайрадаур оромим,
Дайрнинг эски сафоли жомим.

Мангадур дайр жинондин беҳтар,
Ҳурдин соғаркаши сийминбар,
Англарам майни шароби кавсар,
Дайр пири қўлидин бир соғар —
Ким етар, умрдин улдур комим.

Бода раҳни бўлуб асбобу яроқ,
Кафшу дастору ридо бирла нитоқ,
Турфа шўридамен аҳволима боқ,
Яқо чоку яланғоч бошдин-оёқ,
Булъажаб ҳол, ила субҳу шомим.

Дам-бадам коса тутуб соқийи шанг,
Ман қилиб нўши шароби гул ранг.
Маст ўлуб елга бориб ном ила нанг,
Ўйнатиб муғбачалар масту маланг,
Куфр помоли бўлуб исломим.

Ақлу идрокима мандин рам ўлуб,
Куфрим ортиб гами диним кам ўлуб,
Дайр аро масхараи олам ўлуб,

Жоми расволиғ ила ҳар дам ўлуб,
Олам аҳлиға салойи омим.

Дайр пири менга лутф айлаб хос,
Мен қўюб ерга жабини ихлос,
Гоҳ йиғлаб, бўлубон гаҳ раққос,
Менмен ўзлук юкидин эмди халос,
Негаким қолмади нангу номим.

Сотмангиз зуҳду вараъ ғайрға деб,
Мушсосо юз урунғ хайрға деб,
Келингиз дайр сори сайрға деб,
Эй Навоий, кингиз дайрға деб,
Тақво аҳлиға етур пайғомим.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИҒА МУХАММАС

Субҳким, дайр аро тутдим ором,
Муғбача берди шароби гулфом,
Мен ичиб нашъасидин топғоч ком,
Бодадин жон иси касб этти машом,
Гўиё лаълиға етмиш эди жом.

Кўруб ул ой бу ҳазин ахторишин,
Топғоч оллида туруб ёлборишин,
Қўймади борғали йўл бошқоришин,
Кўрмаган Хизр суйининг боришин,
Келу кўр оби ҳаётимға хиром.

Дилбарим юзи агар тун очилур,
Ҳусни маҳтоби жаҳонға ёйилур,
Они кўргон нечук эрконни билур,
Тўлун ойни недин эл васф қилур,
Қи мушобиҳдурур ул юзға тамом.

Келибон бори гарон бошима қўй,
Миннати жумла жаҳон бошима қўй,
Гарддин тожи каён бошима қўй,
Қадам, эй руҳи равон бошима қўй,
Негаким, руҳ бийик топти мақом.

Дилбарингким, ангадур жон аро ер,
Тиши таърифида, Мунис, дур тер,
Лаби зикрида улусға жон бер,
Оғзи васфида Навоий сўз дер,
Мухтасар чунки эрур хайр қалом.

ФУЗУЛНИ ГАЗАЛИГА МУХАММАС

Фалак шабгун кўнгул дудин намоён этдигумдандур,
Замин гулзор қон ёшим гулафшон этдигумдандур,
Жаҳонда шўри расволиғ фаровон этдигумдандур,
Паришон халқи олам оҳу афғон этдигумдандур,
Паришон ўлдуғум халқи паришон этдигумдандур.

Саропо ақли худройим гирифтори жунун ўлмоғ,
Дамодам чашми гирёним сиришки лолагун ўлмоғ,
Дили маҳзуним андуҳ ичра ҳар соат забун ўлмоғ,
Тани зоримда дарди ишқ кун-кундин фузун ўлмоғ,
Тани бедарда тадбир ила дармон этдигумдандур.

Етуб гар ҳолате ошиқ дўгар ёш ё эдар нола,
Сабаб таъсири файзи маъшуқ ўла ул ҳола,
Эшит бурҳоними тасдиқинг ўлмазса бу ақвола,
Кўзимким бағриминг қонин дўкар паргола-паргола,
Дамодам орзуйи лаъли жонон этдигумдандур.

Хачан афсус эдардим сиррими пўшида қилсайдим,
Хачан ҳасрат чекардим зоҳиран гул-гул очилсайдим,
Хачан заҳмат кўрардим даъвати орома келсайдим,
Хачан расво ўлурдим қон ютуб сабр эда билсайдим,
Маломат чекдигим беҳуда афғон этдигумдандур.

Жунун водиларига Хизри узлат гўстара оҳим,
На ҳамроҳим ўлуб Мунис киби ҳамрозу дилҳохим,
На бир одам кўруб ашким эшитур нолау оҳим,
Фузулий, ихтилоти мардуми оламдин икроҳим,
Паривашлар хаёлин муниси жон этдигумдандир.

ФУЗУЛИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Бир ўддир ишқ ким, сўзина нуқсон айламак ўлмаз,
Ул ўддан мушкилим чўхдирки, осон айламак ўлмаз,
Аламлар жондадирким, махфий, эй жон, айламак

ўлмаз,

Қўнгулда минг ғамим вордирки, пинҳон айламак
ўлмаз,

Бу ҳам бир ғамки, эл таъниндин афғон айламак ўлмаз.

Мубаддал гаҳ ўлур васла муҳаббат аҳли ҳижрони,
Бўлур гаҳ жамъият ушшоқнинг ҳоли паришони,
Иложи зоҳир ўлур киминг ўлса доғи пинҳони,
На мушкил дард ўлурса бўлунур оламда дармони,
На мушкил дарддир, ишқингки, дармон айламак ўлмаз,

Ғами ҳижрон дурур ушшоқа бир шиддатлу меҳнатким,
Анинг дафъина тадбир айламак ким, аҳли ҳиқмат
ким?!

Висола етмадин ўлмак ила бўлди саломатким,
Ғано мулкина чўх азм этма, эй дил, чекма заҳматким,
Бу тадбир ила дафъи дарди ҳижрон айламак ўлмаз.

Қўнгул оғзинг уза лаълинг ўлар завқина мойилдир,
Дилар бир амри мавҳуми-ю билмамким, на қотилдир,
Қўзингким манъ идиб тиғи ғазаб-ла, ваҳ, на қотилдир,
Даҳонинг узра лаълинг истамиш дил дафъи мушкил-
дир,

Гўрунмаз ҳеч журми, йўқ ера қон айламак ўлмаз.

Сўзингдур заҳри қотил, ишқ элин ўлтурма, эй носих,
Насихатдин аламлар жонима еткурма, эй носих,
Дема ваъзу паришон хотирим синдурма, эй носих,
Сохин кўнглум йихарсан, панддин дам урма, эй носих,
Ҳавойи нафс ила бир мулки вайрон айламак ўлмаз.

Фигонким, ул сиҳи қад ёр келмак ихтиёр этмаз,
Қадам бошим уза қўймаз, тани хоким губор этмаз,
Бу шафқатлар била ман зори соҳиб эътибор этмаз,
Дуолар айларам бандин нега бир дам гузор этмаз
Не чора сеҳр ила сарви хиромон айламак ўлмаз.

Эрур Мунис кими ўлмоғ фано ишқ ичра мустаҳсан,
Вужудинг шамътак ёндирмадин ўлмаз кўнгул равшан,
Дагил сен рост ошиқ дутмаз эсанг тарки жону таи,
Фузулий, олами қайд ичра сен дам урма ишқиндан,
Камоли жаҳл ила даъвийи ирфон айламак ўлмаз.

АНДАЛИБ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Эй сарв киби қадди камолинг на бало хўб,
Эй гунчан лаълинг уза болинг на бало хўб,
Эй Исои жонбахш мақолинг на бало хўб,
Эй рашки пари меҳри жамолинг на бало хўб,
Эй нилуфаридек қўша холинг на бало хўб.

То зулфинга пайванд бўлуб риштаи имон,
Кофирлиғ этибдур неча юз хайли мусулмон,
Бу зулмати куфр ичра қадинг соридин, эй жон,
Фикрингда бўлуб кўзларима жилва намоён,
Ҳар соату ҳар лаҳза хаёлинг на бало хўб.

Кўргач карамингдин ўлук ишқ аҳли нажотин,
Олуда қилиб ҳижлат ила шарму уётин,
Тарк айлади Исо шарафи анфоси сифотин
Лаълинг ғамидин ташлади Хизр оби ҳаётин,
Кавсар сувидек соф зулолинг на бало хўб.

Ғамзангдин эрур даҳр эли саргашта қуюндек,
Лаълинг уза хаттинг чиқиб ўт узра тутундек,
Ҳар ёнда ики кокилинг аммо ики тундек,
Эй ҳур юзунгнинг бири ой, бириси кундек,
Бу ою қуёш узра ҳилолинг на бало хўб.

Чоҳи зақанинг кўнглумадур маскани хўби,
Ҳам қошу кўзу юзу лабинг махзани хўби,
Ҳам жилваи рафторинг эрур хирмани хўби,
Бошдин-оёқингдур очилон гулшани хўби,
Сар то қадами тоза ниҳолинг на бало хўб.

Мажнундек ўлуб дашти фироқ ичра паришон,
Фарҳод киби доғи алам тоғида нолон,
Етган чоғи васлингга уруб кўксума мужгон,
Ўлтурса кўзунг, икки лабинг лек берур жон,
Жонбахшлигинг хўб, қитолинг на бало хўб.

Даҳр ичра биров сен киби олийнасаб эрмас,
Ҳар бевасар авсофини демак адаб эрмас,
Мунисга йўлунгда юрумак бесабаб эрмас,
Боқсам юзунга Андалибосо ажаб эрмас,
Фурқатзада бўлгонга висолинг на бало хўб.

АНДАЛИБ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Эй сарв киби қадди камолинг на бало хўб,
Эй гунчан лаълинг уза болинг на бало хўб,
Эй Исои жонбахш мақолинг на бало хўб,
Эй рашки пари меҳри жамолинг на бало хўб,
Эй нилуфаридек қўша холинг на бало хўб.

То зулфинга пайванд бўлуб риштаи имон,
Кофирлиғ этибдур неча юз хайли мусулмон,
Бу зулмати куфр ичра қадинг соридин, эй жон,
Фикрингда бўлуб кўзларима жилва намоён,
Ҳар соату ҳар лаҳза хаёлинг на бало хўб.

Кўргач карамингдин ўлук ишқ аҳли нажотин,
Олуда қилиб ҳижлат ила шарму уётин,
Тарк айлади Исо шарафи анфоси сифотин
Лаълинг гамидин ташлади Хизр оби ҳаётин,
Кавсар сувидек соф зулолинг на бало хўб.

Ғамзангдин эрур даҳр эли саргашта қуюндек,
Лаълинг уза хаттинг чиқиб ўт узра тутундек,
Ҳар ёнда ики кокилинг аммо ики тундек,
Эй ҳур юзунгинг бири ой, бириси кундек,
Бу ою қуёш узра ҳилолинг на бало хўб.

Чоҳи зақанинг кўнглумадур маскани хўби,
Ҳам қошу кўзу юзу лабинг махзани хўби,
Ҳам жилваи рафторинг эрур хирмани хўби,
Бошдин-оёқингдур очилон гулшани хўби,
Сар то қадами тоза ниҳолинг на бало хўб.

Мажнундек ўлуб дашти фироқ ичра паришон,
Фарҳод киби доғи алам тоғида нолон,
Етган чоғи васлингға уруб кўксума мужгон,
Ўлтурса кўзунг, икки лабинг лек берур жон,
Жонбахшлигинг хўб, қитолинг на бало хўб.

Даҳр ичра биров сен киби олийнасаб эрмас,
Ҳар бебасар авсофини демак адаб эрмас,
Мунисға йўлунгда юрумак бесабаб эрмас,
Боқсам юзунга Андалибосо ажаб эрмас,
Фурқатзада бўлғонга висолинг на бало хўб.

МУСАДДАСЛАР

* * *

Не хуш жонон эрусенким, жаҳон ишқинг харобидур,
Паривашлар боши маснадгаҳинг хоки жинонидур,
Юзунгда равзаи ризвон гулининг обутобидур,
Жамолингдин қуёшу ойга заррот изтиробидур,
Демон хуршеди рухсорин кўруб чарх офтобидур
Фалак илгига олғон бир варақ ҳуснинг китобидур.

Очиб кўнглум тўшуклар ҳар тараф ҳижрон хадангидин,
Топиб тори нишоти захмалар андуҳ чангидин,
Тузуб ҳар лаҳза оҳанги фиғон аҳволи тангидин,
Ҳазин нолишлар айлаб рост оҳи бедарангидин,
Наволар соз этиб фориг эмас ушшоқ чангидин,
Бу қонун бирла кўнглум маҳфили шавқинг рубобидур.

Кўнгулни панди бетаъсир бирла банд этиб бўлмас,
Жунун аҳлин дами дилгир бирла банд этиб бўлмас,
Ғаминг шўридасин тадбир бирла банд этиб бўлмас,
Асиринг ҳийлау тазвир бирла банд этиб бўлмас,
Гирифторингни бу занжир бирла банд этиб бўлмас,
Вале тадбири ройинг ҳалқайи зулфинг танобидур.

Фироқинг ичра ғам зулмотидин бир дам эмон эмин,
Кўрарда тийра ҳолим ўртанурлар кофиру мўъмин,
Бу зулмат ичра меҳнат кунжида ҳар тун бўлуб сокин,
Тилармен оразингни кулбам ичра жилвагар, лекин
Жамолинг офтобиға назар қилмоқ эмас мумкин,
Ки чун хуршед рухсор очса ўз нури ниқобидур.

Ғаминг саҳросида то бўлмишам мажнуни саргардон,
Фироқингдин ичимга тушмиш андоқ оташи сўзон,
Ки они бир нафас имкон эмастур асрамоқ пинҳон,
Чекармен бу жиҳатдин ўтлуғ оҳу шуълалиғ афғон,
Борур ҳижрон туни чарх узра оҳим учқуни ҳарён,
Ани эл фаҳм этарким, барқ, ё кўкнинг шиҳобидур.

! * * *

Санга ул замонким эдим ошно,
Манга ваъда айлар эдинг борҳо,
Ки бегоналиғ зоҳир этмон санго,
Не бўлди ҳолимға боқмай қиё,
Бу дам қилғонингча қилурсен жафо,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Шабу рӯз базмимға келмиш эдинг,
Менинг ҳар не ҳолимни билмиш эдинг,
Қилиб шод гул-гул очилмиш эдинг,
Фидо бўлғаним кўзга илмиш эдинг,
Вафодин баче ваъда қилмиш эдинг,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Бурун дўстлиғдин қилиб ваъда фош,
Менинг бирла бир ерда туздинг маош.
Бўлиб бу замон душмани дилхарош,
Бошимға урарсен ғазаб бирла тош,
Асар қилмас эмди санга оҳу ёш
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Рақибим била бода нўш айладинг,
Қилиб айш ҳар дам хурўш айладинг,
Алар ҳарна сўз деса гўш айладинг,
Манга ваъдани пардапўш айладинг,
Дегач ҳолим ўзни хомуш айладинг,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Ёқиб танни андоқки машъал манга,
Жафо расмин этдинг муфассал манга,
Етар ҳар дам андуҳи акмал манга,
Фигонким, эмас мушкиле ҳал манга,
Булар эрдиму ваъданг аввал манга?!
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Ваъда айлаб унутдинг доғи,
Тариқи жафо азми тутдинг доғи,
Муҳаббат русумидин ўтдинг доғи,
Кўнгул суҳбатимдин совутдинг доғи,
Муродим ниҳолин қурутдинг доғи,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Вафо ваъдасин ошкор айладинг,
Ҳазин кўнглум андин шикор айладинг,
Яна бевафолиғ шиор айладинг,
Жафо расмини ихтиёр айладинг,
Мени кўргач охир фирор айладинг.
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Эдим ваъдау лутфдин комёб,
Топиб ўзни ҳар лаҳза ишратмаоб.
Чу етдим ҳузурингга қилдинг итоб,
Десам ҳар неча эмди ҳоли хароб,
Мингдин бирига эшитмон жавоб,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Нигоро, бўлуб Муниси меҳрибон,
Жафо бирла кўп қилма бағримни қон,
Неким ваъда қилдинг вафо қил аён,
Неча топмайин марҳаматдин нишон,
Бу мазмунга тоқай бўлай таржимон,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

ҚАСИДАЛАР

БАҲОР

Муждаки, оҳуйи меҳр ҳутдин айлаб гузар,
Қилди ҳамал даштининг гулшани сабзин мақар.
Фавжи тароват келиб қилди сафоройлиқ,
Хайли бурудат бўлуб қойили «айнал-мафар».¹
Кундуз ўлуб мустазод мисраи тадриж ила,
Тун ғазали вазнидин кам-кам ўлуб мухтасар.
Ҳар неки найсон сочиб домани эҳсонидин,
Базли фуюзотига шомил ўлуб баҳру бар.
Баъзи матарким нузул айлади дарё уза,
Нутфадек ўлди садаф парваришидин гуҳар.
Қайси гуҳарким, эрур ақл кўзи равшани,
Тожи салотин топиб нисбатидин зебу фар.
Ҳар неча эмторким тушти қуруғлуғ аро,
Дона кўкарди, ёғоч сабз бўлуб сарбасар.
Қилди насими баҳор субҳ киби чоки жайб,
Ғунча ниҳон сирриға ҳар дам ўлуб пардадар.
Булбули ошуфтани айлади ошуфтароқ
Гуллар ўлуб оташин чеҳра била жилвагар.
Сунбулу райҳон иси очти димоғи чаман,
Андин ўлуб мунфаил нофа била мушки тар.
Хўблар оғзи уза хол ила хатдек бўлуб,
Чашмалар атрофида сабза била нилуфар.
Тоғу биёбон аро бўлди чаман ошкор,
Равза гулистонидин ер юзи берди хабар.
Лаълу зумуррад териб сабзау гул боғ аро,
Минтақан чархдек қилди мурассаъ камар.

¹ А й н а л - м а ф а р — қочиб жойи қаерда, қаёққа қочамиз.

Қўйди табойиъ сори юз тараби тозарў,
Бўлди замойир аро рафъи ғами кўҳна сар.
Сарв уза қумри солиб бўйниға тавқи нишот,
Гул уза булбул чекиб чаҳ-чаҳи ишратасар.
Моҳ жабинлар тутуб гўшаи гулшанда базм,
Бода қуёшдек юруб, давр қилиб жоми зар.
Васл аро ушшоққа етти масаррат, топиб
Ҳусн тамошосидин нашъаи файзи назар.
Топти раҳои жунун ҳалқаи занжиридин,
Телба кўнгуллар солиб олам аро шўру шар.
Борча ичиб нўши айш соғари наврўздин,
Нашъаи завқи тараб қилдилар афзун магар.
Менки фалак гардиши соғаридин нўш этиб,
Бодаи ёқут ранг ўрниға хуни жигар.
Ҳодиса афвожининг асру лагадкўбидин,
Жамятим кишвари бор эди зеру забар.
Жон аро ҳасрат ўти ўйла забона чекиб,
Ҳар шарари ҳирқати тарҳ қилиб бир сақар.
Ашки малолат оқиб дийдаи хунбордин,
Ер юзи баҳри бўлуб нашъасидин ҳар матар.
Ўйла кўнгул оҳлар шиддат ароким чекиб,
Елга варақдек бориб бу фалаки кинавар.
Бошима туфроқ сочиб кулфат илиги била,
Гард аро бўлмай падид хаста танимдин асар...

ИИД

Чун ёшурди шоҳиди хуршед рахшон талъатин,
Кўк ҳилоли ийдин кўргузди қоши ҳайъатин.
Ё битибдур ийд аини ҳалқасини мунфаил,
Сабт этар чоғда Аторид ийднинг таҳниятин.
Ё малойик рўза аҳлидек ибодат қилғали,
Чекдилар гардун уза меҳроби тоат суратин.
Ё намоз ичра рукуъ айларда зоҳир ажз ила,
Бори тоат ҳам қилибдур рўза аҳли қоматин.
Ё нишот аҳли тутарда равзаи шаҳри сиём,
Нисфи синмай қолди синдургонда жоми ишратин.
Ё саманди шўх жавлон наълининг нақши эрур,
Шаҳсуворим сайр этарда ийдгаҳ ноҳиятин...
Бу сифат тардид аро қолди хаёли мудрика,
То камоҳий англағунча моҳи нав ҳаққиятин.
Сўнгра андин англабон бир-бир тўқуз гардун уза,
Сайри ҳисси босира тортиб ливойи нузҳатин.
Сабъан сайёрани айлаб тамошо, кўргузуб
Ҳам савобит жилвагоҳиға ружуи рағбатин.
Ҳар биридин ўзгача ҳосил қилиб кому мурод,
Фош этиб олам гулистониға андин ражъатин.
Бу гулистон ичра элга фатҳ ўлуб боби тараб,
Мунзавийлар синдуруб очти тилисми узлатин.
Ийд асбобин муҳайё қилдилар ҳар хосу ом,
Айлогоч ташхис позирлар янги ой роятин.
Қилдилар ҳар соат ишрат аҳли оҳанги нишот,
Айлабон ороста ҳусн аҳли бирла суҳбатин.
Шаҳр бўлди гулшану саҳро юзи ҳам лолазор,
Баски ийд аҳли муҳайё қилди мажлис зийратин.

Юзланиб ҳар лаҳза шоирларга файзи инбисот,
Тоza қилди ҳар бири бир назм бирла фикратин.
Мен доғи ул жумладек филжумла табъим очилиб,
Гулшани фикримда кўргуздим Эрам хосиятин.
Журъате айлаб Навоийга татаббуъ айладим,
Сафҳа узра хома сурдим истаб онинг ҳимматин.
Матлае қилдим хаёл ул навъким фикр айлаган
Фаҳм қилғуси назокат ичра онинг диққатин.

Эй қошинг меҳроби тарҳ айлаб янги ой ҳайъатин,
Вақф анга қилмиш малойик хайли нақди тоатин.
Чун бу матлаъ фикрига топти хаёлим ихтисос.
Кўнглума солди ҳавас бу навъ даъвий нахватин.
Ким киши бўлғаймуким, деса бу матлаъга жавоб,
Кўргузуб арзи балоғат ичра табъи ҳиддатин.
Бу хаёл ичра эдим ногаҳ Аторид хандазан
Байтулэхзонумга еткурди қудуми нузҳатин
Турдиму арз айладим матлаънию даъвини ҳам,
Истимоъ этгач бу янглиғ чекти маъни суратин:
«Ким кўнгул гулзоридин хошоки нахватни орит,
Кўпдурур оламда сайр этган маъони жаннатин...»

ЭРУР ЧАРХ БЕРАҲМ

Эрур чарх бир турфа бераҳму қотил,
Ки осмиш қилич моҳи навдин ҳамоил.
Шафақ демаким, меҳр қони тўкулмиш—
Кўмар чоғда ерга қилиб ним бисмил.
Бу мотамда кундуз юзин айлабон зард,
Анга тундин этмиш қаро кийз саробил,
Кавокиб дема, тун шабистони ичра,
Жафо шуъласидин ёқибдур машоил.
Анга зулми етмас яқо чокиға субҳ,
Очар нега тун панжасидин аномил.
Тўкар не учун абр ашки фаровон,
Чекар не учун раъд фарёди ҳойил.
Анинг оллида илмдин жаҳл хушроқ,
Анинг оллида ҳақдин ортуқси ботил.
Сатарвин вафо бирла меҳр айламакдин.
Вале кинаву фитна ҳамлиға ҳомил.
Ангаким берур давлату иззу иқбол,
Узоқға етурмас қилур тез зойил.
Биров топса ёри паризодиға қурб,
Бўлур дев хайлидек ўртада ҳойил.
Чучутса биров комини ком нўши,
Қуяр жоми айшиға захри ҳалоҳил.
Ҳамиша улус инкисориға жоҳид,
Ҳамиша халойиқ шикастиға шоғил.
Хусусан кишиким эрур аҳли дониш,
Анга зулмини айлар ортуқси шомил.
Жафо айламакликда тақсир қилмас,
Хирад ичра ҳар кимниким топти комил.

Мунинг бирла бас қилмайин зулму озор,
Қилур мубталойи нифоқе арозил.
Улум ичра гар рифъате топса олим,
Қилур хор, балким гирифтори жоҳил.
Қаю ерда бўлса гуруҳи аолий
Анинг қаҳри бирла залили асофил.
Бўлуб назм эли дафтаридек паришон,
Муқаффал аларга жамии мадохил.
На шеър иртифое топадур, на шоир,
На фазл эътиборе топадур, на фозил.
Хусус улки бечора мадҳ боғлаб,
Агар мунъиме базмига бўлса дохил,
Сила ўрнига кўргузуб юз тамасхур,
Ани муҳзал айлар, арозилни ҳозил.
Бу янглиғ жафосига йўқ ҳадду ғоят,
Замони анинг кинидин бўлма ғофил...
Фалак шиквасига туганмак на мумкин,
Агар шарҳиға тортсанг хома юз йил.

ЧАРОҒИ НОЛА

Туники зулмату кулфатдин ўлди тийра нигоҳ,
Чароғи нола ёқар кулбам ичра шуълаи оҳ.
Замона боғламиш абвоби комим андоқким,
Кўз очсам ашк бўлур садди раҳгузори нигоҳ.
Насибам ўлди бу боғ ичра талх ком ўлмоқ,
Ки тухми найшакар экдум, кўкарди захри гиёҳ.
Нечук чиқай барру баҳри балову ғамдинким,
Манга на пойи тараддуд дурур, на дасти шиноҳ.
Вужудим оҳи жаҳонсўз бирла кул бўлди,
Ки барқ оллида ёнмай қолурму хирмани коҳ.
Қиём кўргузиб эрдим нағу хасоратға,
Ки чарх айлади юз минг балони бод афзоҳ.
Ҳусул комиға дасти тасарруфим етмас,
Зи баски қилди ани номуродлиғ кўтоҳ.
Ҳунар дўкониға терсам агар матои нафс
Қилур касод ила савдойи айбжўй табоҳ.
Аларки саъйим ила қилди тезлик ҳосил,
Йўлумда тиг чекар нечукки санги фароҳ.
Суҳайли парваришимдин аларки топти ранг,
Баҳойи гавҳари қадримни қилди хоки сиёҳ.
Ғамимға йиғлағудек йўқ кишим бағайри сиришк,
Куярга дардим учун ғамгусор йўқ жуз оҳ.
Санову мадҳим этар элга алсина тутулуб,
Изову қубҳим этар элга очилиб афвоҳ.
На ғамгусорлиғ айларга бор табъ писанд,
На дардмандлик айларга мунису дилхоҳ.
Мен асири балоға замона ғам едурур,
Нечукки ҳабс элига ёри ғамгусори равоҳ.

Жаҳон улусға беҳишти нишот ўлуб, менга вайл,
Бу ибтилоға сабаб билмадим эрур на гуноҳ.
Хаводис ўқларини баски отти чарх менга,
Дили низорим ўлубдур тўла нечукки шикоҳ.
Топилмади манга якранглик замон элидин,
Нечукки айламишам сайри олами ашбоҳ.
Манга на журъати сайёдлиғ бу давр ароким,
Олур шикорини шери нар оғзидин рўбоҳ.
Гаҳи кўнгул киби ошуфтагардман, гаҳ зор.
На йўллар ичра мени солди толеи гумроҳ.
Не навъ шикватароз ўлмаини фалак қўлидин,
Ки дунға ком расондур, аризга жонкоҳ.
Гаҳи мени солибон тангнойи ҳодисаға.
Нечукки айлади Юсуфни банди меҳнати чоҳ.
Гаҳи масолиҳи дунё учун қилиб муҳтож.
Аларғаким эди номардликда ўйлаки доҳ.
Агар нуҳусатидин чиқса ахтари бахтим,
Ва гар адоватидин чарх айласа икроҳ.
Ман ул ҳарифдурурманки назм жавҳарини
Сочарда килким очар панжаи меҳр лаъл кулоҳ.
Фалак фазосиға сурсам хаёл якронин,
Қилур тавозима моҳи нав қадини дутоҳ.
Ғазалларимни ўқур Зухра кўргузуб оҳанг,
Тутар Аторид анга гўшу ҳуши истинқоҳ.
Баҳори табъим очарда гули назокат ранг,
Қилур беҳишт гулистони андин истинқоҳ...
Ҳунар мисоли тутарлар азиз бўлса аён,
Ишимда шойибаи айбу саҳвдин ногоҳ.
Ва лек толеи манҳуси номусоиддин,
Эмас турур ҳунарим ҳам улусға хотирхоҳ
Бале, замона тақозосидин ҳамиша эрур
Фазилат аҳли асири жафойи аҳли сафоҳ.
Ҳануз аҳли ҳунар боши узра солғон эмас,
Эилоли роҳати жовид бу яшил хиргоҳ.
Жаҳон сифла навозу сипеҳр дунпарвар.
Не навъ бахти гаронхобима қилур инбоҳ.
Фалакки душмани жондур, на дўстлиғ истай,
Чаман тэроватини зоҳир этмас оташгоҳ...

ҶИТЪАЛАР

1

Улуғин тутмаса азиз кичик,
Хор бўлса улуғ кичикка нетонг.
Игна еткурди тўнға чун озор,
Андин ўлди бошу оёғи ялонг.

2

Гарчи зоҳирда барча дўстдурур,
Бўлма эминки, душманним йўқдурур.
Яхши қилсанг назар жаҳон элига
Жонингга хасм дўстинг-ўқдурур.

3

Тутма бадгў бирла суҳбатким, ёмон сўз захридин,
Неши занбўри киби ҳар дам берур озорлар.
Қим яқинроқ борса итга урмогидин инжитур,
Балки тишлаб жисмин афғору тўнин мурдорлар.

4

Ангаким масти жоми давлатдур,
Қон ичарда фақирлар на хабар.
Оре уйқуға боргон англамағай,
Уйқусизларга ҳар на бўлса агар.

Эл айби ниҳониға недур пардадар ўлмоқ,
Ким айламак ўз айбинг эрур халқға урён.
То айламасанг ўзгалар асрорини изҳор,
Ғаммоз демаклик сенинг отингни не имкон.

РУБОИЙЛАР

1

Инсондин ўзунгга ошно қилма талаб,
Жон фарқиға шамшири бало қилма талаб,
Мақбуллик истасанг бўлурсен мардуд,
Қоч жавру жафосидин, вафо қилма талаб.

2

То билди менга меҳр этар ул моҳ, рақиб,
Оҳимға менинг бўлди сабаб оҳ, рақиб
Ёраб, менга комимча насиб айла висол,
Маҳжур бўлуб ўйлаки дилхоҳ, рақиб.

3

Мунис, талаб эт камол — эрурсен чу йигит,
Қим яхшидур этса фазл учун қайғу йигит.
Уқ қилгон ишин ё қила билмас ҳаргиз,
Қарилар ила баробар ўлғайму йигит.

4

Эй ҳуснинг олиб кўнгулдин орому сабот,
В-эй лаълинг ўлуб боиси тарвиҳи ҳаёт,
Не бўлди етушсанг бошима Хизр киби,
Сенсиз менгадур ҳаёти жовид мамот.

5

Ҳарчанд берур лаззати саршор қадаҳ,
Юз нашъа қилиб жонга падидор қадаҳ,
Бир дамки ичар ёр ила агёр қадаҳ,
Макруҳ кўрунур менга бисёр қадаҳ.

6

Совуқ юзунги совутма, эй зоҳиди ях,
Ишқ аҳлига таъна бирла кўп урма занах,
Сўзунгни бас эт, айлама изҳори азоб,
Йиғ маъракаи, қилма намоён дўзах.

7

Ҳар дамки хаёлингни қилурман, эй шўх,
Уммиди висолингни қилурман, эй шўх,
Улган танима равон кирар ширин жон,
Чун ёди зулолингни қилурман, эй шўх.

8

Ёраб, ману ёримни қилиб айш ила шод,
Агёр тасаллутидин этгил озод.
Ошиқ била маъшуқ топиб кому мурод,
Кўрсун руқабо сипеҳри дундин бедод.

9

Ҳар неки кўнгул айлади жонон била аҳд,
Жонон тил учи бирла, кўнгул жон била аҳд,
Кўнглумга анинг кўнгли агар бўлмас эса,
Не фойдадур ваъдаву паймон била аҳд.

10

Шоҳо, фуқароки муниси ғамдурлар,
Бедордилу кўзлари пурнамдурлар,
Зинҳор аларни қилмағил озурда,
Оташ даму барҳамзани оламдурлар.

11

Ҳар кимки эрур сифлау хиссатпарвар,
 Бўлма анга дўст, жонини ҳам берса агар.
 Охир сени онинг била қилмай қўймас
 Бир кун душман муҳаббати сийму зар.

12

Кўнглум ўтидин сипехри хазро ёнадур,
 Оҳим тафидин боли малак чургонадур,
 Ут ичра самандарки топар эрди ҳаёт,
 Кўр шгуълаи ишқимда нечук ўртонадур.

13

Сўз ичра Навоийки жаҳонгирдурур,
 Мунисға маоний йўлида пирдурур,
 Йўқ ғайрият андин ўзгаким айтурлор:
 — Бу Шермуҳаммад, ул Алишердурур.

14

Эй нафс, бўлуб иззат эшиги мадрус,
 Бўлсанг не ажаб мазаллат ичра маҳбус,
 Ҳар дунға қилиб нисор иззат гуҳарин,
 Бисёр тўкарсен обрўю номус.

15

Мунис, менгадур дамеки жонон мунис,
 Бахтимдек ўлур сипехри ғардон мунис,
 Чун борди қошимдин эҳтироз айлаб ёр
 Не толеъ эрур манга, не даврон мунис.

16

Эй соқий, олиб кел менга бир соғари нўш,
 То сипқорибон они қилай тарки ҳуш,
 Ким ақл бериб ҳамиша кўнглумга халал,
 Қўймас ани мажнун киби айларга хуруш.

17

Ул навъ совуқ бўлди мушаддад бу қиш,
Тутғоч отин эл оғзида тил бўлғуси тиш,
Албатта паямбар сўзидек рост билинғ,
Ҳар ким деса, дўзах ўти муз бўлғон эмиш.

18

Эйким, сенга етмушдур улуғлиқ сори ёш,
Ёшлар била тутма суҳбату қилма маош,
Гар бу ўгутимни тутмасанг маҳзал ўлуб,
Ерсен бошинга ёшлар илгидин тош.

19

Васл аҳлига бўлмасун фироқе воқеъ,
Ҳажр аҳлининг оҳу интизори зоеъ,
Бўлсун ўзи мамнуъ тараб базмидин,
Ишқ аҳлига улки васлдиндур монёъ.

20

Мен кимман айламак иноятни тамаъ?!
Яъни сендин бирор китобатни тамаъ
Қилмоқ менга мунча басдурур гоҳ-гоҳи,
Мунис бандам, деган ҳикоятни тамаъ.

21

Фарёдки, топмадим жаҳон ичра фароғ,
Гаҳ шаҳр ватан бўлуб, гаҳи води-ю тоғ,
Не ёр мени айлади, не дўст сўроғ,
Бал кўнглума солдилар унутмоқ била доғ.

22

Сен дур сочибон сўзунгдин андоқки садаф,
Дахл аҳли қошида йўқ анга қадри хазаф,
Доно ҳаргиз қилмади нодон била баҳс,
Хомуш бўлу ҳасудға бўлма тараф.

23

Мунисдуру ихтиёр ила хор ўлмоқ,
 Куч бирла мазаллатга сазовор ўлмоқ,
 Озодалиғ оромгаҳидин рам этиб,
 Ҳар дунга мулозим ила ёр ўлмоқ.

24

Сендин тамаим эди сарафроз ўлмоқ,
 Абнойи замона ичра мумтоз ўлмоқ,
 Фарёдки, ҳосил айладим охири кор,
 Афкандаю хорлиқга дамсоз ўлмоқ.

25

Гаҳ ақл ўлдинг, гаҳи жунунлиғ қилдинг,
 Фикри шарафу хаёли дунлиғ қилдинг,
 Ҳар ишга қўл урдинг забунлиғ қилдинг,
 Мунис, охир буқаламунлиғ қилдинг.

26

Мен зорға базмингиз аро жой беринг,
 Инъом била жоми дилосой беринг,
 Яъники хуморимни ёзорға ҳар дам,
 Лутфе қилибон коса тўла чой беринг.

27

Эй дўст, тани зорим аро жоним эдинг,
 Иқлими муҳаббат уза султоним эдинг,
 Хуш келдингу жонимда нишиман қилдинг,
 Хуш борки, баса азиз меҳмоним эдинг.

28

Қўзғолди бу кун жаҳонда ҳар ён тўпалон,
 Эл кўнглини айлади паришон тўпалон,
 Гўё менинг оҳим елидин топти мадад,
 Бўлмоқ бу сифат, йўқса не имкон тўпалон.

29

Ўраб, тилима каломи хуш жорий қил,
 Маъни гуҳарини килким исори қил,
 Ҳар сўзки саҳифа узра таҳрир этсам,
 Кўрган киши кўнглини гирифтори қил.

30

Пурбарқмену гияҳға тегмас зарарим,
 Пурраъдмену қулоқға етмас хабарим,
 Пурашкмену этак тар ўлмас мендин,
 Пуроҳмену кўнгулни бузмас асарим.

31

То кўзни ёрутти чехра очиб моҳим,
 Чун олди кўнгулни сарв қади дилхоҳим,
 Шоми ғам ародур ахтар афшон ашким,
 Тоқи фалак остида сутундур оҳим.

32

Лаълинг ғамидин ўйлаки гирён бўлдим,
 Бағрим оқибон бошдин-оёқ қон бўлдим,
 Дил жамъ эдим васл аро оғзингни ўпуб,
 Зулфинг ҳижронидин паришон бўлдим.

33

Келдим сенга жонимни нисор этмак учун,
 Олдингда ўлумни ихтиёр этмак учун,
 Жисмимни йўлингда хоксор этмак учун,
 Яъни ғами ҳажрдин фирор этмак учун.

34

Бу қишқи эрур ер юзи кўзгу музидин,
 Бир васфини ақл эта олмас юзидин,
 Иссиғ кунидин шаммае изҳор этсам:
 Совуқроқ эрур зоҳиди нодон юзидин.

35

Ёраб, мени мубталои ҳижрон қилма,
 Дарду ғам аро ишимни афғон қилма,
 Мен зорни қаҳр бирла гирён қилма,
 Агёрни меҳр бирла хандон қилма.

36

Раҳм этмади ул кофири худрой, нетай,
 Ҳолимға даме қилмади парвой, нетай,
 Улдурди мени қаҳр ила, қилмади лутф.
 Эй вой, нетай, вой нетай, вой нетай!

37

Бу тунки, ул ой васли муяссар бўлди,
 Ўламъи руҳидин базм мунаввар бўлди,
 Дилкаш сўзи мутриби хуш илҳон бўлубон.
 Лаъли суйи бода, оғзи соғар бўлди.

38

Даври фалак этти ишқ аро зор мени,
 Даврон эли таънаси дилафгор мени,
 Мазлумға марҳамат агар эрса савоб,
 Машмули иноёт қил, эй ёр, мени.

ТУЮҒЛАР

1

Юзин очғоч мисоли ойна,
Айлади чарх таънаи ойна,
Анга дедим, вафони ойин қил,
Деди майл айлабон, бу ойна.

2

Ҳар неча ўқингга оғу ёқиб от,
Қилғуси дафъ ани гам тарёқи бот,
Гарчи шомим тийрадур бошим уза,
Сур дами турноқидин ўт ёқиб от.

3

Мени васлинг йўлига бир ёндур,
Душманам гам ўтига бирёндур,
Раҳм ушшоқ аро бу хастағаким,
Бир тарафдур, алар, бу бир ёндур.

4

Дўстлар меҳмонлиғ этса борингиз,
Сина жон уйига ундаб борингиз,
Эй бало хайли, манга қилманг гулу,
Борингиз аҳли жаҳонга борингиз.

5

Англа, кўнглум ишқбоз ори эрур,
 Балки кўнглум ишқ бозори эрур.
 Ошиқ эрсанг шодлиғдин уз тамаъ,
 Зор кўнглум ишқ бозори эрур.

6

Рахши ҳиммат мен тутуб маҳкам ёлин,
 Ёр изидин ет, карам қил, деб ёлин,
 Йўқу боримни ёқиб кул айлади,
 Ишқ ўтидин кўкка чирмошгон ёлин.

7

Тиғ ила не ҳожат ўлтурмак ани,
 Даҳр элин хар сори гар боқса қиё,
 Дарду гам чектим хумор ичра баса,
 Эмди аҳволимға бир боқ, соқиё.

8

Мунисо, тўлмай йигирма етти ёш,
 Ваҳ, йигирма етти узра етти ёш,
 Ёш киби машғуллик қилмоқ недур,
 Ҳар қачонким суҳбатингга етти ёш.

ЧИСТОН

Базм аро турфа луъбате кўрдум,
Бошда ўт, оғзидин чиқорур дуд,

Чушки ўт бошига бўлур ҳомил,
Қорнидин қаҳқаҳа бўлур мавлуд.

Оғзи икки дурур, бири минқор,
Лек минқори нашъа бахши рунуд.

Дами аччиғ, вале топилмаса эл,
Жони ширин бериб қилур мавжуд.

Ҳам қилур талхком, ҳам нафсин,
Ҳам йиқар ҳушини қилиб мафқуд.

Дину дунёгадур зиёни яқин,
Иштиғолида йўқ камоли суд.

Турфаким мунча кўп зиёни била,
Барча оламға бордурур мақсуд.

Бўлса ҳар ерда ул бўлур анга жамъ
Хоҳ ғамгину хоҳ эрур хушнуд.

(Чилим)

САВОДИ ТАЪЛИМ

ҲУСНИ ХАТ ТАЪЛИМ БЕРГАН УСТОЗИ ҲАҚИДА¹

Мунис, адаб иқтисоси бирла,
Сур хома биров дуоси бирла,
Ким ахтари бурждин эрур ул,
Сайёри раҳи яқин эрур ул.
Мавлоийи жамии аҳли идрок,
Фархонда жамоли арсаи хок,
Фармонбари ҳукми ҳазрати ҳақ,
Огоҳи рамузи ҳикмати ҳақ.
Ҳар илмда жомиул-фазойил,
Ҳар ҳукмда воқифул-масойил.
Мажмуи улум ичида маълум,
Қозийи баланд рутба махзум.
Муҳри шараф ичра меҳри рахшон,
Онсиз хат ўлуб саводи бутлон.
Ҳам маҳкамаси сипеҳр тимсол,
Ҳам маснад анга бисоти иқбол.
Ҳукми аро расми адл возиҳ,
Адли аро ҳукми шаръ лойиҳ.
Илм ичра адили Ибн Ҳожиб,
Илм аҳлиға эҳтироми вожиб.
Фиқҳ ичра камоли андин афзун,
Ким демак эрур гумондин афзун.
Хаттидин ўлуб хужаста таълим,
Таълим фани хатиға таслим.
Шарманда хати сабз хатлар,
Хол офати хаттида нуқатлар.

¹ Сарлавҳалар биз томондан қўйилди (тўпловчи).

Таълим берур на бир рақамдин,
Хат ёзмоқ иши ети қаламдин.
Ёлғиз на буларки, ҳар фазойил,
Рӯзисидур ўйлаким хасойил.
Ахлоқи ҳамида вақфи зоти,
Ҳар халқ аро ёзилиб сифоти.
Юз шукрки, толиим бўлуб ром.
Шогирдлиғида топмишам ком.
Хатким, менга ҳақ иноятидур,
Ҳазрат карами шарофатидур.
То хат асари варақда пайдо,
То олам аро варақ ҳувайдо.
Бўлсун варақи бақо ҳаёти,
Жовид ёзилсун анда оти.

РИСОЛАНИ ЕЗИШДАН МАҚСАД

Кўп муддат эрди гуруҳи муштоқ,
Таълим суманбарига ушшоқ,
Машқ этмак ишида хат битарга,
Таълим вуқуфиға етарга
Айлар эди хизматим аро пўй,
Дилреш ўлуб ўйлаким қалам мўй,
Мен ҳам нечаким хатим хат эрмас,
Бал қоида мистарига кирмас,
Маъюс эта олмайин аларни,
Хирмон аро солмайин аларни,
Билганча суруб қаламни ҳар ён,
Таълим ишин айлар эрдим осон.
Лекин кўнгул ичра эрди бу ком,
Қилсам рақами улуми арқом.
Андин талаб аҳли бўлса маҳзуз,
Таълим фанин қилурда маҳфуз,
То илгима тушти бир рисола
Хат қоидаси ойиға ҳола.
Ҳиммат камарин белимга боғлаб,
Назм айлағали ўзумни чоғлаб.
Бердим қаламим отиға маҳмиз,
Майдони варақ уза суруб тез,
Ёраб, бу отимни ланг қилма,
Гумроҳи раҳи даранг қилма,
Шахроҳи мақосидим сори сур,
Сарманзили интиҳоға еткур.

ҚАЛАМ ҲАҚИДА

Эй аҳли қаламлиқ этган исбот,
Лозимдурур айласанг мубоҳот,
Ким келди қалам хужаста авсоф,
Ҳар нечаки васф ўлур эмас лоф...
Ким дедилар аҳли маъни они,
Жон ўртасида «алиф» нишони.
Зебо қамишини найшакар бил,
Нўгида анинг шакар самар бил.
Ҳарфидин оқиб шароби маъни,
Эл андин эрур хароби маъни.
Сҳанги саририким равондур,
Гулбонги анодили жинондур.
Шаҳлар ёшурун ишига маҳрам,
Шеҳларға ривож бергучи ҳам.
Илм аҳли насиби андин афзун,
Жаҳл аҳли анинг ғамида маҳзун.
Олам иши интизоми андин,
Олам элининг низоми андин.
Ул бўлмаса бўлмағай китобат,
Бу бўлмаса қолмағай ҳикоят...

ХАТ ҲАҚИДА

Ҳатдур асбоби тароши хома,
Зийнат бахши узори нома.
Сўз махзанининг нишонаси ҳам,
Маъни дурининг хазонаси ҳам.
Ҳар сўзки, кўнгулдин ўлди мавжуд,
Хат бўлмаса, бўлғай эрди нобуд...
Хат айлар ўз аҳлини мукаррам,
Хаттига чекиб улусни ҳар дам.
Хатдан мақсуд эрур хати хўб,
Таълим қавоиди била жўб.
Анбардин ўлуб анга мураккаб,
Кун олтунидин вале музаҳҳаб.
Ҳар бир алифи ливойи уммид,
Ҳар бир кашиши ҳаёти жовид.
Ҳар доманаси ҳилоли абру,
Ҳар нуқтаси шохвор луълу.
Ҳар ҳарфки, анда жилвагардур,
Авроқ юзига зебу фардур.

Ҳар сатрки, сарвдек чекиб қад,
Шамшод уётига бериб мад.
Мундоғ хат эрур калиди арзоқ,
Ҳам котибига очуқдур учмоқ...

ХАТ ЁЗИШ АСБОБЛАРИ ВА ЁЗИШГА ТАЙЕРГАРЛИК ҲАҚИДА

Эй хат ҳавасин падида қилгон,
Яхши битимак умид қилгон,
Саъйинг чу битарга бўлди жозим,
Асбобини билмак ўлди лозим,
Ким бўлмаса жамъ борча асбоб,
Ошуфта чу нол кўргасен тоб.
Ҳар нечаки жустужўй қилсанг,
Мақсуд уза гуфтугўй қилсанг,
Мақсуд иши ғайри воқеъ ўлгай.
Жаҳдинг талаб ичра зоеъ ўлгай.
Бас билмаги бўйла бўлди вожиб,
Тақрири эрур манга муносиб.
Бир-бир қилайин борини таъйин,
Ҳар қайси ишини доғи талқин.
Ҳозир бўлу истимоъ қилғил,
Азми раҳи интифоъ қилғил.
Эйким хати хўб эрур талошинг,
Бўлсун бу сифат қаламтарошинг,
Ким асру итик нечукки поку,
Найни қалам этсун ўйлаким мў.
Нозик қалам ичра айлонурдек,
Комингча йўнарни қозғонурдек.
Юпқа шақ ойирмоқ ичра марғуб,
Нўги қаламингни ёрғудек жўб.
Гар мундоқ эмас қаламтарошинг,
Йўнмоқ аро танг ўлур маошинг.
Бар яхши йўнулмаса қаламлар,
Шак йўқки, ёмон тушар рақамлар.
Гар софу латиф эса қаламқат,
Яхшидурур этгали қалам қат.
Дандони латифу шохи софий,
Қат қилғали бордур асру кофий.
Рухсат бу деганди ўзга ашъё,
Гар бўлса зарур вақти пайдо.
Бўлсун қаламинг латифу рангин,
Оқу қизилу қарову сангин.

Оқи бўлубон саригга мойил,
 Бўлсун қораси қизилга дохил.
 Сахт ўлсуну, пухта барча ақлом,
 Яъники бўш ўлмасун яна хом.
 Асру қарову оқ ўлмасун кўп,
 Бисёр ингичгаву йўғун кўп.
 Бўлса сўнгида бўғун нишони,
 Қўймаки рақамгадур зиёни.
 Ё синса қалам қилиб хасосат,
 Пайванд ани этма, бордур офат.
 Ё қисқариб ўлса тўрт бармоқ,
 Макруҳ дедилар они мутлоқ.
 Ҳар хомаки йўнмоқ эрсанг, эй ёр,
 Бир мартаба даврини ўра тор.
 Қўр ул ип узунлигин саросар,
 Йўнғил узунин анга баробар.
 Мағзини олурда ков-ков эт,
 Арзи сори ков бирла нов эт.
 Шақ ур, вале эътидол бирла,
 Тадқиқи аро хаёл бирла.
 Қат урмоқ анингдек айдагил соз,
 Берсун қаламу қалам қат овоз.
 Шарти қати хўбким қиёдур,
 Дилкашлиги эътидол ародур.
 Чун хома йўнулди имтиҳон қил,
 Нуқта қўюб имтиҳон аён қил.
 Гар бўлса мураббау музаллаъ,
 Ёзғилки, хатинг тушар мурассаъ.
 Йўқса яна йўнмоқ ихтиёр эт,
 Йўнғоч яна имтиҳон шиор эт.

ҲУСНИ ХАТ ТАЪЛИМИ

Мунис, қаламингни хат сари сур,
 Қил тарки даранг, илгари сур.
 Таълим ниҳонин ошкор эт,
 Нуқта била ўлчамак шиор эт.
 Бир-бир бори ҳарфга рақам сур,
 Таълимини бошқа-бошқа билгур.
 Ул қавмки хатга эрди возеъ,
 Бу нукта алардан ўлди воқеъ.
 Тули «алиф» уч нуқтадур, аммо,
 Ул хома биланки қилдинг иншо.
 Арзи доғи сулси нуқта бўлгай.

Бешу ками бегумон бузулғай.
 Онда ҳаракоту ҳамза пайдо,
 Лекин батариқи рамзу имо.
 Ул навъки гар бўлур нигунсор
 Бўлғай яна ул «алиф» намудор.
 Бир нуқтача басдур аввали «бо»,
 Лекин танида хилоф пайдо.
 Баъзи сўзи олти нуқтача хўб,
 Баъзи деди етти нуқтадур хўб.
 Устоддин ўлди доғи масмуъ,
 Ким тўққузи бордур асру матбуъ.
 Лекин бу фақир муддаоси
 Олти нуқтау тўқуз ароси.
 Бир навъ қадига хам етушсун,
 Андак таниға шикаст тушсун,
 «Жим» аввалидур «ре» нигуни,
 Пайвастаи «нун»и вожгуни.
 Баъзи дедилар бидояти «жим»
 Таълим аро икки нуқтау ним.
 Қил доманасини ўйла марқум,
 Бўлсун ичи байзавор маълум.
 Бир нуқтани «ро»ға муттасил қил,
 Куттоб қошида «дол» ани бил.
 «Ро» қомати икки нуқта, аммо
 Боши бийик эрмас ўйлаким «зо».
 «Зо» уч нуқтау лек саркаш,
 Қилса бўлур они қушға ўхшаш.
 Дандонаи аввали сари «син»
 Бир нуқта баробар ўлди таъйин.
 Иккинчисин айлагил кушода,
 Ул навъки нуқтадин зиёда.
 Аммо тани «син»дур ўйлаким «нун»
 «Нун» зикри эрур бу ерда матъун.
 «Шин» маддини етти нуқта бил биғ,
 Аммо каж эрур биайниҳи тиғ.
 Кажлик анга ул қадар муқаддар,
 Ҳар ён алифи тушар баробар.
 Зеҳдек анга чексанг ар хати соф,
 Бўлғай гўё камони наддоф.
 Гар табъинга етмаса малолли,
 Мунисдин эшит яна мисоли.
 Устида агар чекилса чап «шин»
 Бўлғай ичи шакли кишти ойин.

Ул шаклда ёзғил аввали «сод»,
 Бўлсун яна «сод» акси бунёд.
 Баъзи деди «сод» бошин андоқ,
 Ким шаклдадур нечукки чақмоқ.
 «То» зикрида деди баъзи устод,
 Зебо алифи-ю, аввали «сод».
 Бу нуқтага мен қилурман инкор,
 «Сод» ости эрур сатбар бисёр.
 Таълим будур, қилурман имо
 «Ро» фавқида тутса ер нигун «ро».
 Тутса алиф устида нишиман
 Минган кишидек саманди тавсан.
 Бир нуқта «алиф»нинг иттисоли,
 То «ре» сўнгиким бор эрди холи.
 «Зо» йики бу ерда бўлди мазкур
 Дилкашроқ эрур гар ўлса мақсур.
 «Айн» аввалининг будур баёни,
 «Сод» аввали қилса бўлғай они.
 Деди яна устоди моҳир
 Айлар ани тўрт нуқта зоҳир.
 Баъзи ани бўйла айлади фош:
 Бир нуқтаи хатти ўйлаким қош.
 Ул нуқтаки «айн»га эрур зам,
 Қил ташқари кунжин андаки кам.
 Кўр ҳалқай «айн» ҳалқай «жим».
 Бир шаклда ёзди аҳли таълим.
 Таълим аро келди ҳайъати «фо»,
 Бир нуқтаи мустадиру бир «бо».
 Ул нуқтаки зикр бўлди авзаҳ.
 Ерим нуқта ила қил мусаттаҳ.
 «Қоф» аввали «фо» бошига монанд,
 «Нун» ҳалқасиға валек пайванд.
 «Қоф» ўлдурур, эй ҳабиби дилбанд,
 «Бо» аввалидур «алиф»га пайванд.
 Сари «ко»ки «алиф» ягона узра,
 Сончилгон ўқи нишона узра.
 Эрмас қади тўрт нуқтадин кам,
 Беш бўлса доғи эмастурур ғам.
 «Қофи» яна ўзга навъ эмишдур,
 «Бо» ўрниға уч нуқат кашишдур.
 Бу «коф»ки зикри топти таъхир,
 Машқ ичра муқаддам ўлди таҳрир.
 Гар «лом»ни истасанг мураттаб,

«Нун» бирла «алифни» қил мураккаб.
 Лекин «алифи» тавил бўлсун,
 То тўрт нуқат адил бўлсун,
 Ҳаллоли рамузи фанни таълим,
 Бир нуқта ёзибдур афсари «мим».
 Аммо икки нуқта гарданидур,
 Авжи тул бинойи доманидур.
 Баъзи деди бир ўрун «алиф» дур,
 Ким тўрт нуқтага муттасифдур.
 «Нун» олти нуқатдур, эй қариндош,
 Икки оёқ, икки тан, ики бош.
 Уч нуқтадур икки лаб ароси,
 Ул навъки умқининг биноси.
 Қўйсанг оёқиға афсари «жим»,
 Қилғуси зуҳур пайкари «жим».
 «Вов» аввали нуқта, охири «ро»,
 Бордур нуқати мусаллас аммо.
 Мунис бу амалгадур баруманд,
 «Вов» аввали «фо» бошиға монанд.
 Бир нуқтани «ҳо»га айла афсар,
 Ёз ниш ила ҳалқаи мудаввар.
 Қил ҳалқа таҳин сатбар камроқ,
 Нуқта сори ҳалқага бер илсоқ.
 «Ло» аввали бир «алиф» таҳи «ро»,
 Сўнгра яна бир «алиф» қил иншо.
 Қил ўйла «алиф»ларин баробар,
 Бўлсун оти ҳар «алиф» саросар.
 Яхши назар этки бордур алҳақ,
 «Ло» уч «алиф» қатору мулсаҳ.
 «Ё» бошидур уч нуқат муйаян,
 Бир нуқта доғи бинойи гардан.
 «Ё» бўйнидин, эй рақамға мойил,
 Қилса бўлур икки «дол» ҳосил.
 Бир «доли» нигун бўлур ҳувайдо,
 Бўлур яна бири рост пайдо.
 «Ё» бошини андоқ айла иншо,
 Бўлсун ани айламоқ нигун «ё».
 Таълим аро «ёйи акс» эрур бу,
 Айлай санга шарҳ мўй бар мў.
 Қил бошини «рову» бир нуқат хат,
 Бир нуқта вале бошини мунҳат.
 Ул нуқтага муттасил кашиш бер,
 Килк авжига чап сори равиш бер.

Тулини тўққуз нуқат хаёл эт,
 Таълимини англа, ғавриға ет.
 Бўйни хамин айла ул сифат соз,
 Ким орқага бўйнин элтгай қоз.
 Ул нуқтаки бўйнига эрур зам,
 «Айн» аввали айласа бўлур ҳам.
 Ҳар ҳарфки мунда бўлмади зикр
 Таълимини қил назиридин фикр.
 «Син»-«шин»ға ағарчи мунда факдур,
 Дандонаи мадга муштарақдур.
 Ҳарчандки айру бўлди зоҳир,
 Таълим аро «син» у, «шин» эрур бир.
 Айтилмади гарчи баъзи таълим,
 Мавқуфи назардур, этма тадмим.

ХОТИМА

Ёраб, бу рисолаким битибмен,
 Таълифида жидду жаҳд этибмен.
 Элнинг назарида хор қилма,
 Тупроқ уза хоксор қилма.
 Кўрган кишларни роғиб айла,
 Таҳсилига балки толиб айла.
 Ҳар ким ўқуса ниҳону зоҳир,
 Бисёр қилиб шукуфта хотир.
 Сол кўнглига онинг орзуйи,
 Ким қилса дуога жусту-жўйи.
 То бўлғай ўшул дуо била шод,
 Мунис бўлубон аламдин озод,
 Бу номаки бўйла топти танзим,
 Ёзилди оти «Саводи таълим».
 Тарихи анинг бу навъ адодур,
 Ҳижрат чоғидинки, ғам физодур.
 Минг икки юз ўн тўққуз эди йил,
 Доғи рамазон учунчиси бил.
 Гўёки чаҳоршанба эрди¹,
 Итмоми қаламға даст берди.
 Соқий, манга соғаре карам қил,
 Лутфу карамингни дам-бадам қил,
 То они ичиб қилай ҳаловат,
 Мастона даме топай фароғат.

¹ Ҳижрий тарихи бўлган 1219 йил рамазон ойи учинчиси чоршанба куни ҳисобини мелодий ҳисобга айлантирилса, 1804 йил 6 декабрь чиқади.

ЛУҒАТ

А

- Абас* — беҳуда, бефойда.
Абвоб — боблар; эшиклар.
Абирбезлик — анбар иси анқиши.
Абнойи замон — замон болалари.
Абр — булут.
Абру — қош.
Авбош — ярамас, безори.
Авзаҳ — равшанроқ, очикроқ.
Авроқ — варақлар.
Авсоф — сифатлар, таърифлар, мақтовлар.
Авқот — вақтлар, кунлар: турмуш.
Адабгоҳ — тарбия уйи, мактаб.
Адам — йўқлик.
Адил — тенг, баравар.
Аёлат — вилоят, территория.
Аёқчи — соқий.
Ажз — ожизлик, заифлик, кучсизлик.
Азми само — кўкка юриш.
Айтм — етимлар.
Акмал — энг етук.
Алаз — энг лаззатли.
Алам — 1) оғриқ, азоб; 2) байроқ, туг.
Алкан — дудуқ, соқов.
Аллоф — галла савдогари.
Алохону аломон — талон-тарожга учраган, уй-жойсиз қолган.
Алсина — тиллар.
Алтоф — лутфлар.
Алҳақ — ҳақиқатан.

- Амвот* — ўликлар.
Аман — омонлик.
Амнийат — тинчлик.
Амома — салла.
Аморат — амирлик, мансабдорлик.
Амр — иш.
Амри мавҳумий — хаёлий гап.
Амруд, — нок.
Амтор — ёмғирлар.
Анбари соро — тоза ва хушбўй анбар.
Анвор — нурлар.
Андалиб — булбул.
Андарз — панд-насиҳат, васият.
Ано — 1) она; 2) машаққат, қийинчилик.
Анодил — булбуллар.
Аномил — панжа учлари.
Анфос — нафаслар.
Анқариб — яқин фурсатда.
Аолий — юқори даражадагилар.
Ар — агар сўзининг қисқаргани.
Арақрез — тер тўқувчи.
Арз — 1) арз этиш; 2) кенглик; 3) ер.
Арзоқ — ризқлар, озиқлар.
Арозил — пасткашлар.
Арса — майдон; *арсаи офоқ*, *арсаи хок* — дунё, ер юзи демак.
Арус — келин.
Арқом — рақамлар, ёзувлар.
Асноф — синфлар, турлар.
Асофил — тубанлар.
Асру. — кўп, жуда.
Асҳал — энг осон.
Атфол — ёш болалар.
Афвож — гуруҳлар, тўдалар.
Афвоҳ — оғизлар.
Афганда — ташландиқ.
Афзо — орттирувчи, кўпайтирувчи.
Афсар — тож; бирор нарсанинг боши, учи.
Афсунгароз — сеҳргарлик демак.
Афсурда — сўлғиш.
Афгону хезон — йиқилиб-туриб.
Ахз — тортиб олиш.
Ахзар — яшил.
Ашбоҳ — ўхшашликлар.

Ашк — кўз ёши; *ашкфишон*, *ашкбор* — ёш тўқувчи.

Ашҳаб — бўз от.

Аздо — душманлар.

Азлом — энг билагон.

Ақвол — сўзлар.

Ақлом — қаламлар.

Ақрон — яқинлар.

Аглол — занжирлар.

Аҳли салоҳ — яхши кишилар.

Аҳли иродат — муридлар.

Аҳсан — энг яхши.

Б

Базл — бериш, бахшиш.

Байзавор — тухумдай.

Байтул-эхзон — ғамхона, кулба.

Байтул-ҳарам — муқаддас уй.

Бал — балки сўзнинг қисқаргани.

Барз — экни.

Бари — пок, тоза.

Барру баҳр — қуруқлик ва дарё.

Барқ — чақмоқ, яшин.

Басорат — кўриш, кўра олиш.

Бедаранг — бетўхтов, тез.

Бедодгар — зулм қилувчи.

Бекарон — чексиз, ҳадсиз.

Белажом — югансиз.

Бесутун — Фарҳод қазиган тоғ номи.

Беша — жангал, тўқай.

Бешу кам — ортиқ-кам.

Беҳжат — шодлик.

Бидоят — бошланиш.

Бийм — қўрқув.

Биниш — кўриш, мушоҳада.

Бистар — тўшак.

Бих — томир.

Бода — май; *бодан саршор* — лиқ тўла май.

Бода ошом — май ичувчи.

Бода паймо — май тутувчи.

Бода поло — май сузгич (дока, латта).

Боди афзоҳ — ел тарқатувчи.

Боди хазон — хазон ели, куз шамоли.

Бодия паймо — чўл кезар.

Бодпой — учқур от.
Боз — лочин.
Бол афшон — қанот қоқувчи.
Боли малак — фаришта қаноти.
Бор — 1) юк; 2) мева, ҳосил; 3) қабул.
Борвар — мевали, ҳосилли.
Ботил — йўқ бўлган, йўқ қилинган; сохта, бузуқ, ярамас.
Булажаб — жуда қизиқ.
Булҳавас — ҳаваскор.
Буму марз — мамлакат, ер.
Бурж — чўққи, минора; 2) юлдузлар туркуми.
Бурудат — совуқлик.
Бурқаъ — парда.
Бурҳон — далил, ҳужжат.
Бути худрой — ўжар ёр.
Бутун — батн сўзининг кўдчилиги; қоринлар.
Бухл — бахиллик.
Буқаламуналиғ — турланувчилик, хамелеонлик.

В

Вайл — дўзах.
Вараъ — тақводорлик, сақланиш.
Вард — гул.
Варта — чуқурлик.
Вирд — бирор нарсани тўхтовсиз такрорлаш; *вирди забон* — бирон нарсани тўхтовсиз тилга олиш.
Вожгун — тескари, тўнтарилган.
Возеъ — яратувчи, ихтиро этувчи.
Возеҳ — равшан, очиқ.
Волий — ҳоким, бошлиқ, бошловчи.
Воло табор — улуғ хонадон.
Воқифул-масофил — масалалардан хабардор.
Вубол — айб, гуноҳ,
Вусъат — кенглик.
Вухуш — ваҳший, йиртқич ҳайвон.

Г

Гаждум — чаён.
Газак — май ичиш пайтида тотиладиган емиш (закуска).
Газоф — беҳуда, бемаъни.
Гандум — буғдой.
Гарди роҳ — йўл тўзони.

Гармрав, гармтоз — тез юрвчи.
Гетинамо — дунёни кўрсатувчи, жаҳоннамо.
Гису — аёлларнинг узун сочи, *гисуйи мушкбор* — хуш исли, қора соч.
Гом — қадам.
Гудоз — эриш.
Гулбонг — булбул сайраши.
Гулжабин — гул пешана.
Гулфом — гул ранг, қизил
Гунаш — қуёш, офтоб.
Гунбади хазро — яшил осмон.
Гулқанд — шакарга қориштирилган атиргул.
Гурезон — қочувчи.
Густар — ёювчи, таратувчи.
Гуҳарбор — гавҳар сочувчи, кўз ёши тўкувчи.
Гўй — тўп, копток, шар; *гўй ила чавгон* — тўп ва эгри учли узун таёқ.

Д

Даввор — айланувчи.
Дайжур — тим қоронғи.
Дайр — майхона; монастирь.
Дамсоз — суҳбатдош, дўст, ўртоқ.
Дастрас — қўл етар, қўли узун.
Дастури аззам — бош вазир.
Даф — чилдирма.
Дахли бежо — ўринсиз аралашини.
Даъё — одат, қилиқ.
Даҳр — дунё.
Дебож, дебо — аъло нав ипакли мато.
Динор. — олтин ақча.
Дилжў — кўнгил сўровчи.
Дилосой — кўнгил овловчи.
Дилпазир — кўнгилга ёқимли.
Дилхарош — юракни тимдаловчи, гашлантирувчи.
Дилхоҳ — кўнгилга ёқимли.
Даро, дирой — туя кўнғироғи.
Домана — ҳарфлар остидаги ярим доира.
Дофиз — дафъ этувчи, йўқотувчи.
Дун — паст, тубан.
Дурж — қиймат баҳо тошлар қутичаси.
Дурри хушоб — аъло дур, инжу.

- Дурри шаҳвор* — йирик дур (инжу).
Дуррож — қирғовул.
Дурушт — дағал, қўпол.
Дур ўлмоқ — узоқлашмоқ.
Дутоҳ — букик.

Е

- Еқути музоб* — эритилган ёқут.

Ж

- Жабинсо* — манглай суртувчи.
Жав — арпа.
Жавшан — урушда кийиладиган темир кийим.
Жайб — ёқа.
Жалис — бирга бўлувчи, суҳбатдош.
Жало — ватандан ажралиш.
Жаложил — майда қўнғироқчалар.
Жалолат — улуғлик, буюклик.
Жарас — туя қўнғироғи.
Жинон риёзи — жаннат боғи.
Жозим — жазм қилувчи.
Жомаи эҳром — эҳром (сақланиш) тўни.
Жоми аласт — азалдан демак.
Жоми Жам — афсонавий Жамшид подшо қадаҳи.
Жомиул-фазойил — барча фазилат ва етукликни ўзида тўплаган.
Жонкоҳ — жон койитувчи.
Жонфизо — жонлантирувчи, руҳлантирувчи.
Жоруб — супурги.
Жоҳ — даража, мартаба; *жоҳ аҳли* — мансабдорлар, юқори табақа.
Жоҳид — тиришувчи.
Жуд — сахийлик, бағишлов.
Жуз — бошқа, бўлак.
Журуҳ — жароҳатлар.
Жуст, жустужў — қидириш, изланиш, ахтариш.
Жў, жўйбор — ариқ.
Жўянда — қидирувчи, изловчи.

З

- Забона* — аланга.
Заврақ — кема.
Зайл — этак.

Замир — ич, кўнгил.
Зан — гумон, шак.
Занах — чакак.
Занахдон — бағбақа.
Зарофат — зарифлик, қизиқлик.
Зарпошлиқ — олтин сочувчилик.
Зарқ — макр, алдов, риёкорлик, нифоқ.
Заҳроб — заҳар сув.
Зебанда — ярашадиган.
Зебу фар — безак ва шавкат.
Зеру забар — остин-устин.
Зеҳбаст — камон ипини тортиш.
Зикри мосабақ — ўтган нарсани тилга олиш.
Зишт — хунук, ёмон.
Зод, зоди роҳила — йўл озиғи.
Зойил — йўқолиш, йўқ бўлиш, сўниш.
Зоҳид — тақводор, кишилардан четлашувчи.
Зул — хорлик.
Зўлмгустар — зулм қилувчи.
Зумраи ахёр — яхшилар гуруҳи.
Зўфунун — ҳунарлар эгаси.

И

Ибтило — балога қолиш, мубтало бўлиш.
Игормак — иярмақ, эргашмоқ.
Идбор шоми — бахтсизлик тунни.
Иёдат — бемор ҳолини сўраш учун бориш.
Ижтиноб — тортиниш.
Издихом — тўп, тўда, гавжум.
Иззу ало — иззат ва юксалиш.
Иззу иқбол — иззат ва бахт.
Изофат — ортиш маъносида.
Изтирор — қаттиқ мажбур ҳолда қолиш, чорасизлик, сиқилиш.
Икроҳ — жирканиш.
Иктисоб — касб этиш, ўзига олиш.
Илзом — мулзам қилиш.
Илсоҳ — ёпиштириш, тиркаш.
Илтиқо — мулоқот, учрашув.
Илҳон (алҳон) — сайраш.
Инбисот — шодлик, хурсандлик, кенглик, очилиш.
Инкисор — синиш.
Иноят — марҳамат.

Инсу жон — инсон ва жин.
Интифоз — манфаатланиш.
Интихоб — танлаш.
Интиҳо — охир.
Инфиол — ҳижолат, уялиш.
Инҳироф — четлашиш, оғиш.
Ирсол — етказиш; *ирсоли руқъа* — хатни етказиш.
Иртихоб — бирор ишга киришиш.
Иртифоз — юксалиш, юқори чиқиш.
Иртиқоз — юқориланиш, авж олиш.
Иршод — йўл кўрсатиш.
Исор — тортиқ, сочқи.
Истимоъ — эшитиш, тинглаш.
Истинкоҳ — никоҳ қилиб олмоқ.
Истифсор — сўроқ.
Итик — тез, ўткир.
Итмом — тамомланиш, тугалиш.
Иттисол — ёпишиш, боғланиш.
Ифсол — камбағаллик.
Икромж — қувғин, сургун.
Ихтилот — араланиш.
Излол фани — морфологиянинг бир бўлими.
Иқтизо — тақозо.
Иқтибос — олиб ўзлаштириш.

И

Ииғоч — узунлик ўлчови.

К

Каж ҳаракот — нотўғри уринишлар.
Кам зарфлиғ — кўнгил торлик, дил танглик, кам харажатлик.
Камоҳий — бўлганича, бўлгани каби.
Канора — чет.
Касрат — кўплик.
Катон — дарахт пўстлоғидан ип қилиб тўқилган мато, бу мато ойдинга чидамас, ойдинда йиртилар эмиш.
Комрон — истагига эришган, давр сурган, бадавлат.
Кафорат — қилинган гуноҳни ювиш учун бериладиган нарса.
Кашш — чўзиш; чўзилиш, тортилиш.
Килк — қалам; *килки сунъ* — яратиш қалами.
Кинавар — кек сақловчи, душманлик қилувчи; золим.

Киромий қадр — ҳурматли, ҳурматга сазовор, қадрли.
Китмон — бекитиш, ёпиш, сир бекитиш.
Кишоварз — деҳқон.
Кишт — деҳқончилик.
Кишти ойин — кема шаклида.
Кож — шапалоқ.
Ком — 1) тилак, мақсад; 2) оғиз, танглай.
Комкор — баҳраманд, бахтиёр.
Комёб — мақсадига эришган;
Корзор — жанг майдони.
Коргоҳ — ишхона.
Косид — ўтмас, касод.
Кофий — етарли.
Коҳ — сомон.
Кулола — ўралган, чирмалган.
Кулфатгоҳ — кулфат ўрни.
Кунд — ўтмас.
Кунжи узлат — чекиниш гўшаси.
Кунжойиш — сиғиш, сиғадиган.
Кунист — ўтпарастлар ибодатхонаси.
Куттоб — котиблар.
Кушода — очиқ.
Кўлок — тўлқин.
Кўс — ноғора.
Кўҳсор — тоғлиқ.

Л

Лагадкўб — тепкилаш, оёқ ости қилиш.
Ламаот — ёругликлар, порлашлар.
Лам — йўқ.
Ламға — ялтираш, порлаш.
Ливо — байроқ; *ливойи иштиҳор* — шуҳрат байроғи; *ливойи нуҳзат* — кўчиш байроғи.
Лода — аҳмоқ.
Ложурға сипҳормоқ — томчи қолдирмай симирмоқ.
Лойиҳ — порлоқ, равшан, кўринувчи.
Лолаи ҳумро — қизил лола.
Лубоб — ўзак, мағиз; ҳар бир нарсанинг сараси.

М

Мавзун — келишган.
Мавло — устоз.

- Мавлуд* — туғилган.
Мавқуф — тўхтаб турган, тўхтатилган.
Магас — чивин, пашша.
Мадих — мадхонлик, мақтов.
Мадохил — киримлар.
Мадрус — ёпиқ.
Мадфан — кўмиладиган жой, қабр.
Мажмаи фазл — илм аҳллари йиғини.
Мазаллат — хорлик.
Мазраъ — экинзор.
Мазҳар — кўриниш жой, кўриниш.
Маймун — қутлуг, муборак.
Макс — туриб қолиш.
Малиҳ — тузли, тотимли, ёқимли.
Малул — сиқилган, хафа, малолли.
Мамзуж — аралаш; қотишган.
Мамнуъ — ман этилган, таъқиқланган.
Манзалаат — даража, мартаба, қадр, эътибор.
Манзилгузин — жойлашган, ўрнашган.
Манкуб — нақбатда қолган, наҳсда қолган, қийноққа учраган.
Маншур — фармон.
Маоли ҳол — аҳволнинг далолати, аҳволдан билинишича.
Марорат — аччиғлик.
Маросила — хат ёзишув.
Маръи — кўринган.
Марқум — ёзилган.
Масорат — шодлик, хурсандлик.
Масмуъ — эшитилган.
Маснадгоҳ — турар ер.
Масолиҳ — маслаҳатлар; керак яроғ.
Масун — сақланган, муҳофаза қилинган, даҳлсиз.
Матар — ёмғир.
Матбуи омма — умумга ёқадиган.
Матъун — кераксиз маъносида.
Мафқуд — йўқолган.
Мафқудул-асар — асари, изи йўқолган.
Махофат — қўрқинч.
Машмул — ҳар томондан қопланган, ўраб олинган.
Машоил — машъаллар.
Машом — бурун, димоғ.
Машшота — аёллар пардозчиси.
Машҳуд — кўрилган, мушҳода қилинган.
Маъкус — аксланган, терс, тўнтарилган.

- Маъман* — тинч жой, бош пана.
Маънус — улфат, ёр.
Маъюб — айбли.
Мақар — турар жой, қарор топадиган жой; *мақар айламоқ* — қарор топмоқ, жойлашмоқ.
Мақдур — имконли; қўлдан келадиган; қудрат.
Мақосид — мақсадлар.
Мақсур — қисқа, калта.
Мақтул — ўлдирилган.
Мақжур — айрилиқда қолган, ажралиб қолган.
Мақзал — болаларга майна бўлиш.
Мақзуз — баҳраманд.
Мақмиз — этник пошнасига қадаладиган темир тепки, шпор.
Мақмил — юк.
Мақофил — мажлислар, йигинлар.
Мақсус — сезилган.
Мақфуз — эсда сақланган, ёд олинган.
Меъжар — юз пардаси.
Меърож — юқори кўтарилиш маъносида.
Мидод — снёҳ.
Мижмар — ўт ёқиб хушбўй нарсалар тутатиладиган идиш.
Мино — май шишаси.
Мину — 1) шиша; 2) осмон, кўк; 3) кўкимтир.
Минқор — қуш тумшуги.
Минҳож — очиқ ва тўғри йўл.
Миррих — Марс планетаси.
Миръоти авҳом — вақмлар кўзгуси.
Мистар — чизғич.
Моҳлиқо — ой юз.
Моҳи симин — кумушдай ой, гўзал.
Муанбар — анбар ҳидли.
Муарро — яланғоч, холи.
Муассир — таъсирли.
Мубаддал этмак — алмаштирмоқ.
Мубоҳат — фахрланиш.
Мубрим — қистаб туриб олувчи, шилқим.
Муважжаҳ — мақбул, уйғун; юзи бир томонга қаратилган.
Мудаввар — тўгарак, думалоқ.
Муддаий — даъвочи, рақиб.
Мудрика — идрок этадиган, ақл.
Мужовир — бирор муқаддас ерда туриб қолувчи.
Музаҳҳаб — олтинланган, зарҳалланган.
Музмар — киритилган, беркитилган.

- Музмаҳил* — паришон, нобуд; суст.
Музтар — чорасиз, ихтиёрсиз.
Музтариб — изтиробли, ҳаяжонли.
Мукаллаф — таклиф этилган, буюрилган.
Мукнат — қудрат, қўл узувлик.
Мулсаҳ — ёпиштирилган.
Мултафит — илтифот қилувчи.
Минзавий — чекилувчи.
Мунир ахтар — ёруғ юлдуз.
Мунфаал — шарманда.
Мунъим — неъмат берувчи, боқувчи.
Мунқатеъ — кесилган, тамом бўлган.
Мунҳариф — эгилган, оғишган.
Мунҳат — пастлашган, тушкун.
Мураббаъ — тўрт бурчак.
Мурассаъ — зийнатли безакли, чиройли.
Мусаллат бўлмоқ — устун чиқмоқ, ғолиб келмоқ.
Мусаттаҳ — ёйиқ.
Мусаххар айламоқ — қамраб олмоқ, қўлга олмоқ.
Мустаели — ёйилган.
Мустадом — давоми хоҳланган, доимий.
Мустандир — доира шаклидаги, тўгарак.
Мустажоб — қабул бўлиш, ўринлаш.
Мустаманд — ғамли, қайғули, эҳтиёжли, муҳтож.
Мустаҳсан — яхши ҳисобланган, мақбул.
Муталогим — чайқалган, тўлқин урган.
Мутарашшиҳ — сизиб чиқувчи.
Мутлақ ишон — боши бўш, ўз бошига қўйиб юборилган.
Муттасиф — бир нарса билан сифатланган.
Муфсид — фасодчи, фитначи.
Мух — бош магзи, ҳар бир нарсанинг ўзаги.
Мухолафат — қаршилиқ.
Мушавваш — паришон, алгов-далгов.
Мушаддад — шиддатли, қаттиқ.
Мушкбор — мушк ҳиди тарқатувчи.
Мушки тар — тоза ва хушбўй мушк.
Мушобиҳ — ўхшаш, ўхшаган.
Муштарий — 1) сотиб олувчи, харидор; 2) Юпитер планетаси.
Муътодлиғ — одатланиш.
Муқаввас — қайрилма, эгма.
Муқайяд — боғланган, қайд (банд)га солинган.
Муқаддар — 1) тақдирдаги, тақдирда аниқланган; 2) тақдирланган.

- Муқаффал* — қулфлоглиқ, боғлиқ.
Муқобала — бир-бирига қарши келиш.
Муғ — май сотувчи демак.
Муғтанам — ганимат.
Муҳлик — ҳалокатли.
Мухтолаи жаҳон — жаҳон маккораси.
Мўй бар мў — қилни қирққа ёриб, синчиклаб маъносида.

Н

- Набард* — жанг.
Навозиш — ярлақаш.
Навозишнома — ярлақаш хати.
Навид — хушхабар.
Наврас — янги етилган.
Нажанд — паст, хор.
Нажиб — асил.
Назир — ўхшаш.
Назорат — қараш, назар ташлаш.
Назоҳат — поклик, тозалик.
Найистон — қамишзор, тўқай.
Найсон — баҳор ёмғири демак.
Накбат — наҳс; *бахти накбат анжом* — охири бахтсизлик.
Нанг — ор-номус.
Настаран — хушбўй гул номи.
Нафир — фарёд ва нола, ҳайқирик, карнай.
Нафй — рад этиш.
Нафхи руҳ — жон киритиш.
Нахват — кибр, катталик.
Нахчир — қулон.
Нашға паймо — шавқлантирувчи, кайфлантирувчи.
Наҳб — талон, босқин.
Наҳй этмоқ — манъ этмоқ, таъқиқламоқ.
Неку хисол — яхши хислатли.
Некхоҳ — яхшилиқ истовчи.
Неши занбур — ари найзасп
Ниам — неъматлар, фаровонликлар.
Нигунсор — тескари, чаппа.
Ниёз — ёлвориш.
Низор — ориқ, озгин.
Нилгун — ҳаво ранг.
Ним бисмил — ярим сўйилган.
Нитоқ — камар.

Нишиман — ўтириш жойи.
Ниқо — покизалик.
Ногувор — мазасиз, бемаза, таъми ёмон.
Нозир — қаровчи, кузатувчи.
Нозмаоб — нозланиш; нозланувчи.
Ноком — тилагига эришолмаган, ноумид.
Нол — қамиш қалам ичидаги қилтириқ.
Ноласанж — нола қилувчи.
Номусоид — ноқулай.
Нони жавин — арпа нони.
Носиҳ — насиҳатчи, ўғитчи.
Нофа — ифор.
Нофаржом — натижасиз, оқибати ёмон.
Ноқус — қўнгироқ.
Ноҳият — территория.
Нузул — тушиш, иниш.
Нуҳзат — кўчиш, йўлга тушиш.
Нукта — нозик ва чиройли, ихчам сўз.
Нукта санж — сўз айтувчи, сўзловчи.
Нуму — кўкариш, униб чиқиш.
Нуқл — майдан кейин ейиладиган овқат (закуска).
Нуқтаи мушкин — қора нуқта; хол.
Нуқуд — нақдлар, маблағлар.
Нуҳусат — наҳслик.

О

Ожил — тез.
Олом — аламлар.
Олуда — буланган.
Ориз ўлмоқ — юз бермоқ, пайдо бўлмоқ.
Осеб — офат.
Офоқ — уфқлар.
Ошуб — ғавғо, тўполон.
Ошuftа — паришон.
Ошuftагард — паришон (бетартиб) юрувчи.
Ояти мунзал — инган (тушган) оят.
Оғоз — бошлаш.
Оғозу анжом — бошлаш ва охирга етказиш.
Оҳи сард — совуқ оҳ.

П

Пайкон — ўқ.
Пайғом — хабар.
Падидор — кўринувчи.

- Падруд* — хайрлашиш, видолашиш.
Паланг — қоплон.
Парафшон — қанот қоқувчи.
Пардадар — парда йиртувчи, сир очувчи.
Пари коҳ — сомон парчаси.
Пару бол — пат ва қанот, қанот-қуйруқ.
Пархош — жанг, уруш, ғавго.
Перо — безатувчи, солувчи.
Пеша — касб, ҳунар.
Пешу пас — олд-орқа.
Пири дайр, пири хаммор, пири харобот — майхона бошчиси.
По дар гил — оёғи лойга ботган.
Полаҳанг — тизгин, пўхта.
Посух — жавоб.
Пурфан — кўп ҳунарли.
Пўй айламак — юрмоқ.

Р

- Ражъат* — қайтиш.
Раз — ток.
Рамида — ҳурккан
Раммол — рамл (фол) очувчи, фолбин.
Рам қилмоқ — қочмоқ.
Расан — арқон.
Рафъ — кетказиш, йўқ қилиш; кўтариш.
Рашиҳ — ҳўл.
Рашоқат — хуш қоматлик, таннозлик.
Рашҳа — қатра, томчи.
Раъд — момақалдироқ.
Раънолик — гўзаллик.
Рағм — бир ишнинг, нарсанинг акси, хилофи.
Раҳгузор — ўтар йўл; ўткинчи.
Раҳн — гаров.
Раҳнамо, раҳнамун — йўл кўрсатувчи.
Раҳо — озод, бўшатиш, бўшаш.
Раҳрав — йўл юрувчи.
Ридо — шайхлар елкасига ташлайдиган оқ чодир.
Риёз — бог; *риёзи коинот* — дунё боги; *риёзи биҳишт* — жаннат боғи.
Рикоб — узанги; ён.
Рисолат — элчилик, хабар.
Рифъат — юксалиш.

- Риққат* — кўнгил юмшоқлиги.
Ромий — отувчи.
Рострав — тўғри юрувчи.
Роят — байроқ.
Рукуз — эгилиш, букчайиш.
Руқза — 1) тун парчаси; 2) қоғоз парчаси.
Рунуд — риндлар, олифталар.
Руст — маҳкам.
Рутаб — тоза хурмо.
Руунат — юмшоқлик, суестлик; ўжарлик; ўзини безаш.
Руъят — кўз билан кўриш, муояна.
Руқабо — рақиблар.
Руҳуллоҳ — Исонинг лақаби.
Рўбоҳ — тулки.
Рўзгор — турмуш.
Рўзи нахуст — дастлабки кун, азал.
Рўйи зард — сариқ юз.
Рўкаш — усти қопланган.
Рўстойи — қишлоқи, саҳройи.

С

- Саббоғ* — бўёқчи.
Сабий — ёш бола.
Сабих — чиройли, гўзал.
Сабт этмоқ — битмоқ, ёзмоқ.
Сабҳи — тасбиҳ.
Савод — қора; *саводи бутлон* — ботиллик қоралиғи.
Сажжода — жойнамоз.
Сайёрни собит айламоқ — кезувчини турғун қилмоқ.
Салаф — ўтган, кечган (киши).
Салб айламак — кетказмоқ, маҳв этмоқ.
Сало — чақириқ.
Салойи ом — умумий чақириқ.
Салсабил — жаннат булоғи.
Саманд — от, улов.
Самум — иссиқ ва заҳарли шамол.
Сангин — тош, тошдан.
Санги фарох — катта тош.
Санги хора — қаттиқ тош.
Саомат — хафаланиш, ғуссалик.
Сарафканда — бош эгувчи.
Сирзаниш — койиш, айблаш, сўкиш.

- Сари күй* — маҳалла, кўча.
Сарир — 1) тахт; 2) хат ёзиш вақтидаги қалам овози.
Сариҳ — очиқ-ойдин, аниқ.
Сарнавишт — пешонага ёзилгани, тақдир.
Саробил — кийимлар.
Сароҳат — очиқ-аниқлик.
Сарфароз — боши баланд, устун.
Сатарван — туғмас хотин.
Сатбар — тўлиқ, қуюқ, тигиз.
Сахтрў — сурбет.
Саъблиғ — қийинчилик.
Саъд — яхшилик, *саъди ахтар* — бахт юлдузи, саодатли юлдуз.
Сақар — дўзах.
Сақо — соқий.
Сақф — уй шипи.
Саҳбо — май; *саҳбойи сабуҳ* — тонготар майи; *саҳбойи гулфом* — гул ранг май.
Саҳиҳ — тўғри, тузук.
Себи занаҳдон — бағбақа тўгараги.
Сижанжал — ойна, кўзгу.
Сила — мукофот, бахшиш, эваз.
Силсилажунбон — занжир шиқирлатувчи.
Синжоб — териси пўстин қилинадиган ҳайвон.
Сипеҳр — осмон; *сипеҳри хазро* — яшил осмон.
Сиришт — табиат, характер.
Сифла — пасткаш, тубан.
Сифланавоз — пасткашни тарбияловчи.
Сиҳи — тўғри, келишган; *сиҳи қад* — тўғри, барваста бўйли.
Сож — сассиқ попишак.
Созкор — мувофиқ, уйгун.
Соид — 1) юқорига чиқувчи; юксалувчи; 2) билак.
Солиҳ — яхши ишлар қилувчи.
Сомирий — сеҳргар, жодугар маъносида.
Сотир — яширувчи.
Сохин — сақлан.
Соя осо — соя каби.
Соя пўён — соядай юрувчи.
Соғар — май.
Суд — фойда.
Сужуд — саждалар.
Сулс — учдан бир.
Сум — туёқ.
Сунъ наққоши — яратиш рассоми.

Сур — тўй.

Суроҳий — май идиши.

Сурх рўй — қизил юз.

Сууд — юқори чиқиш, юксалиш.

Суфраи навол — ҳиммат дастурхони.

Суханварлик — сўзга чаққонлик, ижодкорлик.

Суюрғол — подшо томонидан ўз яқинларига фойдаланиш учун бериладиган мулк.

Суҳайл — юлдуз номи.

Суҳон — эгов.

Сўзи дил — юрак ёниши.

Сўзу гудоз — ёниш ва эриш.

Т

Тааб — машаққат, қийинчилик.

Тааллул этмоқ — ваз кўрсатмоқ, баҳона қилмоқ.

Тааллуқ — боғланиш.

Тааммул — чуқур фикрлаш.

Табаҳкор — ёмон ишлар қилувчи.

Табойи — табиат, олам.

Табоҳ — бузуқ, хароб.

Таваллуд — туғилиш.

Тавбих — айбини бўйнига қўйиб қойиш.

Тавил — узун.

Тавсан — от, улов.

Тавф — айланиш, зиёрат; *тавфи ҳарам* — муқаддас, жойни зиёрат қилиш.

Тавъамон — эгизак.

Тажарруд пеша — чекинувчи, ёлғиз яшовчи.

Тазаллум — зулмдан додга келиш.

Тазвир — алдов, ҳийла.

Тайш — тентаклик.

Таку дав, таку тоз — елиб-югуриш.

Талаф — нобуд.

Тамасхур — масхаралаш.

Тамсил — мисол келтирмоқ, мисолга келгирмоқ.

Таназзул — пастлашиш, тушкунлик.

Танаъум — фаровон яшаш.

Танг зарф бўлмоқ — сиқилмоқ.

Тангной — тор ер, сиқик жой.

Танзим топмоқ — назм билан ёзилмоқ.

Таносух — бир киши руҳининг иккинчи кишига ўтиши.

- Тараб* — шодлик.
Тарвиҳ — роҳат.
Тардид — рад этиш; айлантириш, эҳтимол тутиш.
Тариқат — сўфиларнинг тутган йўли.
Таррор — ўғри; аччиқ тил.
Тарф — 1) тарафлар; 2) кўз, назар; 3) ҳар нарсанинг учи.
Тасаллут — устун чиқиш, ғолиблик.
Татаббуъ — пайравлик, ияриш, изидан бориш.
Тафаҳхус — излаш, қидириш, текшириш.
Ташайюх — қаримсиқлик, ўзини қаридай кўрсатиш.
Ташовиш — ташвишлар.
Ташхис — таниш, аниқлаш, ажрата билиш.
Таъдиб этмоқ — одоб бермоқ, тарбия қилмоқ.
Таъйид — таъкидлаш, қувватлаш.
Таълиф — китоб ёзиш.
Таътил этмоқ — тўхтатмоқ.
Таъхир — кечикиш.
Тақрир — айтиш.
Тақарруб — яқинлашиш.
Тағйири низом — тартиб ўзгариши.
Тагофул — билмасликка солиш.
Тағофулкеш — билиб билмасликка солувчи.
Таҳ — тағ, ост.
Таҳайюр — ҳайратланиш.
Таҳи дарё — дарё ости.
Таҳмил — юклаш.
Таҳният — табрик, қутлаш.
Таҳрик — қимирлаш, ҳаракатланиш.
Таҳрис — тарғиб этиш, рағбатлантириш.
Таҳсил — ҳосил қилиш, қозониш.
Темор — хизмат кўрсатиш, боқиш.
Тифл — ёш бола.
Тиғи буррон — кескин қилич.
Тобистон — ёз.
Тобу ларз — иситма ва титроқ.
Тождар — тожли, подшо; *тожи қаён* — Эронда ўтган қаён династиясининг тожи, подшоси.
Тойиш — тентак.
Том — буткул, тўлиқ.
Тор — ип; тола; тори гису — соч толаси.
Тоҳир — пок, тоза.
Туби, тубо — жаннат дарахти.
Тул — узунлик.

Тулуз — чиқиш (қуёш).
Тунду тез — шиддат ва тезлик билан.
Тур — тоғ номи.
Турктоз — чопқин, талон.
Турра — зулф, кокил, пешона сочи.
Тузма — емиш.
Тў-батў — қатма-қат.
Тўз — тўзон.
Тўфон хез — довул қўзғатувчи.

У

Уд — 1) қора тус ва хуш исли ёғоч; 2) чолғу асбоби.
Узе — аъзо, орган.
Узлат — чекилиш.
Умқ — чуқурлик.
Унс — улфат.
Ур, урён — яланғоч, очиқ.
Устувор — мустақкам, барқарор.
Ушшоқ — ошиқлар.
Уқда — тугун.
Укуш — талай.

Ф

Фавқ — уст.
Фак — бир-бирига ёлишган икки нарсани ажратиш; қутқазиш.
Фалаксой — осмонга етувчи.
Фалактоз — фалакка чопувчи, кўкка кўтарилувчи.
Фароз — баландлик, баланд ер.
Фарруҳ — қутлуғ.
Фарсанг — бир тош (узунлик ўлчови, 7—8 км.)
Фарҳанг — адаб, ақл; ҳунар, маърифат, луғат.
Фақиҳ — шарият ҳукмини баён этувчи.
Фасиҳ — ажойиб ва нозик сўзли.
Фасурда — сўлгин.
Фиган — ташловчи.
Фигор — хаста, жароҳатли.
Филжумла — бир қадар.
Фирефта — алданган.
Фирор — қочиш.
Фиқҳ — шарият ҳукмларини баён этувчи илм.
Фойиз — файз берувчи, равшанлантирувчи.
Фосила — тўсиқ.

- Фулс* — пул, чақа пул.
Фуруғ — шуъла, порлоқлик.
Фусунсоз — сеҳрчи, алдоқчи.
Футуҳ — очилишлар.
Фуюзот — файзлар.

Х

- Хаданг* — ўқ.
Хай — тер.
Хаймаи нилий — кўк чодир, осмоқ.
Хайр калом — яхши сўз.
Хайрот — яхшилиқлар.
Халаф — сўнгдан келувчи, издош.
Хаммор — майхоначи.
Хандазан — қулган ҳолда.
Хасм — душман.
Хасойил — хислатлар.
Хатти амон — омонлик хати, кечиритиш, авф этиш ҳақидаги ҳужжат.
Хижлат — хижолат, уялиш.
Хизри роҳ — йўл кўрсатувчи, йўл бошловчи маъносида.
Хилофат — халифалик, нойиблик.
Хилъат — кийим-бош, сарпо.
Хиргоҳ — чодир, дунё.
Хиссат — хасислик, *хиссат аҳли* — хасислар, пасткашлар.
Ховар — шарқ.
Хокбўс — ер ўпиш.
Хоки жинон — жаннат тупроғи.
Хокистар — қул.
Хома — қалам.
Хомавор шаҳ — қамиш қалам учи каби ёрилиш.
Хорхор — тинчлиқсиз, ташвиш; астойдил иташ, иштиёқ.
Хотам — узук, муҳр.
Хужаста — қутлуг, муборак.
Хуноб — қон ёш.
Хунрез — қон тўқувчи.
Хунхора — қон ичувчи.
Хурдабин — майда нарсаларни кўрувчи, нозик фаҳм.
Хуффош — кўршапалак.
Хуш илҳон — хуш овоз, ёқимли сайровчи.
Хушоянда — ёқимли, хуш келадиган.

- Чарз* — қуш номи.
Чарх — осмон, кўк; *чархи даний* — пасткаш осмон.
Чархфарсо — осмонга етувчи.
Чатри шоҳий — подшолик соябони.
Чобуксувор — чавандоз.
Чокар — хизматкор.
Чок жайб — ёқа йиртиқ.
Чорқаб — подшоларнинг гул тикилган махсус кийими.
Чуст — чаққон.

Ш

- Шабзун* — қора тусли.
Шабистон — тунги ётоқ.
Шаби тор — қоронғи кеча.
Шабоб — ёшлик.
Шабрав — тунда юрувчи.
Шакароб — икки дўст орасида пайдо бўлган озгина хафагарчилик, аччиқ-чучук.
Шакархой — шакар шимувчи, ширин сўз.
Шамим — хуш ис, яхши ҳид; хуш исли шамол.
Шариф авқот — яхши вақтлар.
Шаст — ўқ отувчиларнинг отиш пайтида бош бармоғига киядиган нарсаси; қармоқ.
Шақ — ёриқ, *шақ урмоқ* — қалам учини ёрмоқ.
Шаҳна — шаҳар ҳокими.
Шаҳроҳ — катта йўл.
Шаҳсувор — моҳир чавандоз.
Шеван — нола, афгон, мотам.
Шефта — ошиқ, берилган, беҳуш, ҳайрон.
Шикоб — сабр, тоқат, чидам.
Шикоф — ёриқ.
Шикор — ов.
Шумора — саноқ.
Шиноҳ — юзиш, сузиш.
Шиоз — нур, шуъла, порлоқлик.
Шиҳоб — ёруғ юлдуз.
Шойиба — шубҳа; чирк, булгончилик.
Шомат — шумлик, наҳслик.
Шоми идбор — бахтсиз тун.
Шомил — ёйилган.

Шуруҳ — шарҳлар.

Шўр — ғавго, тўполон, ҳовлиқиш.

Шўру шар — ғавго, тўполон.

Шўрида — паришон ҳол, девона, савдойи, ошиқ.

Шўх-шанг, шўху шанг — ўйноқи.

Э

Эри — лаб.

Эзтидол — ўртача, нормал.

Эъжоз — мўъжиза.

Эҳром — ҳожиларнинг махсус кийими.

Эҳтизоз — 1) тебраниш, 2) шодланиш.

Эҳтироз — сақланиш, четлашиш.

Эҳтироқ — куйиш, ёниш.

Ю

Юҳйил-изом — сўнгаклар тприлиши, тирилиш.

Я

Якрон — йўрға от.

Якрони шабгун — йўрға қора от.

Яққалам — ёпла, ёппасига.

Яъс — маъюслик, умидсизлик.

Қ

Қавий — қувватли, кучли.

Қалам қат — қамиш қалам учини қирқишда остига қўйиладиган суяк.

Қатлиом — умумий қирғин.

Қиём — тик туриш.

Қибланамо — компас.

Қийр андуд — қурум билан қопланган.

Қирон — бирикиш, икки юлдузнинг бирикиши.

Қитол — жанг, қирғин.

Қосид — хабар етказувчи, хат ташувчи.

Қосир — камчиликли.

Қулзум — катта дарё, денгиз.

Қурб — яқинлик.

- Ғабғаб — бағбақа.
 Ғаёр — туб.
 Ғайрат — ўзгалик.
 Ғалтон — йирик, думалоқ.
 Ғаммос — чақимчи.
 Ғарбол — ғалвир.
 Ғоза — юзга суртиладиган қизиллик.

- Ҳавл — қўрқинч; ҳавлангиз — қўрқинчли; ҳавл фаржом — охири қўрқинчли.
 Ҳадаф — нишон, нишон жой.
 Ҳадиқа — атрофи ўралган бог.
 Ҳажжи акбар — улуғ ҳаж.
 Ҳажжож — ўтмишда энг золим подшо.
 Ҳаз — баҳра.
 Ҳазан — алам, қайғу.
 Ҳаллож — пахта титувчи.
 Ҳаллол — ҳал этувчи.
 Ҳамида — яхши, мақталган.
 Ҳамкишлик — маслакдошлик.
 Ҳамсил — жилт, ғилоф.
 Ҳамома — каптар.
 Ҳамсанг — тошдек оғир демак.
 Ҳамсар — бириккан, ёстиқдош.
 Ҳаракот — унли товуш белгилари.
 Ҳарза — беҳуда.
 Ҳасаб — аслик, шахсий хизмат-эйтибор.
 Ҳашр — қиёмат, йигилиш куни.
 Ҳиддат — тезлик.
 Ҳиллият — ҳалоллик.
 Ҳирқат — куйдирнш.
 Ҳисси босира — кўриш сезгиси.
 Ҳодий — йўл кўрсатувчи.
 Ҳойил — 1) қўрқинчли; 2) тўсиқ.
 Ҳола — ой атрофининг гардиш боғлаши, ой кўтонлаши.
 Ҳомил — юк кўтарувчи, кўтарувчи.

Ҳомун — саҳро, текис ер.
Ҳубоб — сув юзидаги пуфакча.
Ҳувайдо — ошкор.
Ҳумрат — қизиллик.
Ҳуққа — қутича.

МУНДАРИЖА

<i>Ю. Юсупов, Мунис Хоразмий</i>	3
Ғазаллар	11
Мустазодлар	289
Мухаммаслар	293
Мусаддаслар	308
Қасидалар	312
Қитъалар	320
Рубойлар	322
Туюғлар	329
Чистон	331
Саводи таълим	332
Луғат	341

На узбекском языке

МУНИС ХОРЕЗМИ

Избранное

Стихотворения

Редактор *В. Раҳмонов*
Рассом *Ш. Булгаков*
Расмлар редактор *А. Бобров*
Техн. редактор *Э. Саидов*
Корректор *М. Қудратова*

ИБ № 1210

Босмахонага берилди 4. 01. 80. Босишга рухсат этилди 4. 02. 80. Формати 84×108^{1/2}. Босмахона қогози № 1. Мактаб гаркитура. Шартли босма л. 19,32. Нашр л. 9,87. Тиражи 25000. Заказ № 24. Баҳоси 1с. Рафур Гулом номидати Адабиёт ва санъат нашриёти. Тошкент, 700129 Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР Нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси ишлари Давлат комитети Тошкент «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмасининг 2-босмахонасида босилди. Янгийўл шаҳри, Самарқанд кўчаси, 44.

Мунис Хоразмий.

Сайланма/Нашрга тайёрловчи Ю. Юсупов.— Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1980.—368 б.

Сарл. олдида авт.: Шермуҳаммад Мунис Хоразмий.

Ўзбек классик адабиётининг улкан намояндаларидан бири ҳассос шоир Мунис Хоразмий тугилган кунига 200 йил тўлди. Шу муносабат билан шоирнинг «Сайланма»си нашр этилмоқда. Китобга шоирнинг газаллар, мухаммаслар, рубоий ва туюқларидан намуналар, хаттотлик санъатига бағишланган «Саводи таълим» асари киритилди.

Мунис Хорезми. Избранное.

ББК 84Уз1
Уз1

